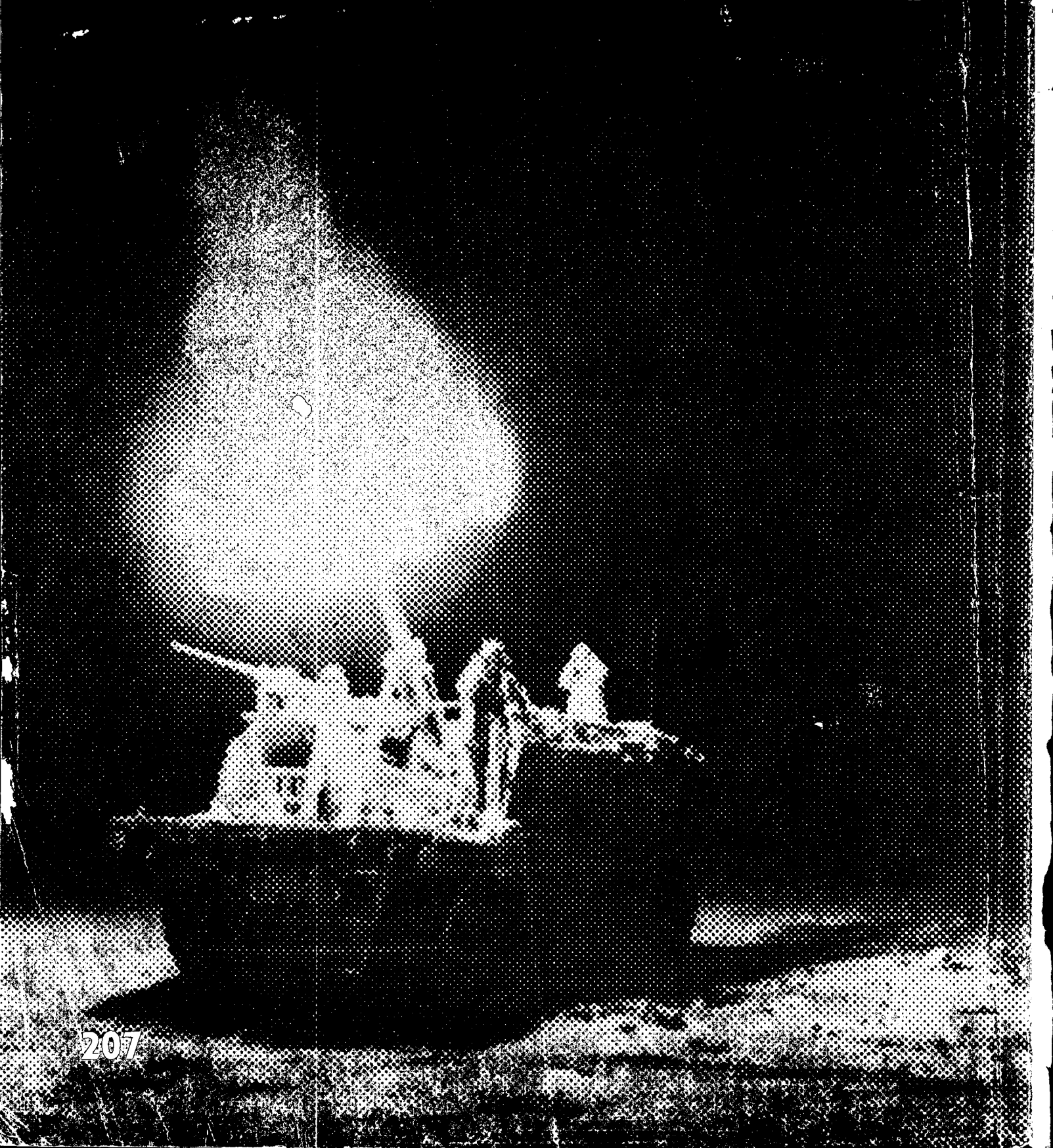

מערכות

מכירת כבוד

המערכת: הקריה ת"א, רח' ג' מס' 1, ת"ד 7026

207 ב (כרך נ"ו) אייר תש"ל

תוכן העניינים

העורך: סגן-אלוף צבי סיני
עוזר לעורך: אסתר גולדברשט
עריכה גרפית: פ' קור

4	כיבוש משלטי התמילה סא"ל א' שיאון ז"ל
11	כיבוש "משלטי ברן" סא"ל א' שיאון ז"ל
15	דוקטרינה סובייטית חדשה בקרב ההגנה סא"ל ל' מרחב
19	מיניסיונו של מושל צבאי אל"מ ש' גבעולי
21	על לוחמת ההתשה ח' רביב
25	הרהורים אסטרטגיים "לוחם"
26	חדש וישן בויאט-נאם ג' ולר
31	המדיניות האמריקנית באסיה רס"נ חיים
36	תגובות בשעת חירום סא"ל ד"ר ג' תדמור
42	נשקו המודרני של החי"ר ב' עמידור
47	מדור שריון "מ.ב.ט. 70" רס"נ א' ש'
52	0-45 או "העוז" קפ' ס' אור

בית ההוצאה של
צבא הגנה לישראל

מערכות

עורך ראשי: אל"מ גרשון ריבלין
צוות המערכת: סא"ל ל' מרחב, סא"ל מ' ברימר, רס"נ י' להט
מרכזת המערכת: מ' דרורי
"מערכות-שריון": עורך מ' ציפורי
"מערכות-חימוש": קצין-עריכה רס"נ פ' עמית
"מערכות-פלס": קצין-עריכה רס"נ א' טנא
"מערכות-ים": קצין-עריכה רס"נ מ' שפיר
"קשר ואלקטרוניקה": קצין-עריכה סא"ל מהנדס י' בעל-שם

בטרם מדינה

הנֶשֶׁק לא עֶבֶר בְּרֹאשׁ. לא הַמֶּתָרֶס
אֶת חוֹתָמוֹ הַטְּבִיעַ בְּתִקּוּפָה. זָרִים
הָיוּ לָהּ עַד מוֹעֵד יִצְרָה וְתֹאֲרָה
שֶׁל עַת מְרִדּוֹת גְּלוּיָה קוֹרֶעֶת אִפְסָרִים.
קוֹי הַמַּעֲשֶׂה, עַד קוֹ הַמַּטָּרָה,
הָיוּ מִכָּל יוֹתֶרֶת נִצּוּרִים.

דִּלְתִּי עֶפֶר סָגְרוּ עַל כְּלֵי הַמִּלְחָמָה
וְאֲבֵן כְּסוּת לָהֶם וּמִים לְמִסָּךְ.
שָׁקְטוּ נִעְרָמִים, הִרְחַק מְאוּר חֲמָה,
צָרוּרֵי קִנִּים וְקֵת, לוֹעִים חֲגוּרֵי שָׁק.
דִּלְקָה בְּאוֹר אֲדָמַת הַחֹל וְהַחֲמָר,
הַבְּשִׁילָה קָרֵב עִם כָּל חֲרָצֵן וְזָג.

מִבַּעַד לִסְגוּרִים וְחֲמָר-הַחוּתָם
הָיָה, בְּלִיל פְּקֻדָּה, נִשְׁלַף מִן הַחֲבִיּוֹן,
אֶל מוֹל חֲקַת אִמָּה נִכְרִית וּמַלְכוּתָהּ,
הַנֶּשֶׁק הַסָּמוּי, חֲרָבוֹ שֶׁל הָאֲבִיּוֹן,
וְשֵׁב חֵישׁ קֵל. וְאַרְץ פִּיָּה מִחֲתָה
וּכְבֵּר הִיא אֲשֶׁת סוּד. וְחָף אוּרוֹ שֶׁל יוֹם.

סִיגֵי סִיגִים נִשָּׂא הַמֶּרֶד. אֲסוּרֵיוֹ
עָלוּ לוֹ בְּדָמוֹ. חֲלִית הַלּוֹחֲמִים
הִיָּתָה יוֹצֵאת כְּפוּתָה בְּלֹאוֹ עַל גְּבִי לֹאוֹ
וְצוֹ עַל גְּבִי צוֹ, אֲשֶׁר הָיוּ קָמִים
לְהִיּוֹת לָהּ לְרוּעֵץ, לְחֹשֶׁף אוֹתָהּ לְצִלָּהּ
הָאֵשׁ מִן הַצָּרִיחַ וְהַמַּחֲסוּמִים.

שָׁכְמוּ נָטָה הַמֶּרֶד. אֶת נִפְשׁוֹ הַדִּיר
מִלֶּחֶם קִנְאִים. נִפְתַּל הָיָה אֶרְחוֹ. —

אֵךְ כְּבֵר נִשָּׂא הַכָּל אֶת תּוֹ הָאֲרָעִי,
אֶת צִלִּיל הַהִקְדָּמָה.

ובחרף ההוא עיר ועיר את חילה
מציבה וכפרים תצפיתם בראש גבע
וקרועות הדרכים בין דרום לשפלה
ובין הר לבין חוף. כמין מלאכת מחשבת

של אין שחר-וסבר היתה המפה
בה שברי חזיתות נתלקחו קטע-קטע
וחזרו וכבו. יד מסגר ונפח
לכלי רכב דבקה שריון-דפן-ופתח.

ורכנו היהודים בשולי גגות,
בעמדות שכוונות ספר, לצפייה וקשב, -
ובחבן של חצרות-משקים נתוקות
בשתרגו פתלתלות תעלות הקשר.

והנשק מצער ונלעג ונתבע
מגזרה אל גזרה וכלו כלאים
ושירים. ומקלע חגור-שק ונחבא
יטלטל מעמדה אל עמדה דקת-תיל
ככנור העובר מחפה אל חפה
ועניו של הקרב ישוע מליל.

עם זקן. מלחמה צעירה בבזואים,
בקרעים, במדי ערב רב, על כלי קלע
מחרפת נפשה. ---
מלחמה יגעה ומגדה. בין החוף
הנעול וההר העזין מסגרת.

נתן אלתרמן

כיבוש משלטי התמילה

סא"ל א' שיאון ז"ל

מובא בזה תיאור פרשת כיבושם של משלטי התמילה — מתחם גדודי מצרי שחלש על כביש באר-שב — עוג'ה-אל-חפיר, ונכבש על-ידי כוחות צה"ל במבצע "חורב", בעת מלחמת הקוממיות.

המחבר, סא"ל אריה שיאון ז"ל, היה מפקד פלוגת משוריינים בגדוד 9, הוא גדוד הפשיטה המשורין של חטיבת הנגב, שמפקדו דאז הוא כיום הרמטכ"ל, רב-אלוף חיים בר-לב.

ההכנה לפעולה

בית-אשל, חצר המשק על בתיא ההרוסים וחפירותיה, משמשת משכן לפלוגת משור-ינים של גדוד הפשיטה. חיילי הפלוגה נחים.

מאחורינו חודשים רבים של מאמץ מפרך. החדשים הארוכים בנגב המנותק — מב-צע "עשר המכות" שבו נפתחה הדרך אלינו, וחלקנו בו — פשיטות חוזרות ונשנות על מחנות רפיח, רכבות האויב וגשריו.

גולת הכותרת של המבצע היתה כיבוש באר-שבע ומבצע פתיחת הדרך לסדום. האויב כבר נהדף למעשה מגבולות הנגב. אחיזתו האחרונה בארץ נשארה באיזור עזה — ביר-עסלוג' ועוג'ה-אל-חפיר, בהר חברון נותר כוח-אויב קטן, מנותק מ-מולדתו.

בשבוע האחרון עסקנו באבטחת הדרך לסדום ובפיטרול קו-המים בגזרה המערבית.

מכין אני במשרד הפלוגה תכנית-אימונים לשבוע הקרוב. בימים האחרונים היתה התרוצצות רבה במפקדת החטיבה, וגם בגישות עם חברים מחטיבות אחרות חשנו רחש-לחש של טרם-פעולה.

צלצול הטלפון מפסיקני מעבודתי. "ביטול חופשות ויציאות. ישיבת מטה ה-גדוד בעוד חצי שעה!"

אני מוסר לסגני, יוסי, על החדשות, ומורה לו להיות מוכן לישיבת מטה הפלוגה מיד בחזרי מן הגדוד.

יוסי, המשוכנע שיש בידי ידיעות "במה הדברים אמורים", מתחיל לנדנד. אני נחלץ ממנו בקושי, בהשאירי מאחורי הרכב תמ-רות אבק לבן וסמיק.

מפקדת הגדוד בבאר שבע. בחדרו של חיים (בר-לב) מפקד הגדוד — רעש כללי. נאספו כאן כל מפקדי הפלוגות וקציני המטה של הגדוד. דוד השליש — המעמיד פנים חשובות ואפופות-סוד — מסתובב בחדר.

משה, מפקד פלוגת הג'יפים, מספר בעיר-נות ותוך כדי צחוק כיצד הצליח לסדר את האפסנאי הגדודי.

מיכה הסמג', בידו רובה אוטומטי-למחצה, יושב בפניה עם צבי, קצין הרכב שלנו — עורך-דין לעתיד לבוא, ורשימות בידיהם.

"נראה שהם מתכוונים שוב להחרים את הג'יפים של מפקדי הפלוגות", חולפת מח-שבה במוחי.

חיים משתיק את החבריה.

"מטה חזית הדרום החליט לעבור לאופנ-סיבה כללית במרחב החזית. המטרה: מיגור הכוח המצרי בארץ-ישראל.

א. ניתוק העיר עזה על ידי כיבוש מש-לטים באיזור רפיח. משימה זו הוטלה על חטיבת 'גולני'.

ב. כיבוש מיתחם עוג'ה-אל-חפיר על ידי חטיבה 8 וחטיבה 10.

ג. פתיחת דרך עוג'ה — באר-שבע, וב-שלב מאוחר יותר — כיבוש צומת הדרכים עבו-עגילה שבמדבר סיני על ידי חטיבה 12.

אני מביט סביבי. פני האנשים רציניים. ההקשבה דרוכה. חיים מונה בטון האופייני לו את תפקידיהם של קציני המטה בהכ-נות, ומוכיר להם כל פרט, גדול קטן.

הוא מסכם את דבריו ליד מפת המבצעים: "תפקידנו — כיבוש המשלטים שבתמילה. המשלטים מגודרים ומחופרים, ובחלקם גם ממוקשים.

"משם ננוע לעבר מדבר סיני. "משך הלחימה המשוער עד שבוע. יש לשאת אספקה ודלק בהתאם לכך. "לוח הזמנים:

"24 שעות להכנות — כולל קבלת רכב קרבי נוסף מידי החטיבה.

"ביום ב', 20 בדצמבר תתקיים קבוצת סיור גדודית לסיכום התכנית (הוראות על הסיור תגיענה מאוחר יותר).

"ביום ג', 21 בדצמבר, תרגיל גדודי על אוביקט דומה. קצין המבצעים יעבד את הפרטים.

"ביום ד', 22 בדצמבר, בשעה 0700, יערך הגדוד על מגרש המסדרים ויהיה מוכן ליציאה לשטח הריכוז בחלוצה."

מספר נקודות מתבהרות ומתלבנות בש-אלות ותשובות.

אנו מתפזרים ליחידותינו כשבעינינו ברק. זה לא כבר ישבנו בנגב המנותק וחיכינו להתקפות האויב, והנה: צבא הדרום עובר למתקפה כללית.

בחדרי כבר נאסף כל "בחור וטוב" אשר בפלוגה, כולם תאבים לדעת "מה הענ-ינים".

החדר מתפנה לישיבת מטה הפלוגה, ואני מוסר את כל ההוראות.

סגני מתישב לדיון עם הסמלים המקצו-עיים. אני סוקרם במבטי. זהו צוות טוב, ואפשר לסמוך עליהם, כי כל משוריינ אשר עוד נותר שמץ "נשמה" בו, ישתתף ב-

מבצע. הקשר ידפוק כהלכה והציוד יהיה במלואו.

הבחורים חוזרים לתפקידיהם.

אני מנסה ללמוד את שטח הקרבות הע-תידים במפה. קשה מאוד. אין תצלומי-אוויר, והמפה אינה נותנת תמונה אמיתית של צורת פני השטח.

★

בחצר המולה. בפניה הקרובה זוחל ומופיע מתחת לאחד המשוריינים "אבו", הסמל הטכני. כולו מזוהם בשמנים ובבוץ, כלי עבודה בכל אחד מכיסיו, אך קורן משמחה ואושר: "עוד פגר כלי הושב לחיים".

ליד האפסנאות מרוקנת משאית את מטי-ענה: מזון, אהלי-סיירים, שקי-שינה, מדי-קרב ומעילים ארוכים.

מבניין הביטחון המאכסן את מחסן הקשר בוקעים קולות מריבה (מסכן משה'לה, סמל הקשר, צעיר כל כך וכבר יש לו עסק עם כמה נשים. הקשריות שלנו — כל אחת ושעונה שלה. אני בוגר ממנו ובקושי אני מסתדר עם הקשרית שלי).

מנועים מופעלים.

בפניה מרוחקת נשמעים צרורות. מנסים את הנשק.

הרעש המוכר כל כך של ההכנה לפעולה.

הקרב על משלטי התמילה

מכורבל במעילי החם אני שוכב מכווץ בתא המשורייני. השעה שמונה בערב, וה-גדוד נע לשטח ההיערכות, צפונית לביר-תמילה.

שעות-תנועה אלה הן שעותיו המאושרות — אך גם הקשות ביותר — של מפקד-המשנה ביחידה.

אמנם משוחרר הנך מאחריות למסע, ויכול אתה לישון בשקט. אך אלה הן גם השעות היחידות בטרם הקרב בהן אתה פנוי למחשבה על העתיד להתרחש, ושאלות וסימני שאלה רבים מספור ניצבים לעיניך. יש ואפילו המחשבה על ציוני הקברות צצה במוחך — והנך מתחלחל. כל כך צעיר אתה.

בשעות ההכנות ובשעות הקרב עצמו אין למפקד שהות למחשבה על גורלו. כל מעייניו למשימתו ולשלום אנשיו. אך עתה...

אני מרחיק מחשבות סיוט אלה ממוחי, בניסיון להיזכר בימים שקדמו לנסיעה זו. כאשר בישר העלון הקרבי של חזית הד-רום את ראשית פעולתה של חטיבת הרג-לים בגזרה המערבית, מילאו גשמי-זעף

בלתי פוסקים את כל ואדיות הנגב, והפכו את הדרך לחלוצה בלתי עבירה. המבצע נדחה ל-48 שעות, ושעות גורליות אלה איפשרו לאויב לרכו את כוחו נגד החטיבה האחות, דבר שהיה, אמנם, רצוי מן הבחינה האופרטיבית — אך גרם ללחימה קשה ועקובה מדם במשלטי המערב. כבר קינן בלב החשש כי יבוטל המבצע, כאשר לפתע התבהרו השמים, וצבא הדרום נע לשטח הריכוז בחלוצה. בזו אחר זו חולפות לעיני תמונות הימים. מסדר יציאה בבאר-שבע. ראש הממשלה ומפקד החזית סוקרים את הגדוד. על שאלתו של ראש הממשלה מהי עוצמת הגדוד, ענה המפקד כי זהו החלש שבגדודי הפשיטה, שכן אין לו תותחים. "תותחים אתם יכולים עכשיו לקבל רק מן האויב. צאו והכו בו, וכל תותח אשר יפול לידיכם לכם יינתן!", היתה תשובתו הנמרצת של ראש הממשלה. אני מתעורר בגלל השקט הפתאומי והפסקת טלטולי הנסיעה. השעה 2100. לפי לוח-הזמנים עלינו להימצא כבר בשטח ההיערכות. אני מטפס לפתח הצריח; לפני זחל"מ הקשר הגדודי וג'יפ המג"ד. אלך לאסוף קצת מידע ולשוחח עם הקשרים, "מלכי שדה הקרב". ליד ג'יפ המג"ד נאספו כל מפקדי הפלוגות, ובלחישה נמסרות לי ידיעות האחרונות: פלוגת הרגלים ויחידת הקומנדו כבר יצאו לתפקידיהן. לא נותר לנו עתה אלא להמתין להתפתחות הקרב. לפני התמונה המוכרת כל כך; היחידה ברגעים האחרונים של טרם-קרב! גוש השריונים הדומם. האנטנות של מכשירי הקשר מזדקרות אל-על. הקשריות-הילדות חבושות האוזניות רדומות על כיסאותיהן. את הלילה קורע רעם התפוצצויות וטרטור מקלעים. אנחנו "עולים" במכשיר הקשר על רשת הפיקוד של גדוד הרגלים, בה מדווח "ברן" על הקרב במלוא עוצמתו; על כי-בוש "משלט י"ז". "טדי" הצרפתי מדווח על הצלחה ב"משלט י"ג". השעה 2230. חבלני החטיבה מתחילים בפירוק שדה-המוקשים שלרגלי "משלט י"ז" החוסם את דרכנו לעבר משלטי התמילה. האש במשלטי התמילה, אשר פסקה קודם לכן, מתחדשת ביתר שאת. אנו מבחינים בהתפוצצויות רימונים.

האם ממשיך טדי בהתקפתו לעבר המשלטים הבאים? טדי מודיע על התקפות-נגד חזקות, חזרות ונשנות. תחמושתם של אנשיו אוזלת. השעה 0130. מפקד גדוד הרגלים יוצא עם פלוגת הע-תודה לעזרת יחידותיו. הקשר בינינו נפסק, ואין אפשרות לעקוב אחרי מהלך הקרב, אך במשך כל העת נשמעת מכיוון התמילה אש בלתי פוסקת. מכשיר הקשר של רשת הפיקוד החטיבית תית מתחיל לתקק. "כוחות גדוד הרגלים נסוגים ממשלטי התמילה. היכון ליציאה מידית לעזרתם!" כל מפקדי הפלוגות במקום, וניתן הסבר קצר. "הפעולה לפי התכנית. פלוגת המשווריינים מובילה. נעבור בשביל שפונה בשדה-המוקשים. יש להגיע מהר, ובכל מחיר!" בעוד זמן קצר דמדומים. אני מסביר בקצרה למפקדי המחלקות את משימתנו. ניתנת הוראה לפתוח את מכשיר הקשר, ואנחנו זזים. נפנוף אחרון מג'יפ המג"ד. לרגלי משלטי ביר תמילה הכבושים עוצר אותנו חייל. יש לנוע אחריה, והוא יעבירנו את שדה-המוקשים. אני מכוון את הנהג בהתאם להוראות ה-מוביל. הקרקע היא חול רך. נוסף לכל הצרות, עלול עוד מישוהו לשקוע כאן. עוד מטרים ספורים, ויצאתי למרחב. האש מרחוק הולכת ונחלשת. המצליחים אנשינו להחזיק מעמד? סגני מקבל מברק ממפקדת הגדוד: "אנשינו נסוגים תוך לחץ קשה. פעל מהר, ועם המכוניות שבידך!" אני צופה לאחור. ארבעה משווריינים כבר עברו את שדה-המוקשים. אין ברירה, יש לפעול! נקוה כי היתר יגיעו בזמן. ניתן סימן, ואנו מתקדמים. השמים מתבהרים. כבר אפשר להבחין בנעשה מסביב. יום חדש. זה לנו קרב-השריונים הראשון לאור היום. הנכזיב? בואדי שממולנו נעות בלי-אות יחידות קטנות. אלה הם אנשי הרגלים, הנסוגים אחרי קרב-לילה אכזרי. הם ממשיכים את דרכם, ואינם משגיחים בנעשה מסביב. אני מבחין באנטנה של מכשיר קשר. זהו מפקד פלוגת הרגלים, אך כל ניסיונותי לקבל ממנו ידיעות על הנעשה לפני עור-לים בתוהו. אין בפיו תשובה.

המצב חמור, שכן אי אפשר לדעת מי נמצא מולנו — אויב או ידיד. אני מביט לאחור. הייד!! אחרי נוסעים המשווריינים שלי. כל המכוניות עברו את המכשול. אנחנו מתקרבים לסוללת הרכבת. במרחק 300 מטרים מאתנו רצים חיילים. הלנו הם או לצרינו? בראותם אותנו, הם טובבים על עקביהם ונסוגים. אני מגיע לסוללת הרכבת, ומוצא בה פרצה למעבר. מעבר-רמים שנהרס מכבר. אנו עוברים לצדה השני של הסוללה. לפנינו מתגלה שורת המוצבים, במרחק 200 מטרים. "הלו כל אריה. פעל לפי התכנית; אריה שלוש בתוספת זחל"מ 20 מ"מ לאגף ימין! 'משלט י"ג' פיתחו באש רק אם תותקפו. יתכן ואנשינו עדיין בשטח. סוף!" האש מולנו גוברת והולכת. אני יורד לתוך הצריח. ההרגשה איומה; אתה סגור ומסוגר, וכמעט שאינך רואה דבר. מסביבנו מתפוצצים פגזים. אין זאת כי אם השטח מטווח בתותחים ובמרגמות. מולנו מבזיק ברק אדום, ופס זוהר מזומזם על ידינו. תותח נ"ט! (לכל הרוחות המור-דיעין! יכלו להודיע על דבר כזה! לא נעים לקבל פתאום דפיקה שכזאת!) אני שולף את עצמי חזרה מן הצריח. אי אפשר לפעול לפי הטלסקופים של המשווריינים. יש לצפות את השטח. אני משוכנע: אין להסס עוד. צריך לפתוח באש, ולנסות לגלות את עמדת התותח נ"ט. "הלו כל אריה! אויב. על י"ג". נתקוף בדירוג של שנים לפנינו, סוף!" אנחנו עוברים את השטח המישורי שלפני המשלט. המקלעים יורקים אש במלוא ה-קצב. עולים על "משלט י"ג". הגדר נרמסת בגלגלי המכוניות. דמויות בסגינים חומים-כהירים בורחות בחפזה. המשלט הראשון שוב בידינו. עמדות עזובות, ערמות ארגזי תחמושת, קסדות פלדה מתגלגלות, אוהל קטן. התמונה הידועה של משלט כבוש. זהו קרש הקפיצה לסיוע לאנשינו. אך היכן הם? הכבר הגיעו לשטח? האם עברו את שדה-המוקשים? הקשר לסגני קשה. השמיעה חלשה מאוד. אין לי אפשרות לקבל ידיעות ממפקדת

הגדוד. האם לנסות לעלות על רשת הפי-קוד הגדודית? זה ינתק אותי מן הפלוגה לזמן-מה.

אני מחליט שלא להסתכן. אחרי הכל אפשר לסמוך על יוסי, כי בעת הצורך ימצא דרך להתקשרות אתי. קשה לי לזהות את שריוניתו. שדה הקרב אפוף אבק ועשן לבן וסמך. פגיעות ארטילריה מרססת בינינו. אני צופה לעבר "יד". משמאל נראה אבק מתאבק, כנראה משרשרות הזחל-ל"מים. ואכן הנה הם. יש להגביר את האש, כדי לחפות על ירידתם מן הרכב.

"הלו כל אריה, איז'ב מגיע לסוללה, המ-גמה הבאה, 'משלט י'ד'. הגבירו אש ונועו לפי תנועותי. סוף!"

באמצע שידורי אני מגלה בתוך הכתם הלבן שעל "משלט י'ד" הבהק חשוד. זה משקפת נצמדת לעין. הדבר נראה כתותח. יש לכסותו מהר באש.

אני מזדחל לתוך הצריח. דחיפה קלה ל-מקלען: 300 מטרים באגף שמאל של 'משלט י'ד' — כתם לבן, בתוכו תותח נ"ט — כסה באש חזקה!...

כמה טוב לטנקיסט, אשר לו קשר פנימי לכל איש בצוות, ואינו חייב לבזבז זמן יקר לוחליות אלה. יקח השד את חיל-הקשר — בעיה זו עוד אפשר היה לפתור במשוריינים.

שוב אני בפתח הצריח. האש הארטילרית של האויב גוברת. "הלו כל אריה. החליפו עמדות לסירוגין. סוף!"

השטח פתוח לגמרי, ואין שום עמדות-תובה.

למעשה אנו משלים את עצמנו בכל הת-נועה הזאת. מספיקה פגיעה אחת של תותח, או אפילו רובה נ"ט בלבד. אני מנסה למחות מזכרוני את התמונה שראיתי לאחר קרב לטרון וכיבוש באר-שבע.

בקצהו המערבי של "משלט י'ד" נראות התפוצצויות. לפי גודל הפטריה השחורה, הרי אלה רימוני-יד.

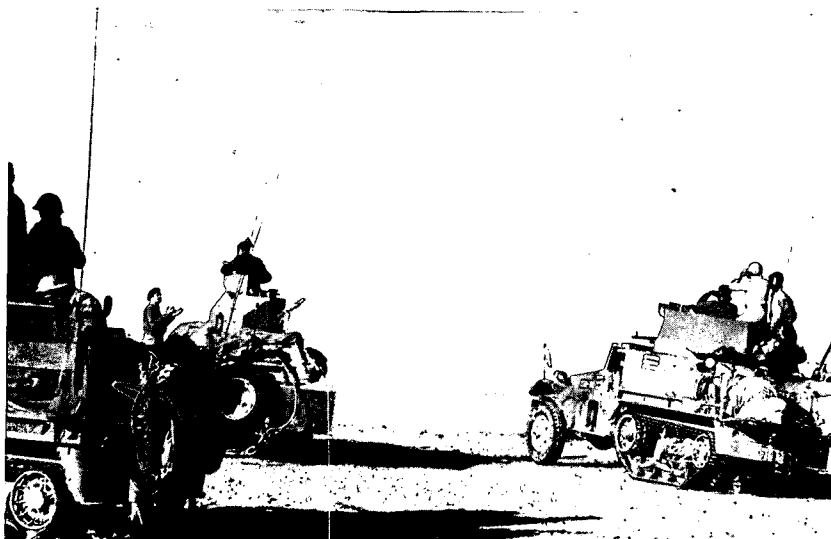
יתכן שאיז'ב כבר תוקף שם. אני נותן פקודה להסיט את האש מזרחה.

מברק מהגדוד מאשר את השערת. פלוגת הרגלים החלה את לחימתה על המשל-טים.

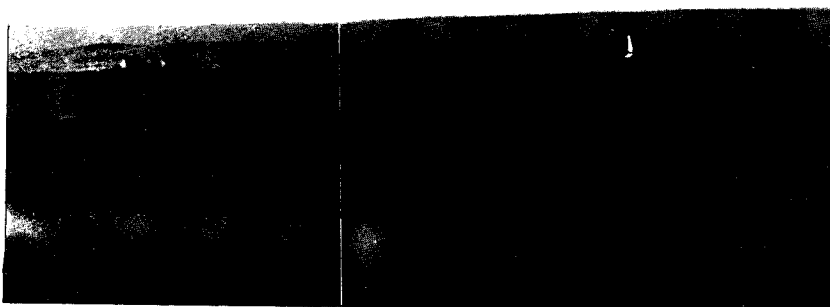
המרחק בינינו לבין המשלט 200 מטרים (אין להניח כי האויב הניח מוקשים בין

מבט על משלט י"ג מדרום

התיעצות מפקדים

המשוריינים בהסתערות

אנו נמצאים כבר לרגלי הגבעה.
נסיגת האויב שינתה את תכנית. כדאי
לסייע מייד לכוח הנלחם על "משלט ט"ו".
אך תחילה עלי לקבל ידיעות ואישור מאת
המג"ד.

אני מעביר את קופסת הביקורת של מכ-
שיר הקשר לרשת הסגן.

"הלו, יוסי, ברצוני לטפל ב'משלט ט"ו" —
ברר מה המצב שם. סוף!"

יוסי מודיע שרולנה וז'ק כבר תוקפים את
"משלט ט"ו".

אני נרגע. מחלקתו של ז'ק מורכבת מ-
ווחיקי לוחמי הגדוד. "חיות הנגב" המ-
פורסמים.

אני מוסר הוראות מקדימות להתקפה על
"משלט ט"ו".

טוב שישנה שפה משותפת ביני לבין
פקודי. איני נוקק להסברים מיותרים ול-
בזבוז זמן לריק.

מפקד הגדוד מאשר את פעולתי לעבר
"ט"ו".

אנו עוקפים את גבעה "ד", ומתפרסים
מול המוצב החזק ביותר — "ט"ו".

גבעה גבוהה ותלולה למדי בחלקה הדרומי-
מערבי. היא גם מבוצרת היטב. מכאן נר-
אות היטב במשקפת שתי עמדות בעלות
כיסוי-ראש.

אש התותחים פסקה.

עתה מבחין אני, כי אין לנו כלל סיוע
אש תלול-מסלול.

רק מאוחר יותר עתיד אני לגלות את
הסיבות האמיתיות לכך. הפלוגה המסייעת
המוסעת על רכב 2x4, ללא הנעה קדמית,
שקעה בתמונה במעבר שדה-המוקשים,
ולא השתתפה כלל בקרב. גורל דומה עלה
גם בחלקו של קצין התצפית הקדמי של
סוללת התותחים. בגלל רכב בלתי-מתאים
נשארנו ללא סיוע משך כל ההתקפה.

אנחנו נמצאים כ-400 מטרים מן האויב.
מסוכן לפתוח באש במצב כזה בלי לראות
את אנשינו, הנלחמים על המשלט. אנחנו
ממשיכים קדימה בכוונה להגיע עד לטווח
נוח לתצפית.

לפתע מגיח מאחורי "ט"ו" טנדר מצרי
עמוס לעייפה חיילים (אין זאת אלא, כי
הקצינים החליטו להסתלק!). ללא הוראה
מיוחדת נפתחת אש כבדה מכל מקלעינו.
נראות מספר גופות צונחות ארצה, אך
המכונית ממשיכה בנסיעתה המטורפת
לעבר הכביש.

"הלו אריה שלוש, חסום את הכביש. —
סוף!"

שריון האויב מתקרב בהתקפת נגד

חיל הרגלים כאשר מתיצבת מולו שורה
שכזאת?"

אשו של "משלט י"ד" נחלשת.

לעומת זאת נראות מעליו פטריות עשן —
התפוצצויות הפגזים על המשלט. אני מניח
שאלה הם תותחינו. אך יתכן גם כי האויב
מפגין את מוצביו.

אחד ממפקדי — מיוצאי הבריגדה היהודי-
דית — הוזהרני לנטוש מייד לאחר כיבוש
משלט את השטח הקרוב אליו, שכן נוהג
הוא בצבאות המסודרים, להפגין מייד את
מוצביהם הנכבשים.

לפתע החלה הבריחה מן המשלט.
קבוצות-קבוצות ובודדים בורחים "כובשי
ארץ-ישראל" לעבר הכביש.

מוצביו. רצוי לעלות ישר על המוצב. דבר
זה יקצר את לחימת הרגלים ויחסוך דם
יקר).

אנשינו נראים בבירור בפעולתם בטיהור
העמדות.

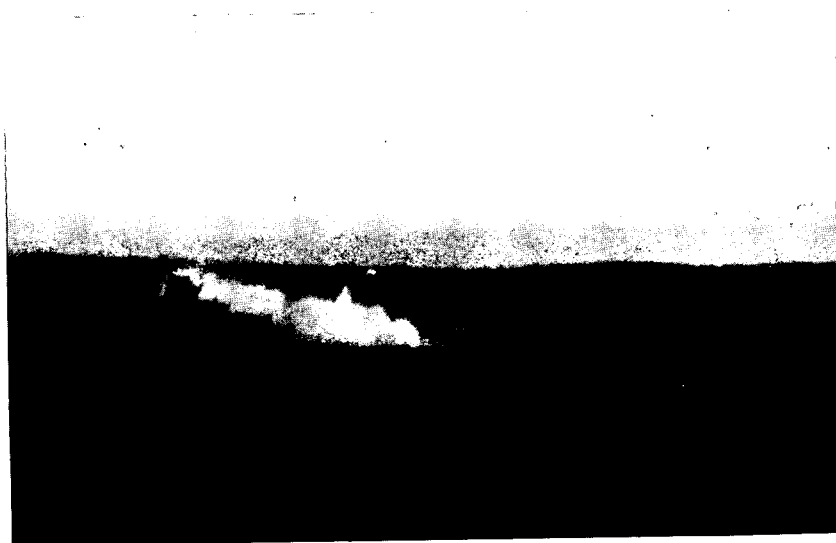
רק הנעשה בציר הצפוני של פלוגת ה-
זחל"מים, התוקפת את "משלט ט"ו", אינו
ידוע לי.

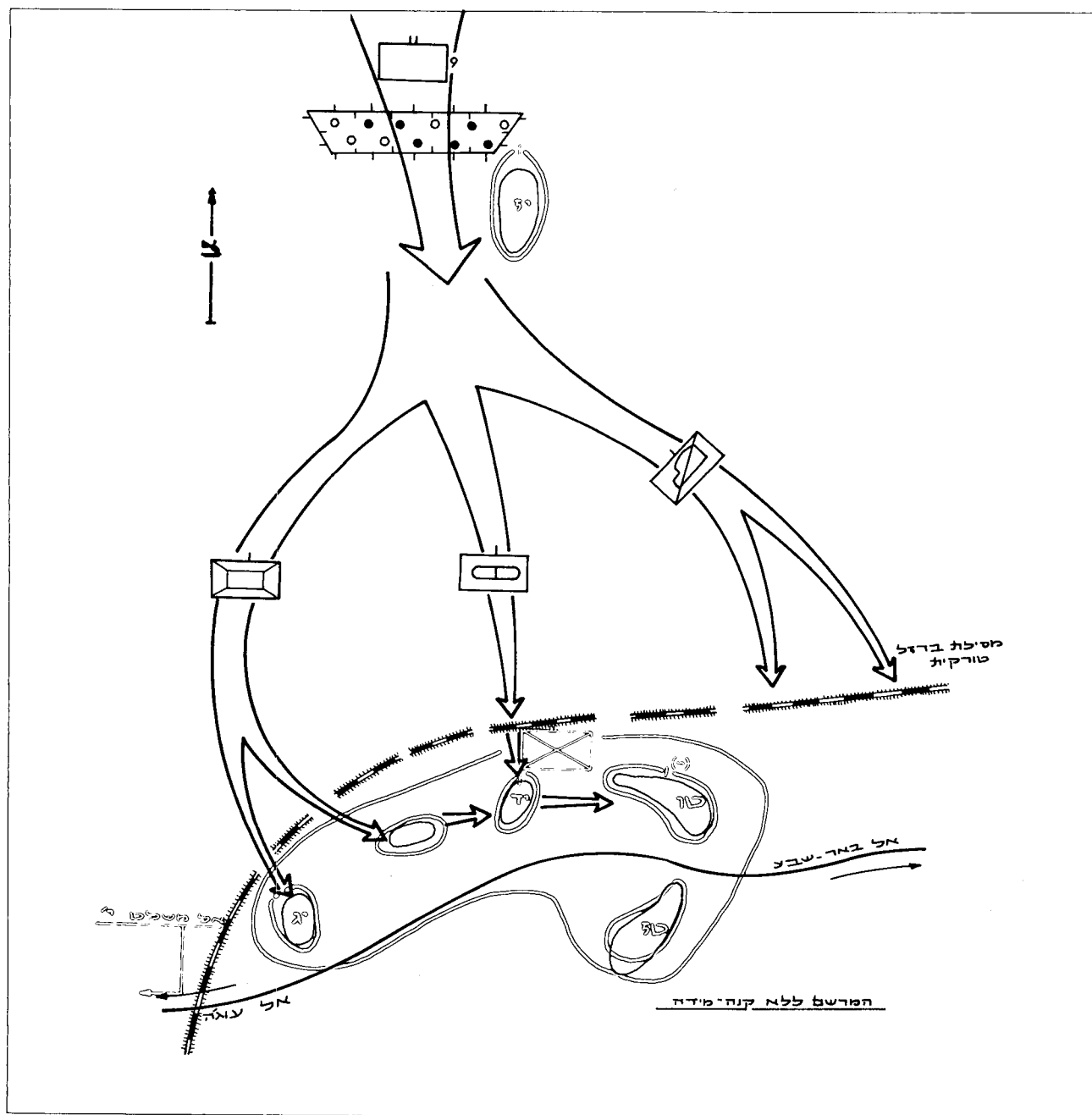
"הלו כל אריה. נתקוף ישירות את 'משלט
י"ד'. גבול גזרת האש — הכתם הלבן".

משני האגפים נעות המחלקות. מחלקת
העתודה אחרי, בדירוג למזרח. היא מבי-
טיחה את האגף ואת איזור הפעולה.

"בסך הכל עושה התמונה רושם" חולפת
מחשבה במוחי. "מעניין מה הרגשתו של

תותחי האויב פעילים

ההתקפה על התמילה

מחלקותי בשטח; אסור למשוך את עינו הרעה של טייס האויב.

הקשר האלחוט ממשוך להתקיים. נמסרת הוראה קצרה לדרג א', ואנו מצפים לבוא הרכב אשר יציידנו בדלק, תחמושת ו- מזון.

מפקד מחלקה 1 מבקשני לבוא בדחיפות אל מקום חנייתו; "דבר מעניין" שמור לו למעני.

מסוקרן מהגדרה מזורה זו אני נוסע ל-

קצרה ביני לבין מפקד המחלקה מבהירה את הסיבה:

הקשר ברשת לא פעל כלל, והוא נאלץ לנסוע ולאסוף את מכוניותיו. זמן יקר בזבז, והאויב ברח.

שגיאה גסה שגינו בהזניחנו את האימון בסימני-קשר באמצעות דגלים.

אחרוני חיילי האויב נשבים וחיילי הרג- לים מתארגנים על המוצבים.

למוד ניסיון מימים עברו מפור אני את

נקוה כי מחלקת העתודה תספיק לחצות את הגבעה המפרידה בינינו לבין הכביש, ולמנוע את בריחת האויב.

נראה, שבריחת הטנדר — אשר כלל, כפי שהוברר לאחר מכן, את מפקד המתחם — עירערה סופית את רוחם של חיילי האויב. נסיגתו האחרונה של האויב החלה. בבהלה רצים חייליו לעבר הכביש והערוצים שלידו. מחלקת העתודה, אשר יעדתיה לח- סום את הכביש, אינה נראית עדיין. שיחה

"משלט י"ד" — מקום חגיית המחלקה. המ"מ נוטלני עמו לאוהל המפקד המצרי. קולות מוכרים לי היטב בוקעים מן האוהל. זהו קולה החביב והבלתי פוסק של "צרורה", קשרית הפלוגה. למרבה ההפתעה אני מגלה, כי קולות אלה עולים ממכשירי הקשר המוצב במרכז האוהל.

מסתבר שהאויב קלט את שידורינו במשך כל זמן הקרב.

אמנם, אין להניח כי הפיק תועלת משידורי רים אלה, שכן משך הזמן שחלף מרגע קליטת המברק ובעת תרגומו, עד מסירתו לידי מפקד המתחם, היה ממושך לאין ערוך מן הזמן שעבר משידור המברק עד ביצוע הפקודה הכלולה בו. אך זאת לנו המחשה יעילה ביותר של הצורך בביטחון קשר ושימוש בקוד אפילו בשיחות מפקדים.

★

דו"ח מפקדי המחלקות השביע רצון. כל הרכב במצב נסיעה. לשמחתנו אין פצוץ עים. נפגעו רק מספר משוריינים וצמיגים מרסיסי הפגזים.

סגני מקבל את הפיקוד לשם התארגנות והצטיידות, ואני מתפנה לביקור ידידותי אצל מפקד פלוגת ה"חול"מים, לשם החלפת רשמים וחיות. אני מוצא אותו קודר וכעוס. מתברר כי אנו המטרנו אש על אנשי שיו בעת כיבוש "משלט י"ד", אמנם — ללא אבדות. הם — אנשי הרגלים — אסירי תודה לנו על הסיוע היעיל, אך סיוע יעיל עד כדי כך היה מיותר במקצת.

המקרה שהעכיר את רוחו מאוד היה מזעזע בהרבה.

נמצאו גויות חברינו מיחידת הקומנדו הרפרפתית. היו אלה הבחורים שנפגעו בשעת כיבוש "משלט י"ג" בלילה או בעת התקפות הנגד המצריות, שבעקבותיהן נאלצה היחידה לסגת בלא שתוכל לפנות את חלליה.

לא האמנו כי בן-אנוש — ויהיה המושחת והמוסת ביותר — יתדרדר למעשי נבלה כאלה שעשה האויב בגופות חברינו.

הדיפתה של התקפת השריון המצרי
מברק בהול קוראני אל מפקד הגדוד.

חיים ניצב על "משלט י"ג" וצופה לדרום. הוא מודיעני, כי תצפית קדמית שלנו גילתה שריוני-אויב אחדים נעים מכיוון "משלט י" לעברנו. הפלוגה המסייעת מציבה תותח נ"ט. רצוני כי תנציח כוח

אשר ישהה את האויב. עד שיוצב התותח ונהיה מוכנים לקבל את פניהם."

בתצפית קצרה מגלה אני תנועה על הכביש. שיירה קטנה נעה לעבר משלטינו. אני מרכז אלי את "חול"מ ה-20 מ"מ ואת מחלקה מס' 1. מוחי פועל בקדחתנות. זו לי ההזדמנות הראשונה לקרב שריון בשריון. לפי מיטב ידיעותי, כל שריוני האויב — ואפילו משורייניו — מצוידים בתותחים.

אין אפוא מקום להתמודדות גלויה בשדה פתוח; אך עם זאת יש להרחיקם ממוצבינו.

עיון קצר במפה מלמדני, כי סוללת-הרכב בת הישנה חוצה את הכביש כ-3 ק"מ דרומית לתמילה.

מייד בשלה בלבי ההחלטה לנצל מקום זה לעמדות תובה ולארום שם לאויב.

אנחנו עולים לכביש ופונים דרומה, בהשראינו מאחורינו את מוצבינו ואת חיילי הפלוגה המסייעת, העוסקים בהעברת התותח נ"ט שנכבש.

אנו מתקרבים לסוללה. בעת סלילת הכביש פרצוה, והיא הונמכה קצת משני עברי הכביש. זוהי עמדה נהדרת.

מייד מתחילה התארגנות במקום. ה"חול"מ — בעמדה מול הכביש. שריוני לידו, ומי שמאלו מחלקה מס' 1.

אני קורא אלי לתצפית ולהתיעצות את מפקד התותח בן 20 מ"מ.

בוריס, איש הצבא האדום לשעבר, הרגיל בגינוניו של אותו צבא, מתיצב ומצדיע. מצריח המשורייין שלנו צופים לשטח.

האויב מתקדם אלינו מטווח 1,500 מטרים. איני יודע אם גילה את תנועתנו.

קשה להבחין במדויק, אך מצטיירים מרחוק 3 כלים כבדים, ולעומתם — 2 כלי-רכב קטנים יותר. רעש שרשרות אינו נשמע — מכאן שאלה משוריינים, ולא טנקים. אני מעביר לעיני רוחי את הצבא המצרי. יש להניח כי אלה משורייני "המבר" המסורבלים, החמושים בתותח בן 37 מ"מ.

תכניתי מסתכמת. נניח להם להתקרב עד לטווח היעיל של התותח בן 20 המ"מ. אם לא נצליח לעצורם באש מייד — תאגוף מחלקה מס' 1 ותתקוף אותם מן העורף. ה"חול"מים ואנוכי נרתקם מעמדותינו.

הסיכון גדול, אך דווקא משום עדיפותו הברורה של האויב, יש להטיל הכל על קלף אחד.

אני משליך את יהבי על פגיעותיו של בוריס. אמנם איני מכירו, אך התנהגותו עד כה היתה למופת. בוריס מחייך אלי כאילו הבין למחשבותי, וחוזר לרכבו.

האויב מתפרס ומתקדם לאט אך בהתמדה; המרחק בינינו קטן מרגע לרגע.

אני מביט סביבי. עיני מפקדי המשוריינים, הצופים מעל הצריחים, מרותקות לאויב. קני המקלעים מלוים את כל תנועותיו.

חיילי ה"חול"מ מביטים כמהופנטים לעבר השרשרת המתקרבת.

רק אריה, הצלם הצבאי המלוונו במשך כל המבצע, מגלה פעילות. מצלמתו מתקתקת בלי הרף. בחרו אמיץ.

האויב נמצא 400 מטרים מאתנו.

אני מבחין בסוג הרכב. 3 משוריינים מצוידים בתותחים — שתי מכונות ועליהן רובים נגד טנקים. דיינו בפגיעות מאלה.

אני נזכר במפקד הפלוגה גרשון, אשר נפגע מקלע-רובה נגד טנקים שחדר למשוריינו והחל להתרוצץ בו.

האויב — כ-300 מטרים מאתנו.

אני מתחיל להתעצבן. בוריס מביט לעברי ומפליט: "קפיטן, תן יבואו ל-200 מטר ליהיה טוב!" השקט שלו נוסך בי הרגשת ביטחון.

האויב מתקרב.

אני שומע את פקודת-האש של בוריס. התותח השווייצרי נובח את נביחותיו.

אנו צופים בכדורים הנותבים, הפוגעים במשורייני המרכזי. בחרדה רואה אני את הפס האדום של הקלע ניתז מדופן המ-שורייני. יתכן והיה זה נתז בלבד, אך יתכן גם כי הקלע לא חדר!!

מחלקה מס' 1 מתכוננת ליציאה מאחורי הסוללה. בוריס שלי ושקט, פוקד לירות צרור שני.

בשורת האויב התרחש דבר-מה. השריון נעצר.

לפתע רוח ללב. בקשת רחבה סובב ה-אויב ונסוג על עקביו. "האויב משאיר פס!"

רוחנו מרוממת. אמנם יתכן והיה זה רק פטרול אלים של האויב; אך הדפנו אויב משורייני, מצויד בתותחים.

התקשרות קצרה עם מפקד הגדוד, ואנו חוזרים למוצבינו.

גדוד הרגלים תפס את המשלטים, וגדוד הפשיטה נערך להמשך התנועה.

עוד רבה המלאכה עד מיגורו המוחלט של האויב.

ניבוש „משלטי ברן” – 1948

בקטע שלהלן מתואר כיבוש מוצבים המגינים על אבו-עגילה, הלא הם מוצבי אום-כתף. הכוח שתקף מוצבי אלה ביום עוכב, והם נכבשו בהתקפת לילה על-ידי פלוגת רוב-אים בפיקוד מפקד גייסות שריון דהיום.

במקום החניה של גדוד הפשיטה — לרגלי המשרפה — שמחה וששון. הראית פעם אדם שהתעשר באופן בלתי-צפוי?

הגדוד חזר זה עתה מרדיפה אחר שיירת אויב; הניצחון המזהיר והשלל המובהק הוציאוהו מכליו.

רבה השמחה בפלוגת המשוריינים ובמחלקת הרכב.

אנו — המחוזנים העיקרים בשמחה זו. שמונה משוריינים ועשרות מכוניות משא — הרי זו תגבורת לא מבוטלת אפילו לצבא עשיר מאתנו. על אחת כמה וכמה כשלפנינו המשוריינים בעלי התותחים והמשאיות העשויות למלא את מקומן של אלה שיצאו משימוש במהלך הקרבות.

בפעולה קדחתנית נבדק כושרו של הרכב להמשיך בתנועה. המכונאים יודעים מה חשובה תגבורת זו ועובדים במלוא הקי-טור. על כל מכונית שנמצאה כשירה לפעולה מסומן מייד מגן דוד בצבע לבן — ללמדך שרכב צה"ל לפניך.

לצערנו, רוב רכב השריון נפגע בנסיגתו המטורפת, וקלושים הסיכויים להחזירו לפעולה תוך שעות ספורות.

בסיור הביקורת שלי אני מגלה שלישיה מעניינת ליד אחת משריוניות ה"המבר" החמושות בתותח:

יוסי — סגני, רובקה — נהגה, ובתותח מתעסק גבר, שמקומו לא יכירנו כאן. לכל הדעות — מיכה החבלן; מה לחבלן בין תותחים?

השלישיה נשבעת לי כי תוך שעתיים יהיה המשוריין מוכן להצטרף לפלוגה והתותח שלו יפעל "ואפילו יפגע!". מובן, שתנאי אחד להם: הם יהיו את צוות המ-שוריין הזה.

מבודח מהבטחתם הלוהטת אני מסכים לכל התנאים.

השעות חולפות תוך שינויים תדירים ב-מצב החזית. הנה, לפני דקות אחדות נערך הגדוד ליציאה כדי לעזור לחטיבת השריון המתכמתת בעוג'ה-אל-חפיר — והנה בוט-לה המשימה.

מתברר שה"זקן" השלים את פעולתו וה-
עיירה והמשלטים סביב לה נפלו בידי
כוחותינו.

שוב אנו נקראים לקבוצת פקודות: מט-
רות החטיבה: כיבוש אבו-עגילה, עיירה
מצרית, כ-35 ק"מ מזרחית לעוג'ה; הש-
תלטות על צומת הכבישים עוג'ה-אל-
עריש-איסמעיליה.

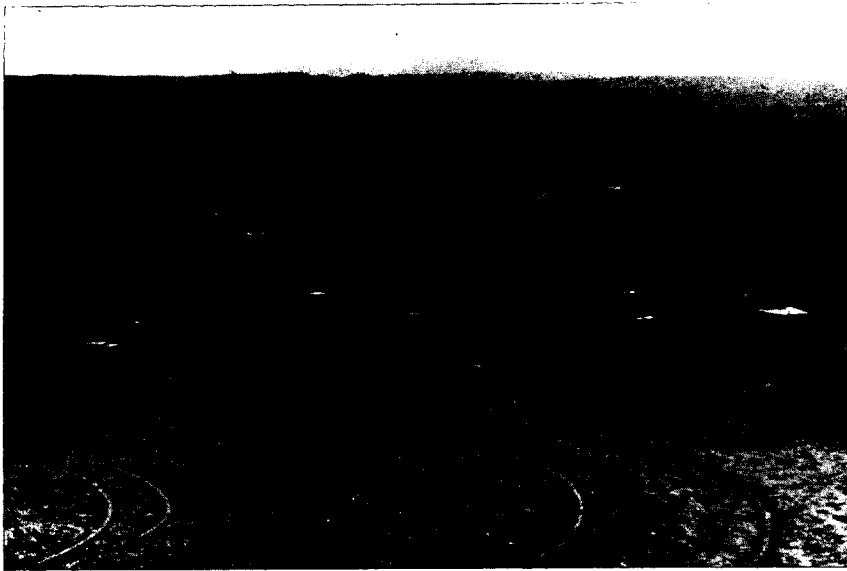
קצין המודיעין החטיבתי מוסר את הידי-
עות. שלא כמנהגו, הן מעטות ביותר. ה-
מסכן מתנצל: לרשותו רק מטוס "פיפר"
קטן לסיורי אויר. מאחר שאתמול הופלו
ונהרגו הסייר האווירי המוכשר של הח-
טיבה יצחק זמיר וטייסו צ'יבי — אין נות-
נים להמריא. "בצבא האמריקני — הוא
אומר — יש קשר ישיר בין מטוסי הקרב
וכוחות הקרקע, וכך מתקבלות ידיעות
מדויקות ועדכניות מידי הטייסים. אך
לנו..." אנחה כבדה פורצת מלבו. "על כל
פנים ידוע לנו שלפנינו קרקע של חולות
ודיונות. האויב החזיק עד כה בכוח של
למעלה מפלוגה, שני משלטים על גבול
מצרים-ארץ-ישראל. עם נפילת עוג'ה
פינה האויב מוצבים אלה, ויש להניח בווד-
אות שהוא עיצב קו הגנה חדש בפנים
הארץ".

הוא, הקמ"ן, יעשה מאמצים להשיג אישור
להמראה נוספת, על מנת להביא לגדוד
ידיעות מדויקות יותר.

חיים בר-לב מוסר בקיצור את משימת
הגדוד ואת שיטת פעולתו: הגדוד ינוע
כמשמר קדמי לפני החטיבה. המרחק בי-
נינו — 5 ק"מ. תפקיד הגדוד להתגבר על
כל מכשול החוסם את דרך החטיבה לעבר
המטרה. לתפקיד זה הוקצתה לגדוד סו-
ללת תותחי שדה בסיוע ישיר, ותותח 6
ליטראות, מורכב על זחל"מ תחת פיקוד.
סדר התנועה בשיירת הגדוד: החוד, בפי-
קוד הסמג"ד, מורכב ממחלקת ג"פים
ומחלקת משוריינים. כקילומטר אחריו
מפקדת הגדוד, אחריה פלוגת המשוריינים
(מצורף לה זחל"מ עם תותח נ"ט) — וכ-
מאסף פלוגת הג"פים.

פלוגת המפקדה תישאר ליד המשרפה עד
כיבוש אבו-עגילה ותצטרף לגדוד שם.

מלא גאווה אני מציע לצרף לחוד את
משוריין השלל אשר השלישייה הצליחה
להכשירו. חיים מפקס ביעילות התותחן-
חבל, שכל ידיעותיו בארטיילריה בלימוד
עצמי על-ידי פירוק המנגנון. אני מגסה
ללמד זכות על התותחן המתלמד, שירה
פגז אחד ואפילו פגע בעץ במרחק של

היערכות לפני התקפה

שתי נקודות מבריקות מתקרבות במהי-
רות. המקלענים מכינים את הכלים ה-
אנטי-אוויריים. משתררת מתיחות, שאגת
שמחה של אחד מן החבריה: "שלנו —
שלנו"... נכון — הרינו מבחינים בבהירות
על כנפיהם של שני מטוסי הקרב את
המגן-דוד הכחול. מחיאות כפיים ונפנוף
ידיים ידידותי.

אך מה זאת? — בתפנית חדה וצלילה
מהירה יורדים המטוסים על השיירה. נש-
מע טרסור מקלעים והם כבר מתרוממים
ונעלמים בפאתי מערב. המומים ומבולב-
לים אנחנו מביטים איש בחברו. הטייסים
פגעו פגיעה ישירה בגיפ אחד המפקדים.
הקשר נהרג והמפקד נפגע קשה בחזהו.
אני מגסה להסביר לעצמי את המקרה
האומלל. ישנן שתי אפשרויות: האחת —
האויב משתמש בסימני ההיכר שלנו, דבר
שאינו מתקבל על הדעת. האפשרות הש-
ניה — טייסינו חשבונו לשיירת אויב (עם
שוך הקרבות, באחת הפגישות עם אנשי
טייסת הקרב, עתידים היינו לגלות כי בנו
האשם. מכוניות השלל המצריות הרבות
שהיו עמנו הטעו את הטייסים. הם ראונו
בתחומי מצרים וחשבונו לשיירה מצרית
(נסוגה).

במצב רוח קשה ממשיכים בתנועה. מוע-
ברת אינפורמציה שזה עתה הגיעה מהח-
טיבה. הידיעות אומרות שנראו שני רי-
כוזי מכוניות בצדי הכביש, אבל מפאת

400 מטר. חיים משתכנע ונותן את הסכ-
מתו. השיירה נערכת ליציאה.

על ידי עובר משוריין השלל לעבר חוד
השיירה. גאים וזוהרים מפנפים יוסי
ומיכה בידיהם. לו אפשר היה לנהוג מחוץ
לתא הנהג היה גם רובקה ודאי יושב על
הצריח.

הגדוד יוצא לעבר אבו-עגילה.

התנועה וההיתקלות

28-12-1948

השעה 1415. והגדוד נע על כביש מדבר
סיני לעבר מטרות. יצאנו בצהריים, והש-
ארנו מאחורינו את הדרג העורפי של ה-
גדוד; חצינו את עוג'ה, בה מלקקים כוב-
שיה את פצעייהם ומתארגנים להמשך
פעולה.

משמאלי שלט עץ קטן ואפור: "גבול
מצרים-פלשתינ". שלט קטן וצנוע ורגע
היסטורי כה גדול: צבא ההגנה לישראל
העביר את המלחמה לאדמת האויב.

זו לי הפעם הראשונה במדבר סיני. באשר
תנוח עינך תלוליות חול חד-גוניות משו-
בצות בשיחים קטנים וירוקים. אין הדבר
דומה למדבריות שהכרנו מסרטים אמרי-
קניים. השיירה מתנהלת ללא הפרעה.

אנו נוסעים זה ארבע שעות.
לפתע מופנים כל המבטים השמימיה: זמ-
זום מטוסים מתקרב והולך. עד כה טרם
טעמנו טעם התקפה אווירית על שיירה.

דומה לחברתה. ואתה, לך זהה את עצמך לפיהן! על הכביש — מרחק כמה מאות מטרים לפני — מתגלה משוריין אפוף להבות. קולות נפץ בוקעים ממנו. ביני לביני — מימין לעיקול הכביש — דיונה גבוהה ומאורכת, ליד המשוריין. על הי-כביש רצים שלושה אנשים. האחד מהם — בוער בכל גופו — נגרר על-ידי חבריו. אש האויב רודפת אחריהם בהתמדה. אני רואה: זהו הצוות של משוריין השלל, אשר נפגע והוצת על-ידי פגיעה מתותחים נ"ט, ותחמושתו החלה מתפוצצת.

בצעקה אני פוקד על זחל"מ 6 הליטראות לפתוח באש מחפה. צוות אחד המשוריין-נים נזעק לעזרת הנפגעים. האש כובתה. הפצועים — בהם הנהג הפצוע אנושות — מוחזרים לעורף. זחל"מ הנ"ט אינו פועל כפי שצוייתו. מתברר שמפקדו — הרגיל לתנאים אחרים — מסוגל לפעול רק כאשר שר לרשותו עמדת צריח המאפשרת מחסה לגוף הרכב ופעולת התותח מעל המחסה. על אפשרות של יציאה פתאומית ממחסה הדיונה — מתן אש — ונסיגה מהירה — אין הגבר מסוגל, כנראה, לחשוב. אני מסמן לנהג להתקדם. אנחנו עוברים את הדיונה ואת המשוריין הבוער. במרחק 600—700 מטר לפנינו גבעה מאורכת ושטוחה, נמשכת משני צדי הכביש. עם התגלותנו החלה גבעה זו יורקת אש-תופת, ופסיהם הזוהרים של קליעים נ"ט, מרצדים סביבנו באויר. אני פוקד לנהג למהר ולסגת. טוב לג'יפסט ברגע כזה! הנהג — שתצפיתו דרך אשנבי הראיה מוגבלת מאוד והוא נפעם מתזמורת האש — מסובב את ההגה סיבוב מלא. המ-שוריין נוטה על צדו, גונח וגולש לתוך התעלה. מאמציו של הנהג להזיז את המ-כונית ממקומה אינם נושאים פרי. גלגלי המשוריין מתחפרים יותר ויותר, ואנו כבולים למקום. זיעה קרה עולה על פני. מצב ביש.

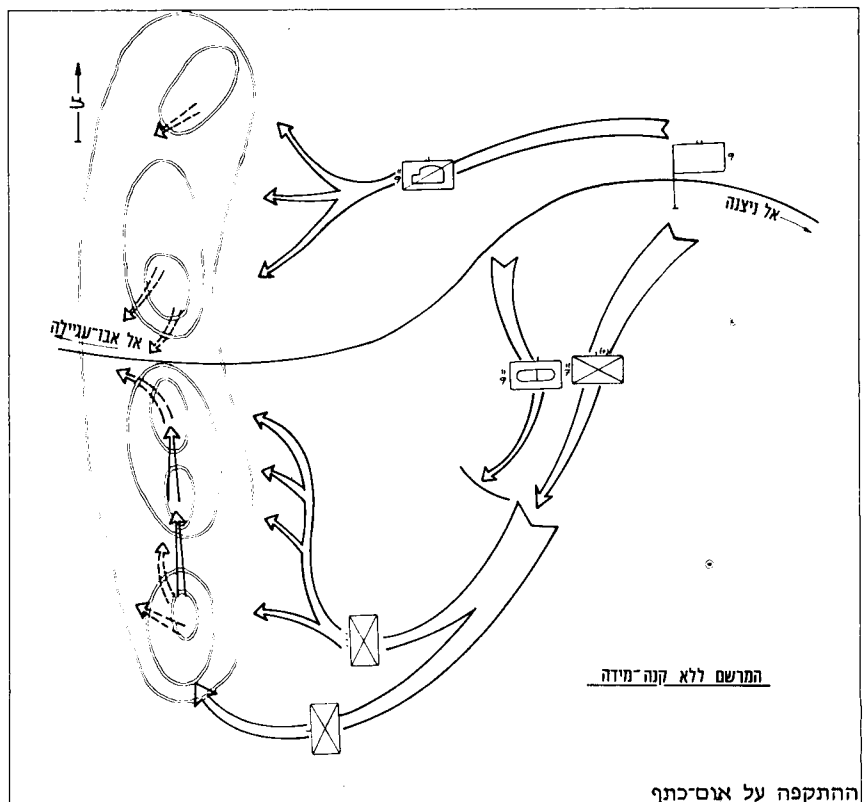
לא נעים להיות שקוע בחול לאור יום, במרחק של 700 מטרים ממוצב אויב. מוחי פועל בקדחתנות. האפשרות האחת — לסגת ברגל — נפסלת מייד. עלינו לעבור כ-150 מטרים בשטח דיונות שטוח כשול-חן. אש האויב תקצור בנו בוודאות. הדבר היחיד שניתן לעשות: להתפזר מחוץ ל-משוריין, להתחפר ולצפות לחסדי אלוהים וחברינו. מה-טוב שלא נתקענו במצב כזה בטרשיו של הגליל העליון. כחפרפרות זריזות אנו נזכרים בחול. להעמיק, להע-

המשוריינים בהתקדמותם

הפלוגה קדימה והצטרף לסמג"ד. חפה מהאגף השמאלי של הכביש על התנועה של פלוגת הזחל"מים, אשר תתקוף מימין. לרשותי ארבעה משוריינים וזחל"מ עם תותח נ"ט. אני מסמן לפלוגה לנוע אחרי ונוסע במהירות קדימה. איני יודע את מקומו של הסמג"ד ואין לי קשר אלחוט אליו. כל תקוותי לראותו מהכביש. אין שום אפשרות לפעול לפי מפה. דיונה אחת

פני השטח החד-גוניים לא זוהה המקום במפה. השטח הופך להיות שטח דיונות מובהק — נעלמו אפילו השיחים הקטנים שראינום עד כה. לפתע נשמעות יריות והתפוצצויות מלפ-נים. השיירה נעצרת. חיים קורא לי ל-מיקרופון: "כוח החוד נתקל במשלטי אויב על השלוחה המסומנת במפה בשם אוס-כתף. נקודות ציון 07700270. נוע עם

ההתקפה על אוס-כתף

מתברר שהתוקפים נמצאים כ-80 מטר מהמוצב הקיצוני. פקודה קצרה וחדה — והפלוגה פותחת בהסתערות. מחלקה מס' 1 גל ראשון, משמאלה מחלקה מס' 2, באגף ימין, בדירוג, מחלקה מס' 3. האויב פותח באש חזקה. נשמעות צעקות וגניחות. הפצועים הראשונים. אין להתעכב. יש להמשיך ולהסתער.

המטרים האחרונים לפני המוצב תלולים מאוד, וחיילים כושלים. אש התופת של האויב גורמת לנפגעים רבים. במחלקה הרוג ושמונה פצועים. ההתקפה נעצרת. התפוצצות חזקה מלווה אור חזק ומסנוור על המשלט. מחלקה מס' 3 המסייעת מה-אגף ירתה פגז פיאט. נראה, שפגיעתו היתה בול. האויב נשבר. המשלט נלקח ללא התנגדות נוספת.

המשלט קטן והמחלקות התערבבו.

על הגבעה התרוצצות רבה. הערה חריפה למ"מים, אך ההתארגנות לוקחת זמן רב מדי. אין להמשיך לפעול. היא תישאר במקום לאבטחת איזור הפעולה, לריכוז הפצועים ולאבטחתם. מחלקת הסיוע הא-לים קיבלה הוראה להצטרף לכוח.

החיילים תופסים עמדות, ופותחים באש לעבר משלטי האויב. מצוין! תגובותיו אינן מאחרות לבוא. הוא מגלה את עמדותיו. מדרום מופיעה שרשרת חיילים. מי הם אלה? הושמעה הסיסמה, ומחלקת ה-תגבורת מצטרפת לכוח. מפקדי המחלקות נקראים למ"פ: נמשיך לנוע ממשלט ל-משלט. יש להימנע מעצירה לשם מתן אש. יש להסתער!

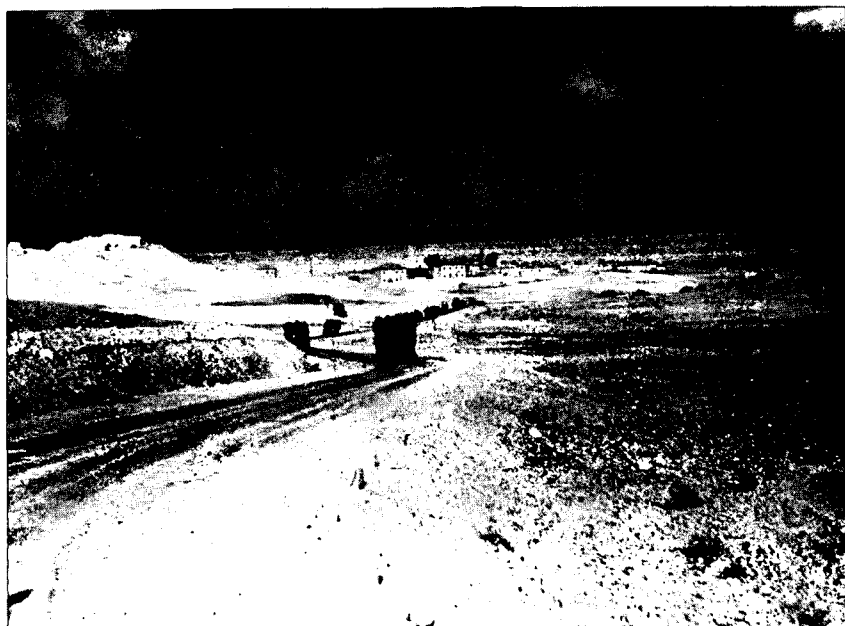
הכוח ממשיך בתנועתו. מהכביש פועלים תותחיו ללא הרף. המחלקה המובילה נמצאת כ-20 מטר מאתנו ופותחת בהסתערות. אש האויב נפסקת, ושיירה של 8 מכוניות נראית נסוגה לכיוון אבו-עגילה. „משלטי ברן“ (שנקראו כך על שם כוב-שם — מפקד פלוגת החי"ר) בדינו. הדרך לאבו-עגילה פונתה ונפתחה לתנועת ה-שריון.

אבדותנו: 2 הרוגים ו-7 פצועים.

אבדות האויב: 6 הרוגים ו-2 פצועים.

שלל: 2 תותחים נ"ט; 10 מכוניות-משא, פיאט ונשק אחר. ליד עמדות תותח-האויב פעורים מכתשים גדולים, תוצאות הפעולה המזהירה של תותחינו ומרגמותינו.

משבוי שנתפס נודע כי במוצבים חנה הגדוד הרגלי הרביעי המהולל של צבא מצרים.

בהתקדמות על פני עוג'ה

באיגוף שמאלי, בלילה. מחלקת ג'יפים תסריד את האויב בצדו הימני של הכביש, ותמשוך את תשומת לבו דקות ספורות לפני שעת ה-„ש“... מחלקה 3 תנוע לפני הפלוגה בדירוג ימני; היא תיכנס לקרב עם האויב על-מנת לגלות את עמדותיו. הפלוגה תפעל לפי תצפית אש האויב. פלוגת הזחל"מים תהיה רורבה. כל השעור-נים מאופסים. המרגמות הכבדות החלו לטווח. הנשק המסייע, אחר גמר הטיווח, מנחית אש מטרידה.

בדממה נעה פלוגת הרגלים לעבר קו ה-התחלה. החיילים שוקעים עד קרסוליהם בחול הרך. התנועה קשה ומתנהלת בכב-דות. אך ההתמצאות נוחה — המשריין שעל הכביש בוער עדיין.

בצפון נשמעות יריות הולכות וגוברות. מחלקת הג'יפים החלה בפעולה. גם מח-לקת הסיוע האלים מתקדמת במהירות על מנת להתחיל לתקוף. למרות הלילה ה-ח-שך נראים האנשים ברור על רקע החול הבהיר. בסביבת הכוח החלו להתפוצץ פגזים. הנתגלה? טרטור מקלעים ורובים מסמן את פתיחת פעולתו של הסיוע הא-לים. רעש קרב מגלה כי הפלוגה נעה עמוק מדי לעורף האויב. חוסר תצפית בקרקע ביום גותן את אותותיו. הפלוגה חוזרת על עקבותיה ומתחילה לנוע בז-הירות מגבעה לגבעה. לפתע מואר השטח באור מסנוור. רקטה.

מיק! מתקבלת הודעה מהגדוד, שזחל"מ יגיע עם חשכה לחלצנו מהצרה. אש התו-תחים נ"ט נגדנו פוסקת. איננו מסכנים עוד את האויב. נורות מספר פצצות מרג-מה בלתי-מדויקות, ואש שטוחת מסלול. מצב רוחנו משתפר במקצת. בצעקות אנחנו מתקשרים בינינו, ודורשים איש בשלום רעהו. הופעת הזחל"מ של סגן מפקד פלוגת הזחל"מים, שבא לחלצנו, שמה קץ למצבנו האומלל.

ליד ג'יפ המג"ד — התיעצות קצרה. אין צורך בהסברים. המצב ברור. השריון — שאינו יכול לנוע בשטח — תם תפקידו. יש להישען על יחידת חיל-רגלים שתכ-בוש את המוצבים ותפנה את הדרך. תכ-ניתו של חיים מועברת למפקדת החטיבה לאישור. מתעוררת בעיה של סיוע תלול-מסלול ללא טיווח מוקדם. מפקד הסיוע מוצא את הפתרון היחיד. הוא מקבל על עצמו לטווח את המרגמות והתותחים בלילה לפי נקודת-מוצא בשטח: המשריין הבורר.

מגיפ מתקרב קופצת ויורדת דמות מו-כרת. חבוש כובע פלדה אמריקני ועוטה סגין ארוך מן המידה — מקל דקיק וא-רוך — פנים ילדותיים ונמרצים. מפקד פלוגת-הרגלים. במלים ספורות נמסרות הידיעות והמשימה. שני המפקדים מסכ-מים את התכנית. הפלוגה — בגודל של ארבע מחלקות — תתקוף בעזרת סיוע,

דוקטרינה סובייטית חדשה בקרב ההגנה

סא"ל לי מרחב

מאז מלחמת העולם השנייה התעלמו הרוסים מן האפשרויות הגלומות בניהול קרבות הגנה בתנאים קונבנציונאליים. כלומר: ללא הפעלת נשק גרעיני, והשקיעו מחשבתם הצבאית בפיתוח טקטיקה ואסטרטגיה של הנעת כוחות בתנאי קרב, בהם מופעל נשק גרעיני. במשך כ-20 שנה דבקו הרוסים בדוקטרינה גרעינית ולא הביאו בחשבון את המלחמות המתנהלות בעולם בזירות שונות, בהן לא הפעילו הצדדים היריבים נשק גרעיני. הרוסים לא רצו להודות, שגם בעידן הגרעין מתנהלות מלחמות קונבנציונאליות, שגם בשיטותיהן ובצורותיהן חלו שינויים ושכלולים מהותיים בעלי ערך רב. שמרנות ושגרה איפיינו את תורת הלחימה הסובייטית בעשרות השנים האחרונות; הרוסים נחו על זריה-צלחותיהם ממלחמת-העולם השנייה. עובדות אלו מעוררות תמיהה מוצדקת.

דבר-מה קרה במחשבה הצבאית הסובייטית, ונראה שהרוסים נאלצו לדון שוב בטקטיקה קונבנציונאלית מתקופה טרום גרעינית; מרביתם הם לדון בתורת הלחימה הישנה-החדשה, אולם משלבים אותה בתורת לחימה גרעינית.

הסיבה לשינוי נעוצה, כנראה, בהלם הקשה, שגרמה לרוסים מלחמת ששת הימים: מערכי ההגנה המצריים — שנבנו בהדרגה רכתם הבלתי-אמצעית, וחומשו בכלי-נשק סובייטיים בכמות עצומה — התמוטטו במשך ימים ספורים כבנייני קלפים. הטקטיקה הסובייטית — וביחוד ההגנה הסובייטית במתכונת המצרית — לא עמדה במבחנה של הטקטיקה החדשה והדינאמית של צה"ל. הרוסים לא לחמו מאז מלחמת-העולם השנייה; הקרבות בחצי-האי סיני צריכים היו, כנראה, להיות מבחן חשוב ומכריע עבורם לתכליתיותה של הדוקטרינה הצבאית הסובייטית, וליעילות הטקטיקה והאסטרטגיה שלה. אך במפתיע, למרות השקעות עצומות בזירה המזרח-תיכונית, התמוטטה תורת הלחימה שלהם בשדות-הקרב של סיני. הרוסים הרגישו, בוודאי, שכישלונם המוחץ של המצרים הוא גם כישלונם של תורת הלחימה שלהם.

לא ייפלא, איפוא, שכל גדולי המצביאים הסובייטיים זרמו

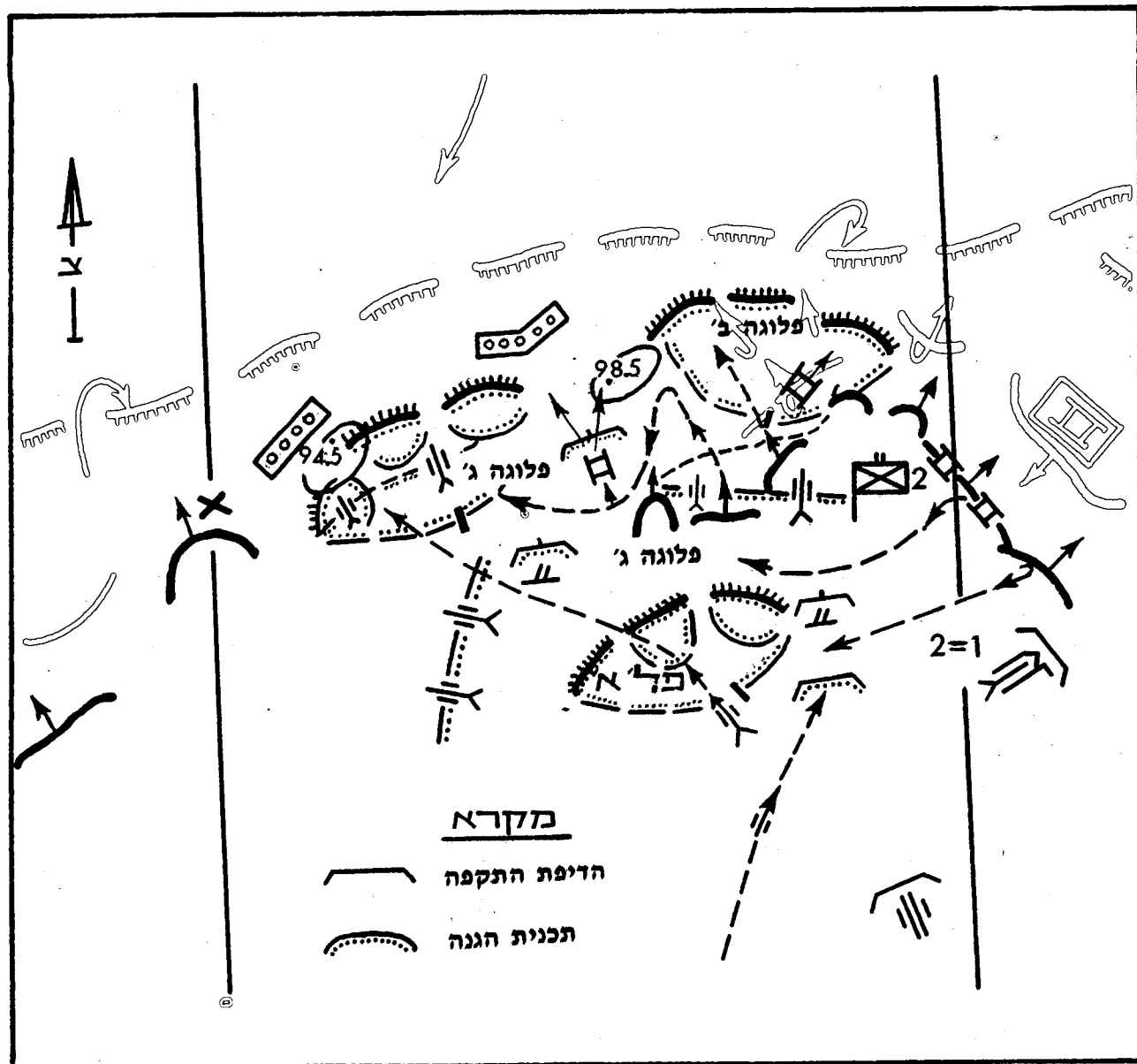
התוקף ליצור מערכי טנקים ורכב-קרב משוריין אחר בצפיפות רבה מאשר בעבר. מכאן הוא פוסק, שנודעת חשיבות מיוחדת לגורם יציבות ההגנה, וכן לנכונותו של כל חייל להתמודד עם כלי-רכב משוריינים של האויב.

זאת ועוד. „עלינו לזכור, כי הודות לשיפורם האיכותי של הכוחות ואמצעי ההגנה, גדל עומקם של מערכי ההגנה והמת-חמים המוגנים, והתרחבו אפשרויות יצירתן של גזרות אש נ"ט. דבר זה מהווה תנאי חשוב מאוד לאי-חדירותה של ההגנה. התחזקות מערכי ההגנה מתבטאת גם מבחינת מערך נ"מ, לדברי דראגונסקי.

יחידות חיל הרגלים והשריון (פלוגה, גדוד) עברו שינויים יסודיים בשנים האחרונות: ניידותן וכושר תמרוןן גברו, עוצמת אשן גדלה ואפשרויותיהן הקרביות התרבו. פלוגת חי"ר ממור-נעת, למשל, מסוגלת — באמצעי הלחימה התקנים שלה —

לאחר מלחמת ששת הימים למצרים, כדי לבדוק במו עיניהם מה הכשיל את האסכולה הצבאית הסובייטית. קרוב לוודאי, כי תפקידם של אלפי היועצים הסובייטיים — היושבים עכשיו במצרים — הוא לימוד הסיבות לכישלון תורת-הלחימה הסובייטית בתנאי הלחימה הקונבנציונאלית והסקת מסקנות מתאימות גם לגבי הצבא הסובייטי.

עדות לכך מצויה במאמרו של גיבור ברה"מ, גנ' לויט' ד. דראגונסקי, בירחון הצבא הסובייטי מספטמבר 1969. בכתבתו מציין דראגונסקי: "לקח מלחמות העבר, התפתחות הטקטיקה של השנים האחרונות, שכלול כלי-הלחימה והופעת סוגי נשק חדישים — כל אלה מחייבים לבדוק מחדש את ההשקפות לגבי ניהול הקרב, וביחוד קרב ההגנה". הוא מודה, ש"עוצבות ויחידות תצטרכנה לפעול בגזרות, בהן לא יופעל נשק גרעיני כלל ועיקר". דראגונסקי מסיק, שבשדה-קרב כזה יוכל

ללחום בטנקים וכן במטוסים ובמסוקים הטסים בגבהים נמוכים. רבה כיום חשיבותן של יחידות, ובמיוחד של פלוגה וגדוד, בתפקידי הגנה. דווקא על שכמן מוטל העול העיקרי: הלחימה בכוחות עדיפים של האויב; הן תצטרכנה לקבל על עצמן את כל העוצמה שבמהלומת האש הראשונה של הארטילריה, חיל-האוויר וחיל-השריון. בהעדר מגע ישיר עם יחידות שכנות, יהיה על הפלוגה או על הגדוד להדוף התקפות מן החזית, מן האגפים ומן העורף. על פלוגת חי"ר, למשל, הערוכה בחזית הגנה של ק"מ אחד, יוטל ללחום בגדוד חרמ"ש וביותר מפלוגת טנקים (סה"כ 25 רכבי קרב משוריינים); לעתים מצליח האויב לחדור אל עומק ההגנה בגזרה שכנה, ולתקוף גם מן האגף — ואז נאלצת הפלוגה לעמוד מול כוח שריון רב עוד יותר; כדי להדוף את כוחות האויב העדיפים, לגרום להם אבדות ולהחזיק בעמדות, חייבת הגנה של הפלוגה לעמוד מול אמצעי השמדה חדישים ומול מהלומות אש חזקות של יחידות שריון וחרמ"ש. בנייתה של הגנה כזו ברמת פלוגה או גדוד אינה פשוטה כלל. היא תובעת ממפקדי היחידות גילוי מיימי-נות, כושר התמצאות בדרכי לחימה מתאימות, תקיפות ועבודה מאומצת.

הקושי העיקרי מתבטא בכך שהשתנו תנאי המעבר להגנה; בדרך כלל הוא מבוצע במגע בלתי-אמצעי עם האויב, כלומר, תוך כדי התקפה, או כתוצאה מסיום בלתי-מוצלח של קרב התקלות. לעתים קרובות, יהיה צורך — במקביל לבניית מערך ההגנה — להדוף בגזרה אחת התקפות-נגד של האויב, ובגזרה אחרת לתקוף, כדי לכבוש פרטי-נוף נוחים להגנה. בתנאים אלה יש לארגן את הכוחות, כי החזית בהגנה תהיה הרבה יותר ארוכה מאשר בהתקפה.

במרשם מוצגת אחת האפשרויות למעבר גדוד חרמ"ש להגנה. על הפלוגה הימנית, בצוותא עם העתודה של המפקד הממונה, מוטל להדוף התקפות-נגד של האויב; ואילו הפלוגה באגף השמאלי תוקפת, עלי-מנת לתפוס עמדות נוחות יותר ולנצל ביתר יעילות את פני הקרקע. היחידות מתבצרות — תחת אש מקלעים, נגמ"שים, טנקים, תותחים ומרגמות של האויב. גזרת ההגנה של הגדוד רחבה פי שניים מאשר היתה בהתקפה, ותבנית-הקרב היא בדרג אחד, ללא עתודה. נובע מכך, שעל הגדוד להתארגן מחדש.

היקף עבודתו של מפקד הגדוד (או הפלוגה) וסדר עדיפויותיה, בשעת מעבר להגנה, תלויים במצב שנוצר. בדוגמה שהובאה לעיל או בדוגמאות אחרות, על המפקד ללמוד את משימתו תוך כדי מהלך הקרב, ולהורות על חיוקו של פרטי-נוף נוח, תוך שימוש במודיעין של הגדוד ושל המפקדה הממונה עליו. כאשר התבצרו היחידות, ופרסו את מערכת האש, עורך מפקד הגדוד (אם התנאים מאפשרים זאת) קבוצת-סיוור, ובה הוא מפרט ביתר דיוק בעיות העומדות על הפרק.

הסובייטים ממליצים לערוך את ההתארגנות בשעות הלילה, או בתנאי ראות מוגבלת. אם אין אפשרות כזאת, תיעשה ההתארגנות תחת חיפוי אש ארטילרית ומסכי עשן, תוך שמירה על כללי ההסוואה.

ההגנה נ"ט

בעבר טענו הרוסים, כי המגנן נ"ט מהווה יסוד להגנה כולה. הוא היה חלק בלתי-נפרד בכל מוצב או מתחם מוגנים, אשר

בהם רוכזו רוב הכלים נ"ט. עוצמתו של המגנן נ"ט קבעה את כושר עמידתם של המוצב והמתחם. לאור הלקחים שהופקו במלחמת-העולם השנייה, הסיקו הרוסים, שגירסתם הקודמת אינה עונה עוד לדרישות זמננו. התיאורטיקנים הסובייטיים (בתוכם הגנרל דראגונסקי והדוצנט קול' סוקמאקוב) סבורים, כי עבר זמנו של המגנן נ"ט, אשר שוב אינו מהווה את היסוד למוצב או למתחם. כיום מתבססת הגנה נ"ט, לפי טענתם, על יציבות נ"ט של כל מוצב או מתחם מוגן, ואלו מהווים מערכת נ"ט שלמה. בגדוד חי"ר או חרמ"ש כוללת מערכת נ"ט זו: מוצבים מוגנים פלוגתיים ובהם טנקים, טילים נ"ט, תותחים נ"ט ומטולי רקטות נ"ט; מארב טנקים; מוצב מוגן של עתודת הגדוד; וכמו כן מכשולים נ"ט מסוגים שונים.

משימת מפקד הגדוד בתחום הגנה נ"ט מתבטאת בכך, שעליו למקם את כל האלמנטים נ"ט כך, שתתקבל מערכת נ"ט מושלמת וחזקה, בעלת כושר עמידה רב; מערכת נ"ט זו חייבת לעמוד בפני אש ממושכת של האויב, ולהיות מסוגלת להדוף — למרות האבדות שתספוג — את המהלומה הראשית של האויב, ולכלול לפני קו החזית, מעצבי הטקטיקה הסובייטית טוענים, שמשימה זו קשה ומורכבת מאוד וניתן לבצעה רק אם נבנית מראש תבנית-קרב מחושבת היטב. תבנית-הקרב חייבת להבטיח, שינוצלו באורח מקסימלי כוח-האדם, כלי-הלחימה ואמצעי-הלחימה — על פי תכונותיהם הקרבות — ובתנאי שיקוימו שיתוף-פעולה מתמיד, פיקוד ושליטה יציבים על היחידות ומיצוי אפשרויות ביצועם של תמרונים רחבים בשדה-הקרב, ניצול מקסימלי של פני הקרקע ולחימה במטוסים מנמיכיים-טוס.

יש להימנע מסכמטיות ושגרה בתבנית הקרב של הגדוד. יש לשנות, בהתאם למצב, את חזית המתחם ועומק ההגנה של הגדוד, לגוון את אפשרויות הריכוז של המאמץ העיקרי (בכו המוצבים הקדמיים, בעומק, באחד האגפים וכיו"ב), ליצור „שקי-אש” — שטחי-השמדה — להשתמש בהרחבה במתקנים, במכשולי-דמה, בטנקים ובתותחים „נודדים”, במלים אחרות, יש לנסות כל אמצעי, כדי להטעות את האויב באשר למיקום האמיתי של המתחם הגדודי.

הפעלת נשק נ"ט

אין דעת המומחים הסובייטיים אחידה באשר להפעלת כלי הלחימה, ובמיוחד — נשק נ"ט. אחדים מהם טוענים, כי בשלב הכנת האש על-ידי האויב חייבים כל הכלים נ"ט במוצבים וסמוך לעורפם לנהל אש אל טנקים ורכבי-קרב משוריינים אחר, כדי לגרום לאויב אבדות בעודו נמצא בטווח מקסימלי מקו המוצבים הקדמיים. הם מגמקים את נכונותה של תיאוריה זו בסגולות הטכניות של הכלים נ"ט.

אחדים חושבים שבעת הכנת האש לא תמיד ניתנים הטנקים התוקפים לפגיעה יעילה. יעילותה של האש בכינון ישיר יורדת במידה ניכרת, כאשר גבוהה צפיפות הפגיעה על המוצבים שבקו הראשון, ומעליהם מתנשא מסך אבק ועשן של התפוצצויות הפגזים. נוסף על כך, טוענים הם, קיים ספק רב, אם רצוי לגלות טרם זמן את מערכת האש נ"ט — בעיקר לפני שעבר האויב להסתערות; כמו כן, לא תמיד יאפשר השטח הנחתת אש לטווח המקסימלי. לפי דעתם של אחדים, בעת הכנת האש ויציאת יחידות האויב להתקפה, יכולים וחייבים לפתוח באש מכלים נ"ט, שנמצאים בין המוצבים המחלקתיים והפלוגתיים,

שם תהיה צפיפות הפגיעה קטנה יותר. לעומת זאת, רוב האמצעים נ"ט משמידים מטרות משוריינות בשלב ההתקפה גופה ובמיוחד בשלב המעבר על פני המכשולים (בשלב זה מצטבר פחות תבניות הקרב של התוקפים, יורד קצב תנועתם ומופחת דיוק הירי).

את עמדות האש יש להציב במקומות המאפשרים תצפית היקפית טובה והסוואה, וניתן לנהל מהם אש אגפית, צולבת וישירה, להעביר אש זו מקטע אחד למשנהו, לעבור מעמדת-אש עיקרית לעמדת-אש משנית ולהיפך. מומלץ להציב חלק מן הכלים נ"ט (טנקים, טילים נ"ט, תותחים נ"ט) במדרונות אחוריים ובמחסות אחרים. מערכת האש חייבת להיות גמישה וקלה לניהול, כדי שמפקד הגדוד יוכל בכל רגע — אף אם נגרמו ליחידותיו אבדות כבדות — להפתיע ולהלום במהירות באויב בקטע כלשהו ולגרום לו אבדות קשות.

כמה כלים נ"ט דרושים?

מספר הכלים נ"ט במוצב מוגן (במתחם) וטיבם — שדרושים כדי להדוף בהצלחה התקפת טנקים ונגמ"שים לפני קו החזית — מותנה בסוג הכלי, באפשרויותיו הקרביות, בפגיעותו וב- תנאי ניהול האש. הטנק, למשל, כאשר מוסה הוא היטב בעמדה, אינו פגיע למעשה, בשעת הכנת האש של האויב; רק פגיעה ישירה (ולא של כל פגז) תוציא טנק מפעולה. הטנק מסוגל ללחום בהצלחה ב-2—3 מטרות משוריינות בטווח מרוחק, ונוסף על כך, כושר תמרונו מאפשר לו לבצע התקפות-נגד מפתיעות, ואף לערוך מארב במקום שהאויב לא ציפה לו. הנגמ"שים פגיעים יותר מאשר הטנקים ואף-על-פי-כן יכול האויב להתקשות בפיצוחם, אם יבצעו תמרון מהיר בשדה-הקרב. מכאן המסקנה, כי יש להעדיף אמצעי לחימה נ"ט ניידים.

אם נניח, שמוצב פלוגתי יותקף בעת ובעונה אחת על-ידי 20 טנקים (הרווחים בין הטנקים התוקפים כ-50 מטר) ועל-ידי 20 נגמ"שים, הרי שכדי להדוף את ההתקפה של האויב, יש להשמיד לפחות 50 אחוזים מן הרכב התוקף. לקח הקרבות מעיד, שאחוזי פגיעות זה הביא לידי כך, שהאויב הסתלק מהמשך ההתקפה. טנקים בודדים, שחדרו אל עומק ההגנה, אינם יכולים להשפיע על יציבות ההגנה; הם יושמדו על-ידי כלים נ"ט המוצבים בעומק.

השפעת אש חזקה של האויב בשעה שהוא מתקדם למגע, מתפרס ותוקף (מיסוך בעשן וסינוור כלים נ"ט, השמדת עמדות ודלקות) תגביל את אפשרויותיהם של הטנקים וה- נגמ"שים של המגן. ניתן להניח שכל טנק, תותח או טיל נ"ט ישמיד לפני קו החזית רכב משוריין אחד או שניים. במצב זה, גם אם יהיו למגן אבדות, הרי כ-10—12 כלים נ"ט בלבד יקחו חלק בהדיפת התקפתם של מספר הטנקים והנגמ"שים של האויב, אשר צויין לעיל — לפני קו המוצב הפלוגתי, וכי-25—30 כלים נ"ט — לפני מתחם גדודי.

בעיות שונות בהגנה

פעילותו של האויב והזמן שעומד לרשותו של המגן, מכתיבים לאחרון את קצב בנייתה של מערכת אש, הכנת עמדות-אש והנחת שדה-מוקשים נ"ט. לאחר מכן נחפרות במוצבים מוגנים מחפורות וחפרות-קשר; נבנים מקלטים ומחסות לחיל המצב,

מכנינים עמדות חליפין ועמדות דמה. על מפקדי כל הדרגים להקדיש תשומת-לב רבה בעת ביצוע כל העבודות שנמנו לעיל, לשימוש נכון ומדויק בפני הקרקע שהוא מן התנאים הבסיסיים ליציבותה של ההגנה. האויב עשוי להפעיל חומרים מציתים (נפאלם וכד') ואלה עלולים לגרום אבדות רבות, להפחית את יציבות ההגנה ולהשפיע לרעה על רוח הקרב של הגייסות; על כן נדרש לנקוט אמצעי-מגן מתאימים, להחלשת תוצאות הפגיעה מקרישים בוערים, סכנת הכוויות מחומרים דולקים ומשרפות. ביחידות, שחיליהן מאומנים היטב ללחימה בתנאים של הפעלת החומרים המציתים על-ידי האויב, ניתן להפחית עד מינימום — או אפילו למנוע לחלוטין — את האבדות, שתיגרמנה על-ידי חומרים אלה.

לא פחות חשוב תכנונה של לחימה במסוקים ובמטוסים מנמיכי-טוס. לשם כך צריך — פרט להפעלת כלים נ"מ — לאמן את החיילים בניהול אש קיבוצית ואש יחידים מנשק רובאי אל מטרות אוויריות.

בעבר נחשב התמרון בכוחות כביטוי לפעילותה של ההגנה. כיום מבוצע התמרון — במסגרת פלוגה וגדוד — רק באש של תותחים, מרגמות וכלי-אש הנמצאים ברשותו הבלתי-אמצעית של המפקד. נגמ"שים, טנקים מסופחים וטילים נ"ט הערוכים בעומק המוצב או המתחם, יכולים לבצע תמרון על "גלגלים", להופיע בכיוון או קטע כלשהם, לחזק את היחידות הערוכות בהגנה או להשמיד את טנקי האויב, שחדרו לפניו המערך.

לפי דעתם של המומחים הצבאיים הרוסיים, ספק רב אם פלוגה או גדוד, שנערכו בקו הראשון, מול המאמץ העיקרי של האויב, יבצעו התקפות-נגד באופן עצמאי. הרוסים מניחים שפלוגה או גדוד עשויים לקחת חלק בהתקפת-נגד של הדרג הממונה, או בהתקפת-נגד של היחידות השכנות. קביעה זו היא נסיגה מוחלטת מהטקטיקה הרוסית של שנות מלחמת-העולם השנייה והעשור הראשון שלאחריה. הם גורסים שרק במקרים בודדים (בתנאי לילה ובתנאי ראות מוגבלת) יכול גדוד לערוך התקפת-נגד, כדי להשמיד אויב שחדר לפניו המתחם וניסה להת-בסס בו.

סיכום

פיקוד ושליטה יציבים, בלתי-פוסקים וגמישים — תנאי זה חשוב ביותר ליציבותה של ההגנה. מפקדי מחלקות, פלוגות וגדודים חייבים לקיים בתמידות את המודיעין בכל האמצעים שברשותם, לנתח את הידיעות על אודות האויב בקפדנות ולנקוט צעדים דרושים.

חשיבות מיוחדת נודעת למדיניות הפתיחה באש. את כל כלי-האש יש להפעיל כך, שלא תתגלה מערכת האש בטרם עת. על מטרות מסוכנות וחשובות ביותר יש לפתוח באש מרוכזת של כל מחלקה או פלוגה. מייד עם הדיפת ההתקפה יש להשיב את מערכת האש על כנה, לחדש את שיתוף-הפעולה, לשקם את הביצורים, להשלים את מלאי התחמושת ולהתכונן להדיפת התקפה חדשה.

רוח הקרב של הגייסות גם הוא גורם מכריע בהבטחת הגנה יציבה ובלתי-חדירה.

אלה הם עקרונות וכללים ראשונים במעלה של הגנת היחידות בתנאים בהם מופעלים כלי נשק קונבנציונאליים.

תנסיונו של מושיע צבאי

אל"מ ש' גבעולי

אמות מידה לפעולה. היה להם חלק בעי-צוב צה"ל, לא פחות מאשר בניתוחים ובסיכומים הרשמיים.

והנה כאמור, התפרסנו על-פני שטחים נרחבים, וכאשר אנו מתארים, מתברר ש-מרביות הן הפנים החדשות, ואילו הוותיקים. עוסקים איש איש בענייניו ואין אחד בקי במלאכת חברו.

בתוך תחום זה רבה היא הבורות על ה-נעשה בשטחים המוחזקים. הערכה זו מח-ריפה במיוחד כאשר מסתבר שהבורות בתחום זה מקיפה גם את הסקטור האזרחי. משאלותיהם של אנשים מדהים ממש להי-ווכח עד כמה אינם חיים את עבודתנו בשטחים ועד כמה מושגיהם אינם מבו-ססים על המציאות.

העתונות מצדה תורמת תרומה שלילית לתמונה זו ומצליחה להגביר את העיוות. הדגש בדיווח העתונאי הוא על אירועי הביטחון ומתמיה הוא שאף דיווח זה סובל מחוסר דיוק.

זכורות לי דוגמאות רבות, אך אסתפק ב-אחת מהן: בעת הפצצת מסה מחבלים ליד א-סלט נספו שני נהגים תושבי שכם שיצאו ברשיון ונקלעו לשם במקרה. כש-הוברר הדבר, ביקשו משפחותיהם האב-לות רשות להביא את גופותיהם ולקברן בשכם. בקשה זו היתה לגיטימית, ולאחר שאנו הבענו את צערנו על האסון, התרנו להביא את הנספים. עשינו זאת מתוך הכרה בזכות המשפחות, וזה למרות ש-חששנו מרגישות הנושא — במיוחד כאשר הגופות הגיעו ביום שישי והוצבו במסגדים בעת תפילת הצהרים רבת המשתתפים. אותו יום צפיתי בשתי הליות העגומות. הן היו שקטות ומשפחתיות. שכם נמנעה במפורש מלהפכן לנושא פוליטי, למרות הנסיבות החריפות כשלעצמן. מה רבה היתה השתוממותי כאשר קראתי ביום א'-בעתונות שבשכם היו הפגנות של אל-פיים בעת לניות אלה.

מדוע נלגלג על העתונות הערבית על הג-זמותיה, אם העתונות שלנו מדווחת באר-תה צורה על המתרחש בשטחים? מקור התופעה הוא בכך, שעיתונינו שואבים את האינפורמציה ממקורות מקומיים. אסתפק בקביעת דבר שהינו עובדה לדעתי — קציני צה"ל שאינם מקורבים לנושאי ה-ממשל והניזונים מהדיווח העתונאי הרגיל מגיעים להשקפות שאינן תואמות את ה-נעשה בשטחים.

פעם הוזמנתי להרצות בקורס מפקדי פלור-

גות, ובתום ההרצאה קם אחד המאזינים ותקף בחום את האיסור שהוטל על כוחות צה"ל להיכנס לקסבה בשכם, וכתוצאה מכך היא נתונה לשליטת הערבים.

למותר לציין, שאנו נכנסים לשם בסיורים שגרתיים ואף בטילי היכרות של אירוח. זאת אנו עושים ברגל וברכב, ביום ובליל.

חש אני בצורך לדווח על הנעשה בשט-חים מעל במה זו, שכן אני משוכנע שידע זה חשוב אף לעושה במלאכה בתעלת סואץ או ברמה הסורית.

זה עתה התפרסם ב"מערכות" מאמר מקיף מאת תא"ל גזית: "השטחים המוחזקים — מדיניות ומעש". מאמר זה שיקף יפה את המדיניות המנחה את המעש היומיומי. לדעתי, יש צורך להמחיש את המציאות היום-יומית עצמה.

זכורני שבאחת ההזדמנויות, כאשר סיפר-תי על הנעשה בשכם, ניתחתי את המצב בשלושה תחומים: בתחום הביטחוני — המצב הוא טוב. אמנם מפעם לפעם ישנו אירוע ביטחוני, אך בדרך כלל, במקדם או במאוחר, משיגים כוחותינו את המבצ-עים בפעולה מבצעית שקודה. אין לומר שהמחיר שאנו משלמים בנפגעים או נז-קים הוא רב.

האוכלוסיה למדה לדעת שפעולות התק-פיות באיזור משבשות את חייה יותר מאשר את חיינו ונוצרה דעת קהל נגדן. בתחום היחסים — לדעתי המצב הולך ומשתפר. נראה לי, שהאוכלוסיה השתכ-נעה שהבעיה לא תיפתר בתוך השטחים וההפגנות והשביתות פוגעות קודם כל בה. יתר על כן בשנה זו התעלמו אפילו מהשניים בנובמבר — יום הצהרת בלפור, שהיה מלווה בשביתות משך שנים רבות. אמנם, אין לומר שאוהבים אותנו היום, אך רבים הולכים ומשתכנעים שנגזר על שני הצדדים להיות כשכנים — אמנם מאונס, אבל בכל זאת עדיף לפתח יחסי שכנות נסבלים מאשר לנקוט בהתמודדות בלתי-פוסקת ובלתי-מועילה.

בתחום הכלכלי — המצב שפיר. אנשים עובדים ומתפרנסים בכבוד. מקורות ההכ-נסה לא נפגעו. אלפים נשמתים על ידי בניהם בכוחית ובערב-הסעודית מצליחים לשמור על הקשר המשפחתי ועל התמיכה. האלפים העובדים בישראל — מרוויחים משכורת משולשת על המקובל בשטחים ולמרות יוקר החיים — עולה רמת החיים. שלושה תחומים אלה שהוסברו כאן בקי-

במלחמת ששת הימים התפרס צה"ל על שטחים רחבי ידיים. הגרעין הוותיק של אנשי הקבע שהיו מיוודעים איש לרעהו, התרחב במספרו והתפרס לפתע על-פני תחום גיאוגרפי רחב ואף החל בעיסוקים שונים ומשונים, שלא היה מורגל בהם. קודם לכן, עת התרחשו פגישות רעים, היו דנים ומנתחים כל אירוע והושמעו הערכות על פעולתו של פלוני או אלמוני. ניתן לומר שבמגעים אלה גובשו לא אחת

צור נמרץ נסקרו על-ידי בהרחבה, והנה לתמהוני — קרה לא פעם שאנשים השומעים אותי מגיבים:

"אם זה כל כך טוב, אז מדוע זה כל כך רע?" המזור בדבר שאני ממש חש שהציבור תמה על עמדותי החיובית והאופטימית — והריני חוזר ובוחן את עצמי — האמנם אני מתאר רק את הצד הוורוד?

איני יכול שלא לחזור ולומר — הטיור בשטחים הוא תופעה שולית בלתי-חשובה. אמנם כל פגיעה בחייל, באזרח או בתייר היא חמורה מאוד ומכאיבה, אך אין בה כדי לשנות את העובדה הבסיסית שהחיים מתנהלים באורח סביר ויציב. בשכם זו ישנם כעשרת אלפים מפרנסים. קרוב לרבע מהם עובדים בישראל. למעלה מאלפי פיים פועלים נוסעים כל בוקר לעבודה ועובדים בישראל ומתפרנסים בכבוד — באותה שכם נורק רימון על-ידי אלמונים ונפגעו מספר עובדי-אורח מקומיים. התופעה הראשונה היא הבסיסית שמטביעה את חותמה על החיים ואילו הרימון הוא תופעה שולית.

כמובן, אין גורמי הביטחון צריכים לחסוך כל מאמץ כדי לתפוס את מטילי הרימון נים ולמנוע הישנות המעשים — אך צריך שהציבור יקבל את הדברים בפרופורציה נכונה.

בשעה שאני קורא את הדברים, אני נוכח שנגררתי לצורת טיעון פולמוסית, וזה למרות שהתכוונתי רק לספר על המלאכה המתבצעת בשטחים.

ארשה לעצמי לפתוח את החלק הזה של מאמרי בציטטה מדברי שר-הביטחון בי-אחת מהרצאותיו:

"אשר לתושבי השטחים, צריכים אנו — נוסף על השילוב המשקי והמנהלי, לעשות עוד דבר אחד, שהוא קשה יותר: צריך לבוא מאמץ עליון שלנו לשמוע אותם, להקשיב להם, להבין אותם, להתקרב אליהם, להיפגש אתם וליצור אתם מגע אנושי".

אם אצטט את שר הביטחון מתוך הזיכרון הרי שאמר באחת ההזדמנויות, כי אנו עוסקים בשטחים המוחזקים בשל-שה תחומים: אחד — שלטון השומר על הביטחון; השני — ממשלה המספקת שירותים לאזרחים (והם משלמים מסים); והשלישי — יצירת יחסי שכנים.

אחרי שנים רבות של ניתוק ניתנה לנו הזדמנות לבנות יחסי שכנים. זכורני שביקרתי עם עוזרי באחד הכפ-

רים. קיבלו אותנו יפה בבית המוכתר ונכבדי הכפר התאספו לשיחה. אחרי החלפת הברכות המסורתית פתחו הנכבדים וסיפרו מה לוחץ עליהם. הועלו נושאים אחדים ובסופו של דבר הועלתה כנושא עיקרי בעיית המים. ואומר לי המוכתר — כל מושל תרם תרומה לכפר: התורכי — בנה לנו מסגד, הבריטי — סלל כביש, הירדני — בנה בית-ספר, והנה אנו מצפים שאתה תסייע לנו בפתרון בעיית המים.

השבתי לאותו מוכתר בהלצה: בסדר, מה החיפזון? האם אנחנו כבר זזים מכאן מחר? אני מניח שעוד נספיק לפתור לך את בעיית המים, החשמל והתעסוקה. האם ביקרת כבר בכפר ערבי בישראל? להפתעתי, השיב המוכתר בי שלילה. לשאלתי, מדוע? — הגיב בשתיקה. שאלתי — אם אארגן סיור למוכתרים לישראל — התרצה לבוא? בוודאי! — השיב המוכתר.

בסיור השתתפו 50 מוכתרים ורבים נוספים התרעמו שלא השתתפו וביקשו סיור נוסף.

אוטובוס נאה של תיירים הוביל את המוכתרים מנפת שכם לסיור בישראל "הקטנה". נציג הממשל התלווה לסיור ולתמהוני התברר, שהסנגורים הנלהבים ביותר למדינת ישראל נמצאו בכפרי המיעוטים שלנו.

לדוגמה אצטט שיחה בשני כפרים ובשני נושאים:

ערביי שכם שאלו באחד הכפרים כמה שעות מקדישים ללימודי הדת בבית-הספר.

— המקומיים השיבו: "חמש שעות!" (דומני).

— "ואצלנו לומדים עשר שעות דת בשבוע", אמרו השכמים בניצחון.

המקומיים הביטו בהם בתמהון, ואמרו: — "כי מי מכריח אותנו? אילו רצינו, יכולנו ללמוד 20 שעות, אך לדעתנו, צריך היום ללמוד מדעים ושפות, ובהכרח צריך לצמצם את שעות לימוד הדת — אבל זו החלטה שלנו".

— השכמים שואלים: "פליטים יש כאן?" — המקומיים: "יש פליטים מכפרים אלו ואלו".

— השכמים: "האם אפשר לדבר אתם?" — המקומיים: "בבקשה!" קוראים ל-פליטים ומתברר מהשאלות שהם מסודרים

יפה מאוד. לכל אחד בית נאה ותעסוקה ורבים רכשו חלקות אדמה, והם מעורים במקום.

— ואז נשאלו השכמים: "וכיצד נראים הפליטים אצלכם?"

הם הגיבו בשתיקה, שכן המחנות נראים היום כפי שנראו בשנת 1948, ולא עוד אלא שבינתיים נתבלו מאוד.

ואסכם: היחסים הם תקינים ואף יותר מזה, כל עוד אינם לצורכי תעמולה. בפרהסיה נמנעים התושבים לחשוף את יחסיהם התקינים עמנו. מסתבר, שלכורח זה ישנה השפעה על עיוות התמונה המציטירת בדמיונם של הבריות.

העיר שכם סובלת ממחסור מתמשך במים. בעונת הקיץ נאלצים להוביל מים במיכליות מאזורים מרוחקים. והנה קדחו המומחים שלנו באר ממזרח לעיר ומצאו כמויות גדולות של מים, היכולות לפתור את בעיית המים בעיר ואף לספקם לכפרים בסביבה. פרנסי העיר ומהנדסיה יצאו עמנו אל מקום הקידוח שבו התנהלה ב-אותה שעה שאיבת ניסיון. זרם אדיר של מים דלוחים פרץ מפי הצינור ושטף בי-מורד הואדי. מי שלא ראה את השמחה הספונטנית של כולנו, לא ראה שמחת בית-השואבה מימיו. לאן נעלמו באותה שעה הפוליטיקה, הלאומנות וההסתיגרות? הם נשטפו בורם הדלוח, ופינו מקר-מם למחשבות על קידמה ופיתוח.

מנסה אני לתאר עובדות חיים, אך חושי ששני שהתמונה כולה מורכבת מאלפי פרטים שקשה להעלותם על הכתב. ניתן לומר, שמנסים אנו ליצור אוירה חיובית ואף חשים בהתקדמות בעבודתנו. אמנם עלולים לצוף קשיים ואף נסיגות ביצירת האוירה, אך אין ספק שהכיוון הוא חיובי.

נגעתי בהרחבה בנפת שכם, משום שמצוי אני שם בעניינים, אך אין לי ספק שתי-ארתי תיאור התופס בכל הנפות, גם בנפות שבהן מטילים רימונים אחדים בשבוע. אני משוכנע בדרך ההיגיון וההיקש שזוהי תופעה שולית. גם שם קיים הפיתוח, ויצירת רת העובדות הכלכליות והחברתיות בשטחים היא התופעה המרכזית.

אכן, ישנה עבודה בשטחים המוחזקים וישנה התקדמות. עוסקים אנו בבני-אנוש ומשתדלים לפתור בעיות תוך שיקול סביר וזהיר, כאשר המטרה לנגד עינינו היא פתרון בעיות הביטחון כחלק מפתרון הבעיה הכללית של חיים בצוותא.

זאת עושים אנו בשטחים!

על לוחמת ההתשה

ח' רביב

המושג "שנת השחרור" ניתן לפירושים שונים, ומקפל בתוכו משמעויות שונות. "לא אוכל להיכנס לפרטים צבאיים, אך יכול אני להבטיחכם כי אכן נכנסנו לשלב השחרור". דברים אלה אמר נשיא האספה הלאומית המצרית, לביב שוקיר, בעצרת-עם, במסגרת מסע הסברה רחב-היקף, שהתנהל לפני זמן לא רב במצרים. היתה זו תשובה לשאלתו של אזרח, שביקש לדעת אם שרירה וקיימת הצהרתו של שר המלחמה מחודש יולי, ש- השנה היא שנת שחרור, ואם פירוש הדבר שבדצמבר 1969 תיכנס מצרים לשלב של מל- חמה כוללת.

"דורשי" זה מאפיין במידה רבה את הא- וירה הכללית בה שרויה מצרים כיום: הצי- בור קצר רוח; הוא רוצה לדעת איך יפול דבר, ומתי יבוא הסוף, ואילו השלטון אינו להוט כל כך לתת תשובות חד-משמעיות, שיחשפו את אייכולתו לפרוע את התחי- בותו לעם "לחלל את עקבות התוקפנות ה- ישראלית", וגם לא נוח לו להופיע כגורם ממתן, לאחר שמתמשך העניין קרוב לשלוש שנים אחרי התבוסה. השלטון נעשה רגיש יותר ללחצים פנימיים, שתובעים הכרעה אלתר — לחצים שהוא עצמו תרם במידה גדולה להיווצרותם, בדיווח שוטף ומתירה על "ניצחונות" בזירת הקרב. "אם צבאנו זוכה להצלחות בחזית, מדוע אין הוא יוצא למע- רכה המכרעת?" מקשה הציבור המצרי (ברוח זו כותב "אליגמוריה" מה-12.11.69).

כדי להחליש לחצים אלה, נזקק המשטר לתיאור השלב הנוכחי במאבק נגד ישראל כשלב שחרור, ולהצגת הנוסחה "לוחמת התשה" כחלק אינטגרלי בסיסי משלב זה. אולם, טעות היא להניח שהדברים מיועדים רק לשירות צורכי השעה במדיניות הפנימית. המקורות המצריים עצמם — עתונות, רדיו והצהרות אישים — מבטאים לא רק דברי דמגוגיה ותעמולה, אלא משקפים, ללא ספק, גם את כוונותיו והשקפותיו של המשטר. בחינה מדוקדקת של מקורות אלה מלמדת דווקא על תפישה אסטרטגית מלחמתית "הרמונית" נגד ישראל.

זה זמן רב מדברים המצרים על לוחמת ה- התשה נגד ישראל כעל נוסחת קסמים. מה פירושה של לוחמה זו? מהו מקומה במח- שבה האסטרטגית המצרית? מדוע בחרו המצרים דווקא באמצעי זה?

"הפעולות הצבאיות האחרונות הן הכנה ל- פעולות בממדים גדולים יותר, כדי שייאלץ האויב לסגת מהשטחים". כך נאמר בדיונים של מפלגת "האיחוד הסוציאליסטי" ביולי אשתקד, לפי השבועון המצרי "רוז אל- יוסף".

ננסה עתה לתאר שלושה אספקטים עיקריים של לוחמת ההתשה: הפסיכולוגי-תעמולתי, הצבאי-המדיני והכלכלי. אספקטים אלה שלובים למעשה זה בזה, וכולם כאחד מודרי- כים עלידי שאיפה מרכזית: ליצור אקלים נפשי-מוראלי, אשר "הכרחי", כשלב מקדים ל"ניצחון המכריע" — בדרך מדינית או ב- דרך צבאית. חשוב לא פחות להכשיר את תנאיה המעשיים של זירת הקרב להתמודדות

הצפויה ולחשל את צבא מצרים לקראת הת- מודדות זו — שעתויה יותנה בהתפתחות "הקרבות הקטנים" ובתוצאותיהם (ברוח זו כותב חסנין הייכל וגם השבועון המצרי "אח- באר אל-יוס").

האספקט הפסיכולוגי-תעמולתי

לאספקט זה נודעת חשיבות מכרעת בלוחמת ההתשה הערבית. הוא מקיף שלושה מעגלי פעולה:

* המעגל הישראלי.

המגמה: לשבור את "רצון ההתנגדות" של ישראל ולהחזיר בה את ההכרה, כי ישיבתה בשטחים אינה משתלמת. הערבים רוצים להשיג מטרה זו בשתי דרכים: בזירת הקרב; הערבים מעריכים, שתוצאות הפעולות בה ישפיעו באופן ישיר על רוח העם. בנושא זה שמים דגש על מאמץ מלחמתי ממשי, שימוטט — לפי תקוותם — את האגדה על כוחו ועליונותו של צה"ל, ויחזיר, יחד עם זה, את הביטחון העצמי, שאבד לחייל הערבי עקב התבוסה במלחמת יוני. דרך הפעולה השנייה, באה להשלים את קודמתה: ניהול לוחמה פסיכולוגית-תעמולתית מעל גלי- האתר ובעתונות. השקר וההפרזה בדיווח מן החזית נראים לערבים הכרחיים, כדי שתושג המטרה האסטרטגית:

העלאת ספקות בקרב תושבי ישראל לגבי כוח עמידתה של מדינתם;

תקיעת טריז בין העם לבין מנהיגיו; ובאופן מקביל — עידוד העם הערבי והמרצת הלו- חם הערבי לקראת "המערכה המכרעת".

חסנין הייכל, יועץ הסתרים של נאצר, מתאר את האגדה על כוחו של צה"ל כגורם מכריע במאבק הנוכחי נגד ישראל. הוא קובע, כי פעולות המלחמה כשלעצמן הן צורך חיוני להפרכת אגדה זו. הייכל מציין: "לא יתכן שמלחמה טוטאלית תתחיל באווירה של אגדה פרי דמיונו". לדבריו, נודעת בשלב זה חשי- בות רבה יותר להשפעה המוראלית ולא לתוצאות הפיזיות של הפגיעה בצה"ל. "לה- לום ביוקרת האויב, להפריך את המעשיה על עליונותו המכרעת — זהו צורך חיוני לפני שנעבור להתמודדות, שלב שבו נטיל את כל הכוחות והמשאבים אל זירת העימות הכוללת" — כותב הייכל במאמר מאוגוסט אשתקד. הייכל נזקק לציטוטים מדברי מונט- גומרי על אודות הצורך החיוני בניפוץ הא- גדה על כוחו של האויב, כהקדמה להתמ- דדות הגורלית. הוא מציין את אמרתו של המצביא הבריטי שניצחון במערכות קטנות מוביל לניצחון במלחמה. הייכל "ממליץ" על פעולה צבאית בקנה-מידה גדול שתסב תבוסה ודאית לישראל. פעולה כזו, לדעתו תזעזע את החברה הישראלית ותיצור שרשרת של השפעות פוליטיות ופסיכולוגיות, ואלו ישנו — או לפחות יתקנו — את "מאוזן האימה והביטחון" לטובת הערבים. הייכל מדבר על הצורך במערכה שבה יושמדו שתי דיכויזיות ישראליות, 10 עד 20 אלף חיילים. במושג השלישי של ועידת האיחוד הסוציא- ליסטי ב-23 ביולי אשתקד, הציג נאצר את

رأى ناصر
وحدها . فالي
والإستقلال وال
المتطوعين المس
فحدات المقاومة

المحتلة . وتوج
التي تدافع عن
وطرق المواصل
البلاد . وتوجد
المدني ، وفيما
يكون كل مواط
مناضلا من أجل
طريق زيارته
الخدمات ودف
والضباط والو
وتحمل المتضر
الشعب بأسره
ألا النضال من
في ذلك من ارتد
ومن لم يرتدد

٢- المعدل ا
الحاسم : وفي
الطويلة لا بد
الجمامير . ور
باستمرار . وان
نطاق في كل ش
أن مقاومة الح

فقط بفضح اقو
كذبها . أن ال
لتحصين الجنب
بحس كل مواط

وأخيرا فنحن
بحارب الإستعمار -
برعلي الحرب ومكافئها
نستدرج إلى حرب
عرف كيف نخس
له وشاملة تنهك قو
وتستنزف مواردنا
ب عند . أن الحرب
صبحت - بعد استخدام
الصواريخ - لا تقتصر
ن محدد . ولا تحسم في
حدة . لقد أصبح من
ثما للمعتدي المتزود
واع العتاد أن ينتصر
كثيرة وأن يحتل أرضا
ولكنه لا يكسب بذلك
وكما قال فون كلاوسنت
في الحرب يتم بتحطيم

أومة لدى العدو وأجبار
تسليم . ولذلك فإن
لشعوب على المقاومة
تسليم لا ينهي الحرب
عبارات الأولى مهما تكن
يمكن أن تستمر المقاومة

بتي تشدد وتتم التعبئة
قوات المسلحة بالعتاد
نقلب الآية ويتحول
لي خط الدفاع وهو
تكتيكاته على الهجوم
شأنه مد اعظم

הצרות שבאשה של גולדה מאיר رأس جولد اما غير وما فيها من بلاوي

באפריל 1969 תיאר הייכל את קרבות האר-טילריה בחזית המצרית ואת פעולות "ארגוני ההתנגדות הפלשתינאית והמצרית" כהתחלת הגישה אחר הדרך למערכה המכרעת. חצי שנה מאוחר יותר, חזר הייכל על אותה תפישה וכתב עוד, כי הפעולות הצבאיות המתרחשות עתה בזירת הלחימה בין הערבים לישראל נועדו, ראשית, לגלות את הישגיה האידאולוגית לצורת המלחמה העתידה, ושנית, להשפיע במידת האפשר על צורת מלחמה זו לפני התלקחותה. לכך מוסיף הייכל מטרה שלישית: למנוע מלחמה זו על-ידי לחצים בעלי אופי צבאי ובעלי מגמה מדינית. הנה אומר: ניהול לוחמת התשה כדי לכפות נסיגה על ישראל, ולא להגיע, לפי שעה, למצב של מלחמה טוטאלית. באוקטובר כתב הייכל, כי הקרבות, שמנהלים כוחות ערביים באזור התעלה, מכשירים אותם לקראת הפעולות המקיפות, שהם חייבים לבצע בעתיד. "גם כשחייב האויב להפעיל את חיל-האוויר שלו, כדי להפסיק את הקזת הדמים הבלתי-פוסקת בקרב אנשיו, עושה הוא שירות רב לכוחות הערביים, שכן הוא מלמד אותם כיצד יוכלו לפעול בתנאי הפצצה מהאוויר. אותם תנאים אפשריים לכוחות אלה גם ליזום התקפות בזמן, בשיטה ובממדים המתאימים. כך מוקנים יעילות וכושר-עמידה, ולאלה תהיה השפעה בעת המפנה הבלתי-נמנע במאבק".

"אליגמוריה" (6.11.69) כתוב, כי "לוחמת ההתשה מסייעת בידינו ללכד את כוחותינו,

"פילוסופיית האויב מושתתת על שמירת חיי אנשיו בכל הדרכים. ולא איכפת לו לאבד ציוד. האסטרטגיה שלנו היא לגרום לכך שלאויב יהיו יום-יום אבדות בנפש".

"הקזת דמו של האויב" — כתב אל-גמה-ריה — "תביא במרוצת הזמן לשיתוקו; ריבוי הנפגעים וההרוגים יחולל משבר חמור בתחום כוח-האדם הדרוש לו להנעת גלגלי המשק. ארה"ב יכולה לספק לישראל נשק וסיוע כלכלי — אך לא כוח-אדם". בגיליון אחר כתב אותו עתון: "לוחמת ההתשה פירושה התוודעות יום-יומית לשמות של הרוגים ציוניים, ואשפוז שבויים ופצועים נוספים בבתי-חולים שלנו".

המצרים מקיים שקרבות הביניים יאפשרו להם מרווח-זמן, בו יוכלו לחתור לשינוי המאזן הכללי של יחסי הכוחות, להגביר את עוצמתם ולהגיע בהדרגה, מכוח המבחנים והניסיון המעשי, לעליונות צבאית על ישראל.

מי שהיה עורך "אחבאר אל-יום", אמיל עאלם, אינו מהסס לגלות, כי העתוי למלחמה המכרעת ייקבע לאור הנסיבות הקונקרטיות, הנתונות בקשר עם המבצעים ועם הקרבות. אין לדבר על עתוי מוגדר. הקרבות יקבעו את העתוי וקרבות אלה לא ייפסקו עד אשר ישיגו את מטרתם במשך שנה, שנתיים, או אף שלוש שנים.

הפעולות בהן חצו חיילים מצריים את התערלה כחלק מהמאמץ להפריך את האגדה על כוחו של צה"ל. הוא אומר: "רצינו שחיינו לנו יראו מהו הצבא הישראלי ומיהו החייל הישראלי בקרב-מע; לראות את החיילים הישראליים צועקים, בוכים או נמלטים". סגנו הבכיר של שליט מצרים, אנואר סאדאת, מצא עצמו חופשי להתרברב, כבר באוקטובר: "הצלחנו להוכיח לאויב, שביכולתנו לעמוד בפניו, וכי אנשינו מנצחים במערכה את האגדה על אודות הצבא הישראלי הבלתי-מנוצח".

המצרים רותמים, כאמור, גם את כלי התערמולה למאמץ המלחמתי לשבירת המוראל בישראל. השבועון המצרי "אל-מצור" מצביע על הזעזועים שעשויה לעורר פעילות תעמולה תית בחברה הישראלית, עד שתמוטט האחדות הפנימית המדומה; "קיימים בישראל גורמים שיקלו את ביצועה של משימה זו: סכסוכים בין העדה הספרדית לאשכנזית ומחיצות בין יהודי אירופה לבין עצמם".

* במעגל הבין-לאומי.

התעמולה כלפי חוץ מנסה לרכוש את דעת הקהל בעולם, ולבודד את ישראל בזירה הבין-לאומית — בעיקר לנתק את ישראל מידור תיה בארצות המערב. באותו מחקר "מטעם" כותב המחבר, כי "יש לחשוף אף את דמותה האמיתית של ישראל לעיני העולם, ולהבהיר את הצדק שבטיעון הערבי ואת הזכויות הלגיטימיות של העם הערבי. כך יעורר מעמד המדינה של ישראל ויצומצם היקף התמיכה הבין-לאומית שהיא מקבלת. דבר זה יזיק גם למוראל של האויב — אותו הוא רואה כאחת מאבני-היסוד של כוחו".

לוחמת ההתשה נועדה גם להזכיר לעולם את המשבר במזרח התיכון, כי דעיקתו עשויה לבסס את הסטטוס-קוו הנוכחי.

* המעגל הערבי-פלשתינאי.

במקביל ללחימה פסיכולוגית בישראל ולתערמולה בזירה הבין-לאומית, נדרש גם מאמץ הסברתי פנימי, כדי שיחזור ביטחוננו העצמי של העם הערבי, שאבד לו בעטייה של מלחמת ששת הימים, כדי שתחושל רוחם של הערבים ותחושן מפני תעמולה עויינת — ולא יהיו נתונים שוב לתהפוכות-מוראל, או כדברי "אלי-ארהאם": "לבל ניטלטל בין העפלה לשיאי התקוה לבין צלילה למעמקי ה"יאוש".

לכל אלה מוסיפות הפעולות של ארגוני הטרור — "ההתנגדות בקרב ערביי השטח-חיים" — עידוד מוסרי וחומרי.

האספקט הצבאי-מדיני

בתחום הצבאי חותרת "דוקטרינת" לוחמת ההתשה בראש וראשונה לגרום אבדות ופגעי עות רבות ככל האפשר בכוח-אדם לכוחות ישראל. בכך רואים את עיקר חשיבותו של רעיון ההתשה. בנאום שנשא אנואר סאדאת לפני חודשים אחדים בוועידת האיגודים המקצועיים אמר מפורשות:

סלח ארמין נשק הזמן
(אל-ג'מוריה, מצרים 5.6.69)

דאגה בישראל: מה יהיה מחר? (אל-אהראם 4.9.69)

— علي بالك ومشي على بالك... من يمينك ومن شمالك... اقوى من مالك ورجالك... حاجة
كبيرة قوى جابالك... وحقق في شر اعمالك... قول انشا لله!

להגביר את יכולתנו להפעיל נשק ולהכיר את השיטות והאמצעים שבהם משתמש ה־אויב בהתקפה ובהגנה. במהלך הקרבות הק־טנים אנו למדים להכיר את הניסיון שצבר האויב במשך שנים ארוכות.

מהם התנאים ההכרחיים להצלחתה של לוח־מת ההתשה מנקודת הראות של האסטר־טגיה המצרית? לוחמת ההתשה מחייבת את גיוסם של כל המשאבים המדיניים, הצבאיים והכלכליים בעולם הערבי ואת הפעלתם ב־צורה מתואמת וביעילות מקסימלית לקראת "המערכה המכרעת". מטרה מורכבת זו רחוקה עדיין, לכל הדעות, כרחוק מזרח ממערב, אך קיימת חתירה מתמדת להשגתה. ועידת רבאט מסוף־דצמבר 1969 נועדה ל־ממש תכלית זו. למרות כישלונה של הוועידה, לא אמר נאצר נואש. הדבר מתבטא במגמות הבאות של פעולתו:

א. הקמת חזית מזרחית ושילובה בלוחמת ההתשה. במלים אחרות: גרירת מדינות קו העימות לקלחת הלחימה נגד ישראל, כדי שתוגבר ההתשה, ויוקל הלחץ הישראלי על החזית המצרית.

ב. גיוס תמיכתן הכספית של מדינות העורף העשירות, שאינן נוטלות חלק ישיר בעימות עם ישראל, ובראש וראשונה סעודיה.

ג. חיזוק המחבלים וטיפוחם לכדי "מהפכה עממית" כוללת, כחלק בסיסי באסטרטגיה הכללית של מצרים. בצורה זו נועד למחב־לים — בצד פעילותם של הצבאות הסדירים — תפקיד של כוח עזר במאמץ ההתשה נגד ישראל, עד שישלימו צבאות "בעלות הברית" את התעצמותם ואת הכנותיהם למתקפה הכוללת לשחרור השטחים. "ההתנגדות הפ־לשתיאית יכולה להימשך שנים, עד אשר תושלם הכנת הכוחות המזוינים, ואז תיהפך הקערה על פיה..." — כותב הירחון המצרי "אל־טליעה" בגיליון של אוגוסט.

צריך לציין, כי ראיה זו לגבי תפקידם של המחבלים היא נחלתו של המשטר הנאצרי בעיקר. באספת־עם באלכסנדריה אמר סא־דאת לאחרונה, כי "ההתנגדות לבדה לא תשחרר את פלשתינ, אך היא מהווה גורם רציני במערכה ומטרד לישראל". ארגוני ה־טרור גורסים לעומת זאת, כי פעולתם היא בעלת אופי אסטרטגי ולא טקטי, דהיינו — חיסול ישראל כישות לאומית. יחד עם זאת יש בפרסומים הערביים ביטויים ל"הבנה" בין מנהיגות המחבלים לבין מנהיגות הער־בית הרשמית לגבי חלוקת התפקידים ביניהם.

"אל־אהראם" כותב, כי המחבלים — כגורם חדש ובולט בעימות עם ישראל — יוצרים את הסינתיזה בין מלחמה ערבית סדירה למלחמת גרילה. כך בא קץ למאבק רעיוני בין שתי אסכולות, שאחת מהן ראתה פתרון אפשרי לבעיה רק בפעולת המדינות הערביות, והשנייה החזיקה בדעה, שהעימות יתקיים רק בין הפלשתינאים לבין ישראל.

ביטוי לנוכחות המחבלים לקיים מלחמה ממושכת נגד ישראל הביע מנהיג הפת"ח, יאסר ערפאת, בנאום שנשא בשלהי נובמבר 1969 בבסיס אימונים בירדן. הוא הכריז, כי

המלחמה באויב עשויה להימשך חמש-עשרה שנה.

ד. שליטה על התפתחות הפעולות על פי האסטרטגיה המצרית; שמירה על היוזמה ומניעתה מהאויב בכל מחיר. באבדן חופש התמרון והתנועה של ישראל — ביחוד ב"שטח האויר — רואים הערבים סימן להתקרבות הקץ של ישראל. "... מה שדרוש לערבים הוא נשימה ארוכה ועליונות אוירית" — אומר ג'מאל חמדי ב"רוז אל-יוסף".

ה. מעל לכל — הפגנת כוח רצון והחלטיות להמשיך במאמץ ההתשה "עד הסוף", תוך ריכוז מירב המאמצים והפעלת מירב האמצעים והשיטות. "במקרים רבים" — כותב "אל-ארהאם" — "חייב האויב להגביר את מאמצי ודבר זה מחייב מאמצים נגדיים נוספים כדי שלא יעלה בידו להגשים את מטרותיו... הגורם הקובע הוא מידת הנכונות לספיגת התגובה הנגדית — בין אם היא חלקית ובין אם היא כוללת..."

האספקט הכלכלי

לוחמת ההתשה הערבית — באספקט הכלכלי שלה — כוללת, או אמורה לכלול, פגיעה בישראל בשני משוורים עיקריים: ב"מישור הפיזי" — במקורות כלכליים בתוך המדינה או מחוצה לה, כדי שישבוש מהלך החיים התקין ותיווצר תחושת מועקה כלכלית ואי-ביטחון בקרב האוכלוסיה (תפקיד שמיועד בעיקר למחבלים אשר אחדים מארגוניהם מחייבים פגיעה באינטרסים של ישראל אפילו בחו"ל, וכן פגיעה באינטרסים של ארה"ב), ובמישור סחר החוץ — הגברת החרם על קשרי הסחר של ישראל עם מדינות העולם. את החרם הכלכלי במתכונתו הנוכחית רואים מעצבי "דוקטרינת" ההתשה כבלתי-יעיל די הצורך, ולכן צריך להגבירו ולחפש אחר אמצעים חדשים לשכלולו. "כיוון שלחרם הערבי על ישראל נודעת השפעה עמוקה על כלכלת ישראל" — כותב "אל-ארהאם" — "הרי צריכה הגברתו של חרם זה להיות אחת מן המטרות של שלב ההתשה. הערבים צריכים לבדוק במלוא אמצעים יעילים יותר שיביאו להצלחה ברורה של לחץ כלכלי שישראל תתקשה להשתחרר ממנו". לוחמת ההתשה כרוכה גם במאמץ כלכלי ניכר, ולפי ההערכה הערבית, יפגע מאמץ זה בכלכלה הישראלית, משום ההכרח להוציא מהמשק היצרני כוח-אדם לשירות מילואים.

מדוע בחרו המצרים בלוחמת התשה? בעתות נות הערבית בכלל ובמצרית בפרט מועולות הנמקות רבות, מהן מגוונות, להוכחת כדאיותה וצדקתה של "דוקטרינת" ההתשה. כך, למשל, מצביעים על העדיפות הערבית בכוח-אדם כגורם העשוי לבטל, בסופו של דבר, את יתרונות העליונות הצבאית והטכנר-לוגית של ישראל. "משמעות העובדה שאנו מאה מיליון ערבים לעומת שני מיליון ישראלים היא שאם הישראלים מתקדמים יותר בתחומי המדע והטכנולוגיה, הרי שההפרש המספרי העצום יכסה על ההתקדמות הזאת" — כותב "אל-טליעה".

הנמקות נוספות לבחירה בדרך של לוחמת התשה: חוסר האפשרות לצאת למלחמת בזק, שתכריע את ישראל בשל מגבלות מדיניות ("התערבות צפויה מצד ארה"ב"). אך יותר מכל מדגישים השופרות המצריים, כי "דוקטרינת" ההתשה עומדת בניגוד לדוקטרינה הצבאית של ישראל המתבססת על מלחמת בזק, וכמובן — מה שלא טוב ליש-ראל — טוב לערבים. "אל-ג'מהוריה" כותב, כי אין ספק שסוג לוחמה זה מתאים לערבים ואינו מתאים לישראל.

נוסף על כך אמורה לוחמת ההתשה להקנות למשטר הנאצרי יתרונות: היא מספקת ל"שלטון חומר תעמולתי יעיל, שבעזרתו קל יהיה לו להחזיק את העם במתח מתמיד ולהשתמש בגורם זה כדי לחפות על קשייו הכלכליים והאחרים; להסב, ללא הפסק כמעט, את תשומת-לבו של העולם לקיומו של המשבר ולמנוע דעיכתו בתודעת הערבים. יתר על כן, היא משמשת מסוה למימוש המגמה "המסורתית" של המצרים להשתלטות על מדינות ערב ובמיוחד על משאביהן הכלכליים — תוך נפנוף בסיסמה של גיוס ותיאום המאמץ המלחמתי.

אולם בתוך שפעת המלל הערבי מבצבצת גם האמת המרה, שמסבירה את המניע להליכתו של נאצר בדרך מלחמה-לא-מלחמה: חוסר הביטחון בכושר צבאו — כעבור שנת-יים וחצי של שיקום והתעצמות — לתת "כיסוי מלא", או אפילו חלקי, להתחייבותו לעם המצרי שיחוסלו עקבות התוקפנות ותוסר "חרפת התבוסה".

"דוקטרינת" ההתשה המצרית אינה מציבה לוח-זמנים מוגדר למימוש מטרותיה. בנאמו ביולי אשתקד דיבר נאצר על מרווח זמן של שנתיים או שלוש, אולם מאז, וביחוד אחר פעולותיו המאסיביות של צה"ל בא-זו, ה"תעלה ומדרומה, נמנעים המצרים מלנקוב זמן ומסתפקים בקביעה שזוהי לוחמה ממר-שכת המחייבת נשימה ארוכה. דבר זה מעורר הסתייגויות, עקיפות ואמאופקות — לפי שעה, בסוריה. במאמר שנתפרסם בביטאון הצבאי הסורי "אל-מג'לה אל-עסכריה" נאמר, כי לוחמת ההתשה היא יעילה רק אם היא מוגבלת לפרק זמן מסוים ומחבר המאמר מייצץ להקצות לה שנה אחת. לדעתו, די בתקופה זו כדי לחולל התשה כללית בקרב כוחות ישראל מצד שתי החזיתות — המזרחית והמערבית — ולהכשיר את מפתל-יש-ראל. לסורים יש מה לומר לא רק בשאלת העתיד, אלא גם לגבי הטקטיקה של לוחמת ההתשה הסדירה. אותו מאמר טוען, שניהול לוחמה סטטית הוא מסוכן למוראל של גיסות הצבא בחזית ועל כן הכרח, לדבריו, לצאת ליוזמות התקפה על האויב..

המצרים כבר ניסו את מזלם ביוזמות התקפתיות, ושופרותיהם הזדרזו לצאת מיידי בתרועות ניצחון. אולם עד מהרה ניסה חסנין הייכל, הרואה עצמו, ובצדק, מעל ומעבר למנגנוני השלטון, להרגיע את "חמומי-המוח": אנו עדיין בתחילת המאבק, ומוקדם עדיין להשתמש במונחים כמו "הנועז ביותר" או ה"חמור ביותר". "ביטויים אלה יכולים

להמתין עוד" — כתב הייכל, ברמזו לפעולות הצפויות בעתיד, כפי שקובעת דוקטרינת ההתשה.

במצרים עצמה ניכרים סימנים להלכידות של פקפוק ביעילותה של לוחמת ההתשה ועייפות ודאגה מן ההתשה הנגדית. בחוגי המשכילים טוענים, כי העליונות הטכנולוגית והמדעית תכריע, וכי אין ערך כיום לאסטרטגיה של לוחמת התשה (לפי "אחחאר אל-יוס" מ-1.11.69), אך גם בקרב הצבא הרחב יש שאינם משוכנעים בצדקת דרכה של המנהיגות. במסגרת דיונים על תפקיד "ועדות האזרחים למען המערכה", שעל הקמתן הכריז נאצר לפני מספר חודשים, אמרו עורכי-הדין אחמד פואד ואמין סלי-מאן, כי "יש לשכנע את ההמונים שההנהגה המדינית והצבאית מנהלת עתה את המערכה באופן נכון, שהולם את נסיבותיה ואת צרכיה" (לפי "אל-ג'מהוריה" מ-12.11.69). הסופר והחוקר המצרי בדר אל-דיב כותב ב"אל-ג'מהוריה", כי "אחדים בתוכנו עלולים לחוש מאמץ ועייפות גדולה הכרוכים בלוחמת ההתשה וללבותיהם עלולה להתנגב תחושת ייאוש..."

במחקר של "המוסד לעיונים פלשתינאיים וציוניים" נאמר, כי במשחק ההסלמה זוהי מי שמצטיין בעקשות, בעוז הרצון, בריכוז המאמצים ובריבוי אמצעים ושיטות... מחיר ההסלמה והאבדות הכרוכות בה, אסור שיעכבו את מהלכה המתוכנן.

"דוקטרינת" ההתשה היא גמישה. לפי התפישה האסטרטגית המצרית אין היא מחייבת חריפה מתמדת בפעילות המלחמתית, אלא מניחה גם אפשרות של הרפיה או הפוגה — הכל בהתאם לנסיבות המתפתחות. נסיבות אלה מוכתבות במידה מכרעת על-ידי תשובת צה"ל והעם בישראל למאמצים של לוחמת ההתשה הערבית.

אל-המלחמה הישראלי שנתיים לאחר התוקפנות (רוז אל-יוסף 2.6.69)

הרהורים אסטרטגיים

ל"חם"

כונה, בהיותה מבוססת על ריכוז המאמץ להשגת הכרעה במקום אחד ורק לאחר מכן העתקתו כדי להתמודד ביריב האחר, אשר ביחס אליו נקטו לפני כן בהתגוננות.

ועתה, מהו השיקול הנכון? — נגד מי מן היריבים לפעול ראשונה? המוטב לתקוף תחילה את היריב החלש או שמא דווקא את החזק? נזכור כי הקביעה מיהו החזק או החלש אינה עניין מספרי גרידא כי אם מחייבת שיקול והערכה של יחסי הכוחות: בין ה"כוח האחד" לבין כל היריבים ויחסי הכוחות בין ה"כוח האחד" וכל אחד מן היריבים בנפרד. הערכת יחסי הכוחות מתבססת לא רק על יחסי העוצמה כי אם גם על ההבדלים ברמת היעילות (רוח גייסות, מיומנות, רוח צוות, וכד') של הכוחות היריבים.

השיקול הזה יקבע נגד מי לפעול ראשונה. ברור שאם נכוון את המאמץ הראשוני נגד היריב החלש יסייע הדבר ליריב החזק. אף אם היה ה"כוח האחד" שווה כוחות ליריב החזק תחלש עוצמתו תוך כדי התמודדות עם היריב החלש, וכשיתמודד עם היריב החזק — יוכרע.

★

אומה הנלחמת תוך ניצול היתרונות שב"קוים פנימיים" חייבת להביא לידי הכרעה מהירה את ההתמודדות עם אחד היריבים, ובדרך כלל עם החזק שבהם; ולא, ינועו כוחותיה מחזית לחזית ולא תשיג הכרעה. מלחמה מעין זו תתנהל בכבדות תוך נצחונות זמניים או נסיגות מקומיות ועלולה להביא לדלדול כוחה של האומה הנלחמת ולהתפוררותו. כך, בתהליך הדרגתי תפסיד במערכה ואבדותיה ילכו ויגדלו ככל שתמשך הלחימה.

מלחמת ששת הימים הינה דוגמה כמעט קלאסית לניצול קוים פנימיים ולהחלטה נכונה לרכז את כל הכוח נגד האויב העיקרי, בעת שחיל האוויר מבצע למעשה בהצלחה את השלב המכריע של פעולות האוויר, מייד עם פרוץ פעולות האיבה.

אני בטוח שלוא עמד קולי' בארנס להוציא הוצאה חדשה של ספרו היה מציג את מלחמת ששת הימים במקום תאור המתאגרף שזקק לו.

לסיכום, אומה הנלחמת ביריבים אחדים זקוקה ליתרון איכותי בכוח האדם ובציוד, אשר יתן את אותותיו בשיטות לחימה משוכללות ואלה יחשפו את נקודות התורפה של האויב. יתרון זה צריך לנצל בשקידה, בתבונה ובתושיה.

בשעה שהינך מתמודד עם כוח אויר של היריב — אף אם אותו יריב כולל כמה מדינות נפרדות — עליך לפתח את כוחך האווירי ברמת איכות כזאת שיוכל לנטרל את האויב ובכך, לאפשר לך חופש תנועה ויכולת תמרון מקסימליים לכוחותיך האחרים. את השליטה האווירית יש להשיג בפרק הזמן הקצר ביותר ועל העליונות האווירית חייבים לשמור משך כל זמן ההתמודדות.

לגבי זירת היבשה, כאשר הנך מתמודד ביריבים אחדים, יהיו קביעת המאמץ ואורח הפעלתו כרוכים בקושי מיוחד. הבעיה שתעמוד לפניך היא כיוון המאמץ, נגד איזה יריב להפעילו והאם לפצלו או לרכזו. תאור מעשי למצב, אם כי מאספקט כוחות יבשה, נתן לויט"קול' א' בארנס ("אמנות המלחמה" הוצאת "מערכות", עמ' 51)... "אם נעניין בתנאים ובקשיים בהם פועלים הקוים הפנימיים... שהרי דומה המצב למצבו של מתאגרף העומד מול שני יריבים או אף רבים מזה בזירה שאינה תחומה בחבלים. יכול אתה לדחוק יריב אחד אל קרן זוית — הרי הוא מזנק אל מחוץ לזירה וחוזר לתוכה ברגע שהפנית את תשומת לבך ליריב השני. כך יכול הדבר להימשך זמן בלתי מוגבל וסיכוייך להגיע לתוצאה מכרעת מועטים הם. אכן אם מוקפת הזירה חבלים (שבאסטרטגיה פירושו: ים או מכשול אחר שאינו ניתן למעבר) כי אז גדלים סיכוייך במידה ניכרת להשגת הכרעה, אולם נחוצים להצלחה גם תנאים נוספים: הזירה צריכה להיות כה גדולה שיריביך לא יוכלו להלום בך בבת אחת, עליך להחזיקם מפורדים ועוד — עליך לטפל ביריבך הבלתי אמצעי ביד כה קשה עד כי לא יוכל להתאושש במהרה ולהכות בגבך שעה שהנך עוסק ביריב הפנימי..."

ובכל זאת, כיצד תתמודד נגד יריבים אחדים? האם תעתיק את מהלומותיך, לסירוגין, מיריב אחד למיש-נהו. או שמא מוטב תפצל מראש את המאמץ ותשתדל לפגוע — כמעט בעת ובעונה אחת — בכל אחד מן היריבים?

העתקת הכוחות לסירוגין או פיצול המאמץ, כדי לפגוע בכל היריבים באחת, יחייבו את ה"כוח האחד" להתרוצץ הלך ושוב בלי להשיג הכרעה ובסופו של דבר יביא לידי דלדול עקב התשת הכוחות.

לעומת זאת מצויה אפשרות אחרת: ריכוז הכוח והנחתת מהלומה נגד אחד היריבים עד נטרולו או השמדתו של זה. ורק אז — העתקת המאמץ נגד היריב האחר. דרך זו — של ריכוז הכוח — היא הנ-

חדש וישן בויאט-נאם

ג' ולר

מלחמה נראית תמיד חדשה ושונה לאלה הלוחמים בה. בעיקר לאנשים שחסרים ניסיון קרבי קודם. יש להניח שמלחמת האמריקנים בויאט-נאם היא החדשה ביותר והשונה ביותר מכל המלחמות שנוהלו אי-פעם, ובכל זאת אפשר למצוא בה דברים שגילים כגיל הפלנגות של אלכסנדר מוקדון או רובי הקשת. הבה נתבונן בקצרה בכמה בחינות צבאיות משני הסוגים — החדש והישן.

אחרי מלחמת העולם השנייה טענו מצבי-אים גרמנים רבים שכושרה הצבאי של ארה"ב התבטא בעיקר בתחומי הארטי-לריה והתחזוקה. האמריקנים בויאט-נאם עלו על עצמם, כשם שעלו על שאר צבאות העולם, בשני תחומים אלו. הארטי-לריה שלהם הצטיינה בתפקידים נגד-גרילה — אשר איש לא שמע עליהם חמש שנים קודם לכן — כשם שהצטיינה בלוחמה הקונבנציונאלית. אויביהם נוכחו לדעת, בעת מלחמת העולם השנייה ובעת מלחמת קוריאה, שתותחי ארה"ב לא רק רבים במספר אלא מסוגלים גם להנחית אש מדויקת תוך זמן קצר ביותר ובעוצמה רבה ביותר. כיום, יכולה מחלקת רובי-אים בויאט-נאם לקבל סיוע ארטילרי מהיר, מדויק ובעל עוצמה רבה.

בתחום התחזוקה נעשים דברים שקשה להאמין בהם. התעשייה האמריקנית, העצומה ורבת-הגונים ביותר אולי בעולם כולו, שולבה בתכליתיות במאמץ המלחמתי הכולל, המתנהל במרחק ניכר מאוד מן המולדת. ארה"ב הצליחה לייצר כמויות ענקיות של מוצרים מכל הסוגים, להורג בילם למרחקים של עשרת אלפים עד חמישה-עשר אלף ק"מ ולהעמידם לרשות יחידותיה ויחידות בעלות בריתה — בכמות ובאיכות הדרושות.

הסבתי לארוחת צהריים בחדר האוכל של סוללת הוביצרים מתנייעים בני 105 מ"מ, בקרבת מעבר נאנג-יאנג, לאורך כביש מס' 19. התפריט כלל בין היתר אספרגוס, שזה עתה הוצא מהקפאה, וחלב טרי, שהוטס מקליפורניה יומיים קודם לכן. אפשר לפגוש מחלקות רובאים רבות של חיל הנחתים, אשר למרות היותן מוצבות בקו הראשון, יש באוהליהן מקררים חשמליים וכן בירה קרה, מקלחות חמות, מזון משורבט וסרטי קולנוע.

חשוב יותר לניצחון במלחמה: כמעט כל דבר — החל בחלפים קטנים וכלה בציד הנדסי כבד — מאוחסן בבסיסים עורפיים

בויאט-נאם ומוכן לשימוש. כל הדברים הללו נמצאים בפיקוח מערכות אלקטרוניות, שתוך שעות מועטות מאפשרות להריביל ולמסור אפילו חלפים מיוחדים לסוג ציוד נדיר.

התובלה מוצאת לפועל בצורה המועילה והמעשית ביותר. משאית או שתיים הן אומנם חסכוניות בזמן ובכסף אך אטיות וזקוקות לדרכים מאובטחות. מטוסי תובלה גדולים מסוג C-123 ו-C-130 מסוגלים להוביל מטען רב ולטוס מעל שטחי האויב אך מגבלתם היא שהם זקוקים לשדה תעופה מניח את הדעת להמראה ולנחיתה. המסוקים עונים על הבעיה במרבית המצבים ובמרבית המקרים. תוך שעות מועטות אפשר להוביל במסוק לכל מקום מנוע טנק יחד עם החוליה הטכנית שרכיבו.

ניידות אויר

הארטילריה והתחזוקה האמריקנית השיגו שיאים חדשים בויאט-נאם, אך שמם נישא לפניהם עוד ממלחמת העולם הראשונה. תחום חדש שנוצר עקב המלחמה בויאט-נאם מכונה "ניידות-אוויר". פעילות זו שונה לחלוטין מההתקפות של הגייסות המוטסים בימי מלחמת העולם השנייה. אז הוצנחו או הונחתו בדאונים דיביזיות של בעלות הברית בשטחי מערב אירופה, עם תותחיהם ואף כלי רכב, אך משנחתו היתה תנועתם מוגבלת.

דיביזיית הפרשים הראשונה (ניידת אויר) של צבא ארה"ב, ובמידה פחותה כל חטיבה או דיביזיה אמריקנית, שמקבלות סיוע מסוקים רגילי, יכולות לנוע דרך האוויר אף פעמים אחדות במשך יממה — אם יש צורך בכך. יבילות ההוביצרים 105 מ"מ, על צוותם ותחמושתם, במסוקים, תיקנה באורח קיצוני את החולשה בעצמת האש, ממנה סבלו הגייסות המוטסים בימים עברו. תפישת ניידות האוויר מבורססת על ניצול כושרם המלא של צוותי רגלים-ארטילריה. אם יחידת רובאים זקוקה לסיוע ארטילרי, ותותחים בטווח סיוע אינם בנמצא, מקימים מייד איזור נחיתה ומדלגים לשם סוללת ארטילריה ניידת אויר.

תפישת ניידות האוויר לא יצאה לפועל בדיוק כפי שתוכננה. אולם, איזה דבר יוצא לפועל בדיוק כפי שתוכנן? לפי התכנון המקורי אמורה היתה דיביזיה ניידת אויר להשתמש לכל תנועתיה אך ורק במסוקים

התקנים שלה. הכל היה צריך לנוע דרך האוויר; סולק כל פריט שהכביד על המסוקים של שנת 1965: המרגמות הכבדות מגדודי הרובאים, ההוביצרים 155 מ"מ וכן כלים ארטילריים כבדים יותר. המשאיות הוחלפו בג'יפים וכל הרכב המשוריין סולק. דיביזיית הפרשים הראשונה נוכחה במהרה לדעת שיהא הכרח בשינויים. אי אפשר היה להתבסס על תובלה במסוקים בלבד, אף למרחק של 80 ק"מ (בדרך האוויר) ממפקדת הדיביזיה לנמל הקרוב ביותר, בלי שהדבר יפגע באופן חמור בכושר הניידות הטקטי. הכרחי היה להקים מערכת תובלה יבשתית, ואכן היא נבנתה. מבנה הדיביזיה, שתוכנן כלקח תרגילים בארה"ב, הוכח כקל מדי לצרכים קרביים, בעיקר נגד יחידות צבא צפון ויאט-נאם. על כן הוסיפו טנקים, נגמ"שים וגם תותחי 155 מ"מ. כיום יש בתקן של הדיביזיה משאיות נוסף על הג'יפים.

שכלולים אלו חיזקו את תפישת ניידות האוויר. בהסרת המצור מעל קיסאן (שם צרו כוחות צפון ויאט-נאמים בפיקוד הגנרל גיאפ על כוח אמריקני, וכמעט הצליחו להכניעו), דילגה דיביזיית הפרשים הראשונה על פלוגותיה, גדודיה וסוללות התותחים שלה מפסגה לפסגה במהירות מדהימה ובהפתעה, כך שהאויב נאלץ להתכחש בחצי תריסר קרבות קטנים בעת ובעונה אחת, שבכולם היה נחות, או לסגת. האויב החליט להסיר את המצור ולהסתלק. תועלת רבה טמונה בגמישות שמשיגים בסוג לוחמה כזה, הודות ל-425 המסוקים של הדיביזיה. סוללה אחת בת 6 הוביצרים דילגה 35 פעמים תוך יממה אחת.

המגבלה של ניידות אויר היא תלותה בכושר הפעולה של המסוקים. פרקי זמן ממושכים של מזג אויר גרוע, אבדן ארעי של עליונות אויר, או הופעת נשק נ"מ קל, היעיל נגד מסוקים בידי האויב, מסכנים את התפישת כולה. עד עתה היו בידי אויבי ארה"ב שבדרום ויאט-נאם רק מסוקים כבדים מועטים בני 12.7 מ"מ. אולם מזה שנתיים לפחות חמוש האויב גם בתותחים נ"מ 37 מ"מ ובמקלעים דו-קניים 14.5 מ"מ, ואלו גרמו לאבדות במסוקים האמריקניים שאי אפשר היה להשלים עמן. ברם לכלי נשק מסוג זה, שבידי הצפון ויאט-נאמים, יש מגבלות תחזוקה חמורות, והם מהווים מסרות חשופות לפגיעה. לאחרונה מיעטו להשתמש בהם באותו

איזור, ואין להניח שישתמשו בסוגי הנשק הללו בעומק שטחה של דרום ויאט-נאם. לוא היה בידיהם נשק קל — כמו טיל נ"מ, המבויית על-ידי חום (דוגמת ה"רד-אי" האמריקני) — היתה הבעיה חמורה הרבה יותר.

עוצמה אווירית

ההפצצות האסטרטגיות של חיל האוויר האמריקני על גרמניה ויפן במלחמת העולם השנייה השיגו שיאים שקשה אף לשערם. פחות יעילות היו ההפצצות נגד צפון ויאט-נאם — עד כדי כך שהפסקתן לא השפיעה באופן ניכר על גידול עוצמתו הצבאית של האויב. עם זאת יש לזכור שהמפציצים האמריקניים הכבדים לא הרחיקו בדרך כלל הרבה מעבר לאיזור המפורז בין שני חלקיה של ויאט-נאם, ואילו מטוסים אחרים סבלו ממגבלות מדיניות חמורות באשר לבחירת יעדים.

השימוש בעוצמה האווירית האמריקנית בדרום ויאט-נאם הוא טקטי בעיקרו, כיוון שמעטות המטרות האסטרטגיות וקשה לזהותן. אך גם הסיוע האווירי הטקטי בויאט-נאם לקה בחסר. קיימות שתי בעיות: זמן תגובה וזיהוי מטרות. המסוקים החמושים של הצבא ושל חיל הנחתים יכולים להגיע במהירות למטרה, אך לוקים הם בעוצמת אש. לעומתם מטוסי קרב-ההפצצה של חיל האוויר הם בעלי עוצמה רבה ביותר אך עלולים לא להימצא באויר ולא להיות מוכנים לקריאה כאשר מתעורר הצורך בסיוע. מסיבה זו רוצה חיל הנחתים לקבל לידי את השליטה המבצעית על המטוסים שמסייעים לו.

זיהוי מטרות תלוי בגורמים רבים, שכולם מוכרים לאויב. תנאי מזג אויר גרועים הפריעו מאז ומתמיד לטייסים. אין אפשרות לפגוע במטרות שאינן נראות, אלא באופן מקרי. עלוות ג'ונגל מפריעה ממש כערפל. החשיכה עומדת לצד האויב. הצפון ויאט-נאמי והויאט-קונג יודעים היטב, כי ככל שמתקרבים הם יותר לקוים האמריקניים הם בטוחים יותר מתקיפה אווירית.

ראוי לציין במיוחד שתי התפתחויות חדשות בתחום הסיוע האווירי. מטוסי תובלה, שתפקידם להצניח נורים כדי להאיר את שדה הקרב, מוכנים להזנק משך כל הלילה. סוגים אחרים של מטוסי תובלה חומשו במקלעי "מיני" אחדים, הפועלים על עיקרון "גטלינג". קצב האש שלהם

מגיע לששת אלפים כדורי נאט"ו 7.62 מ"מ בדקה לקנה. אף שקשה להאמין בעצמת אש כזו, הרי תמיד קיימת המגבלה שיש לכוונה אל האויב, אחרת אין בה תועלת. זיהוי מטרות אינה הבעיה היחידה שניצבת בפני המפציצים ומטוסי קרב-הפצצה של ארה"ב. עליהם להטיל פצצות נפוצות בעלות עוצמה מספקת, כדי ששיגורן את מטרותם. מפציצי "B-52" יכולים להפציץ דרך העננים או בלילה, אך יעילותה של הפצצת-רוויה זו מותנית בכיסוי שטח גדול, בלי להשאיר פגמים. הותקן ציוד שמאפשר, באופן תיאורטי, למספר מטוסי להפציץ לאורך קוים סמוכים זה לזה במידה מספקת להשמדת כל אויב באזור המופצץ.

הצרה היא שגם האויב יכול לנקוט באמצעי התגוננות יעילים. אפילו שוחה פשוט מקטינה במידה רבה את התועלת שבה הפצצות רוויה. בונקרים עמידים אף בפני פצצות 250 ק"ג. כושר המשא של מפציץ "B-52" גדול, אך ככל שהפצצות — הד-רושות למשימה מסוימת — גדולות יותר, כך מתמעט מספר הפצצות שמטוס אחד יכול לשאת, והשטח אותו מסוגל הוא לכ- סות — קטן.

האויב הצליח לסכל את ההפצצות — בעזרת מערכת של מנהרות ובונקרים — אף כשריכוזו אוכז במדויק. אחדים מהבונקרים והמנהרות מצויים בעומק של כ- 5-10 מ', בעיקר החשובים שבין המהבואים התת-קרקעיים, דוגמת מרכזי מבצעים ומרכזי פיקוח. העוצמה האוירית לא ניצחה במלחמת ויאט-נאם, למרות מספר רב ביותר של התקנים חדשים, משוכללים ומסובכים, כגון מצררי פצצות; אלה הם עשרות עד מאות של "פצצונות", שמוטלות על אזורים נרחבים וגורמות תוצאות מוזרות ובלתי נעימות ביותר — ולמרות יכולתן, לא הצליחו להשמיד את האויב אפילו באזור נרחב אחד. הפצצת שטח היתה יעילה עד מאוד נגד עיר מודרנית דוגמת המבורג במלחמת העולם השנייה אך איננה פתרון מתאים להכנעת מדינה פרימיטיבית כצפון ויאט-נאם.

חשיבות הכבישים — מכרעת

די לנו במטוסים וביכולת הביצוע שלהם; בני אדם אינם ציפורים. הם פועלים באופן הטוב ביותר על הקרקע. חשיבותם העליונה של הדרכים הצבאיות ידועה לכוחות הלוחמים עוד מימי קדם. נסעתי מפלייקו

לקינון לאורך כביש מס' 19, הצרפתי, ב-אפריל 1968. כביש זה הוא כיום בעל שני מסלולים רחבים ומכוסים באספלט קשה. יתר על כן; מהנדסי צבא ארה"ב השתמשו באותה טכניקה בה השתמשו הבריטים בהודו לפני 170 שנה. הם בראו את ה-ג'ונגל משני צדי הכביש בעומק של כ-300 מטר. הכביש ושוליו המבוראים מונעים מן האויב להטמין מוקשים, כיוון שאין כל אפשרות להסתירם מתחת לשכבה הסלולה תוך לילה. השטחים המבוראים בכל צד מונעים מארבים.

מוצבים קטנים ומבוצרים ממוקמים ליד גשרים ונקודות חיוניות אחרות לאורך הכביש. מוצבים אחרים ממוקמים לאורך הכביש — גם כאשר אין הם דרושים מפאת תנאי הקרקע. כוח מתואם של רגלים, ארטילריה ושריון פרוש לאורך הכביש; עם זאת מסוגל הוא להתרכז כדי לסכל פעולת אויב בכל מקום לאורך עורק זה, שמוביל לשטח ההררי. יתרונה של שיטה זאת הוא בכוח הקטן, יחסית, שהיא מפעילה — קטן מן הכוח הצרפתי שמילא אותה משימה לפני שהפסידה צרפת את האזור ב-1954. האויב יכול להתרכז כדי לשם מארב או כדי לתקוף מוצב מבוצר, אך עליו להסתכן בכך, שיאבד את הכוח בהתקפת-נגד של כוחות ארה"ב. אין ספק שהאויב מסוגל להפתיע שיירה או מוצב מבודד. אולם, כוחות ארה"ב ינצלו אז את הניידות שהכביש מקנה להם כדי להגיב בצורה נאותה.

אין ספק שהאויב יכול לנתק את כביש מס' 19 — כפי שניתק אותו בעת השלטון הצרפתי. אולם, הכוח שירכו האויב כדי לבצע משימה זו יהיה ניכר ויהיה חשוף לתגובה של הכוחות האמריקנים. הכוחות האמריקנים שולטים אמנם רק על רצועה שרוחבה 600 מטר — לכל אורך הכביש — אולם שיטת הגנתם גמישה. כל מוצב מסוגל להתגבר בכוחותיו הוא על התקפות קטנות; התקפה בקנה מידה גדול יותר — נניח בעוצמה של דיביזיה — תאפשר ל-כוחות ארה"ב להכות באויב בשטח שבו יש לעוצמת האש ולניידות של האמריקנים יתרון רב.

מסוקים ממושים מקיימים פטרולים משני צדי רצועת הכביש, וסיוע אויר טקטי יכול להגיע במהירות בעת הצורך. אך חשובים מכל הטנקים, הנגמ"שים והתותחים המתנייעים שתפקידם כפול: הם מגנים על הכביש, כשהם מחופרים ומשולבים ב-

מערכת עמדות הבטון ועמדות שקי החול. אך אם יתקוף האויב מוצב — יסייעו לה-דיפת ההתקפה יחידות ניידות מן המוצב-בים שאינם מותקפים באותה עת.

לוא הייתי קורא את הדברים שכתבתי זה עתה לפני שנסעתי לאורך הכביש הזה ולפני שדיברתי עם הממונים על הגנתו, הייתי מפקפק במהימנותו של הכותב. מוצבים קטנים פגיעים להתקפות פתע תוך-התגנבות; אפשר לארוב לשדרות תגבורת לאורך הדרך ולפגוע בהן. אמצעים כגון ציפוי הכביש בשכבה קשה וברוא השר-ליים אינם נשמעים כפתרונות שדי בהם. אך מראה הטנקים, הנגמ"שים והתותחים המתנייעים, ודברי הלוחמים המוכנים להפעילם — מצמצמים את חזות הסכנות. ואמנם, בעת מתקפת ה"טט" של הויאט-קונג ב-1968. הופגזו מוצבים אחדים והושמדו כמה משאיות, אך כביש מס' 19 לא נותק אף ליום אחד. ואם האויב אינו מצליח לנתק את הכביש, הרי שיפגוש את מלוא עוצמת האש הניידת של צבא ארה"ב.

★

גם בתחום השריון נוסף חידוש בהגנת כביש מס' 19. הטנקים והנגמ"שים דרושים כדי להגן על המוצבים וכדי להגיב על פעילות האויב; כך נוצר מחסור בכלי רכב משוריינים, שילוו את השיירות. לכן שריינו וחיששו גיפים ומשאיות כדי ללוות שיירות ולערוך פטרולים ביעילות רבה. שרינום מאפשר להם לעמוד במידת-מה נגד קליעים של נשק קל. עוצמת אש רבה להם בזכות המקלעים והרובאים שהם נושאים. ומעל לכל — בידיהם יתרון ה-ניידות.

גירסה אחרת של המשאית הלוחמת היא משאית שמתקנים עליה ארבעה מקלעים כבדים בני 0.5 אינץ', כשכולם יורים לאותה נקודת מכוון. אופי המשימה קובע אם ישריינו אותה; ללא שריון גבוה כושר העבירות של המשאית בדרך לא-דרך, ואפשר לנצלה לתפקיד של אבטחת עובדים.

נקודת התורפה — הפטרול

וכעת — דבר מה שאין האמריקנים מבצעים אותו כראוי. אחת המוסכמות של ההיסטוריה האמריקנית היא כושרו של הלוחם לנוע בשקט ובמהירות בשדות וביערות. הלוחמים האמריקנים הובילו בעבר אנשים לתוך שטח אויב והחזירו בשלום.

מרבית הפטרולים האמריקניים הם מהסוג הזה.

מקור הצרות נעוץ בכך ששהות של 13 חודש לא די בה כדי ללמוד לחיות ולהי- לחם בג'ונגל (תקופת ההסתגלות של היפ- נים במלחמת העולם השנייה בזירת דרום מזרח אסיה היתה רק כחודש עד חדשיים — המער'). האמריקנים אינם דומים ל- אבותיהם, כי אינם גדלים ביערות ואין להם זמן לקנות את הרגלי הג'ונגל. יתר על כן, החיילים, ברוב היחידות, מספיקים בקושי להסתגל איש לרעהו, ובוודאי ש- אינם מספיקים להסתגל לזירת קרבות זרה ומוזרה. קיימת גם סיבה אחרת שמונעת מחיילי צבא ארה"ב וחיל הנחתים שלו לערוך חדירות עמוקות. חדירות כאלו מסוכנות מדי כדי שקצינים מקצועיים יהיו מוכנים לטול עליהם את האחריות. אם תישמד מחלקה יאבד אמנם מפקדה את חייו, אך בתיק האישי של מפקד הפלוגה יירשם המקרה לחובתו; וכך יהיה הדבר גם לגבי מפקד הגדוד ואולי אף למעלה מזה. לא מצפים מהקצינים האמריקניים לסכן את חיי אנשיהם יותר מן המינימום ההכרחי. הם קיבלו הוראה לנצל את יתרון עוצמת האש ולא את גופות חייליהם.

מודיעין צבאי

אין אומה בעולם שהיו לה המצאות טכ- ניות חדשות כה רבות בתחום איסוף ידי- עות והפיכתם למודיעין כמו לאמריקנים. יש ביכולת האמריקנים להריח את האויב באופן מדעי ברחפם במסוקים, לגלות או לראות את מדורותיו דרך שלוש שכבות של יערות-עד באמצעות אור כוכבים מוג- בר אלפי מונים. ביכולתם להצניח קופסה לתוך הג'ונגל ולקבל ממנה במשך שבועות רבים מידע על מספר חיילי האויב ש- עוברים על ידה. קיימים אמצעים נוספים כמו "מכונות אמת" וטכניקות חדשות לח- קירה, שנבדקו באורח מדעי. איסוף הידי- עות והפקת המודיעין הפכו לנוהלים שיג- רתיים, לעיתים בעזרת מחשבים. כל אלה הם חידושים. החולשה הגדולה ביותר של האמריקנים בתחום המודיעין, ימיה כימי המלחמה: הם מתקשים במגע עם הוואט- נאמים, ידידים ואויבים כאחד. המקורות העיקריים של המידע הצבאי אשר לרשותו של כל מפקד היו, משך אלפי השנים של ההיסטוריה, שבויים ואורחים החיים בזי- רת הקרבות. שימוש נכון במקורות אלו יכול לספק הערכות מדויקות על עוצמת

הנחתת נשק באמצעות מסוק

המחלקה מנתה 39 נחתים, תורגמן ויאט- נאמי וחמישה סיירים ויאט-נאמיים. האח- רונים היו אנשי ויאט-קונג לשעבר, אשר נשבו והתנדבו לאחר מכן לעבוד עם הנח- תים. התכנית היתה לנצל את אחר-הצה- ריים, כדי לנוע במפתיע — תוך כדי בדי- קת מקומות ישוב ותושבים מקומיים — ולהקים מוצב לקראת הלילה. פטרול היה צריך להישלח בלילה, ולהציב מארב לא הרחק מן המוצב.

פטרול זה, כמו חדירות דומות של כוחות צבא ארה"ב בויאט-נאם, קיבל סיוע ב- דרכים שונות. במקרה של היתקלות בעלת אופי חמור היה מקבל סיוע אש של מרג- מות 81 מ"מ ותותחים 105 מ"מ מהבסיס הגדודי. שתי מחלקות טנקים היו בכוננות סמוך למפקדת הגדוד ויכלו לסייע לו בעת הצורך. השטח היה מואר על-ידי מטוסים רבים — אשר אף היו תוקפים את האויב, אם הפעולה היתה נמשכת זמן רב. על כל פנים, לא נשקפה כל סכנה של השמדה. מן הצד השני לא היו לפטרול סיכויים רבים להשיג תוצאות של ממש: לעתים רחוקות בלבד יתקל האויב במארב מסוג זה; המודיעין שלו טוב משל האמריקנים. הפטרול עמו יצאתי היה מסורבל בגלל ריבוי כלי הנשק שנשא עמו, החזיות המ- שוריינות וקסדות הפלדה של חייליו. הציוד שנשא הפטרול כלל 4 מכשירי רדיו. כך נמנעה מן הפטרול תנועה מהירה וחי- שאית. אנשי הפטרול לא חדלו מעשן; נאמר על האויב שהוא מסוגל להריח עשן סיגריות ממרחק רב. רק הסיירים הוואט- נאמיים הרגישו כביתם; רוב הנחתים הקימו רעש רב מדי כדי להפתיע איש.

אך לחימתם של החיילים הרגלים בג'ונ- גלים של ויאט-נאם לוקה בחסר. אולם, חייבים הם למנוע מהאויב להגיע לשטחים מהם יכול הוא לשגר טילים אל שדות תעופה חשובים, מצבורי אספקה ומטרות דומות. עליהם לשלוט ולפקח על רצועות של כ-12 ק"מ סביב כל המתקנים החיוניים. אחרת יציב האויב התקני שיגור והאמרי- קנים יסבלו קשות.

ביכולת האמריקנים להגן על אזורים אלו בדרכים שונות, בעיקר באמצעות הארטי- ליה והאוויריה; אך כדי שההגנה תהיה יעילה עליהם לרוות את השטח בפטרולים במשך היום והלילה. הפטרולים הללו אינם מתוכננים להרחיק לכת או לשהות זמן ממושך בשטח, הם מסורבלים באופן בלתי רגיל. בסיסי יציאתם הם, בדרך כלל, מפ- קדות גדודים, שמכילות שריון וארטילריה. כל פטרול כולל אנשי קשר וציוד המסוגל לכוון ולטווח ביעילות סיוע אויר וסיוע ארטילרי. פטרולים אלו לא מתרחקים, בדרך כלל, מעבר לטווח המרגמות המסיי- עות, אך מספר הפטרולים ומספר הבסי- סים המסייעים גדול די הצורך כדי להגביל באופן ניכר את פעילות הטילים של האויב. אנשי גרילה אחדים שפועלים בלילה יכו- לים אמנם לשגר טיל או שניים אל אחד המתקנים, אך הללו לא יביאו, בדרך כלל, נזק של ממש.

הורשיתי להתלוות אל מחלקת רובאים מחיל הנחתים לתוך הרצועה המקיפה את דנגג. כל כיתה היתה מצוידת במכשיר רדיו וסופח אליה צוות מקלע, "M-60", על נשקו. כן היתה ברשותם מרגמה בת 60 מ"מ על כל אבזריה ו-58 פצצות.

700" הספורטיבי עם תחמושת 7.62 מ"מ נאט"ו. הרובה החדש הקל "M-16" (בקוטר 5.56 מ"מ) טוב בתנאים מסויימים ורע באחרים. כולם כאיש אחד מעדיפים ללחימה בויאט-נאם את משגר הרקטות לשימוש חד פעמי "M-72" בקוטר 66 מ"מ על פני התול"ר בן 3.5 אינץ' או 90 מ"מ.

סיכום

המלחמה בויאט-נאם היא משונה. יש דברים רבים שהם חדשים, ואחדים מן הדברים החדשים האלו פועלים כראוי כגון ניידות האויר, אבטחת דרכים באמצעות שוליים מבוראים ועוצמת אש ניידת, חקירת שבויים מדעית, הנעשית בכסיות משי. מאידך גיסא נכשלו האמריקנים בתחומים אחדים שעשו אותם בצורה כה טובה בעבר, כמו פטרול ולחימה רגלית ביערות העד. המעצמה החזקה ביותר בעולם לא הצליחה — לאחר ארבע שנות לחימה — להכריע יריב קטן, יחסית, המורכב רובו מפרטים קטני קומה ונב-ערים מדעת. ליריב זה יתרונות עצומים בקרקע, באנשים ובסיוע לוגיסטי מארצות שכנות. גם ההחלטות הפוליטיות של האמריקנים רק הכבידו על מלחמתם בויאט-נאם.

אולם, לא שפר חלקם של האמריקנים, אשר הרחיבו את פעולתם בפנים הארץ; קציני מודיעין אחדים הצליחו למדי, אך אלו הם בעלי סגולות חורגות מן הרגיל — כמו ניסיון קודם במזרח הרחוק או כשרון טבעי לשפות.

ההצלחה מותנית בעיקר במגע בלתי אמצעי עם כפריים ויאט-נאמים בעלי השפעה. אך מגעים אלו קשה לבנותם וקל לאבדם, במיוחד כאשר מחליפים קצינים בתוקף הרוטציה השיגרית. כיום עומדים לרשות האמריקנים סוכנים ויאט-נאמים וגם כסף לתשלום עבור ידיעות, אך להביס את האויב במירוץ המודיעיני — משימה זו נראית כבלתי אפשרית.

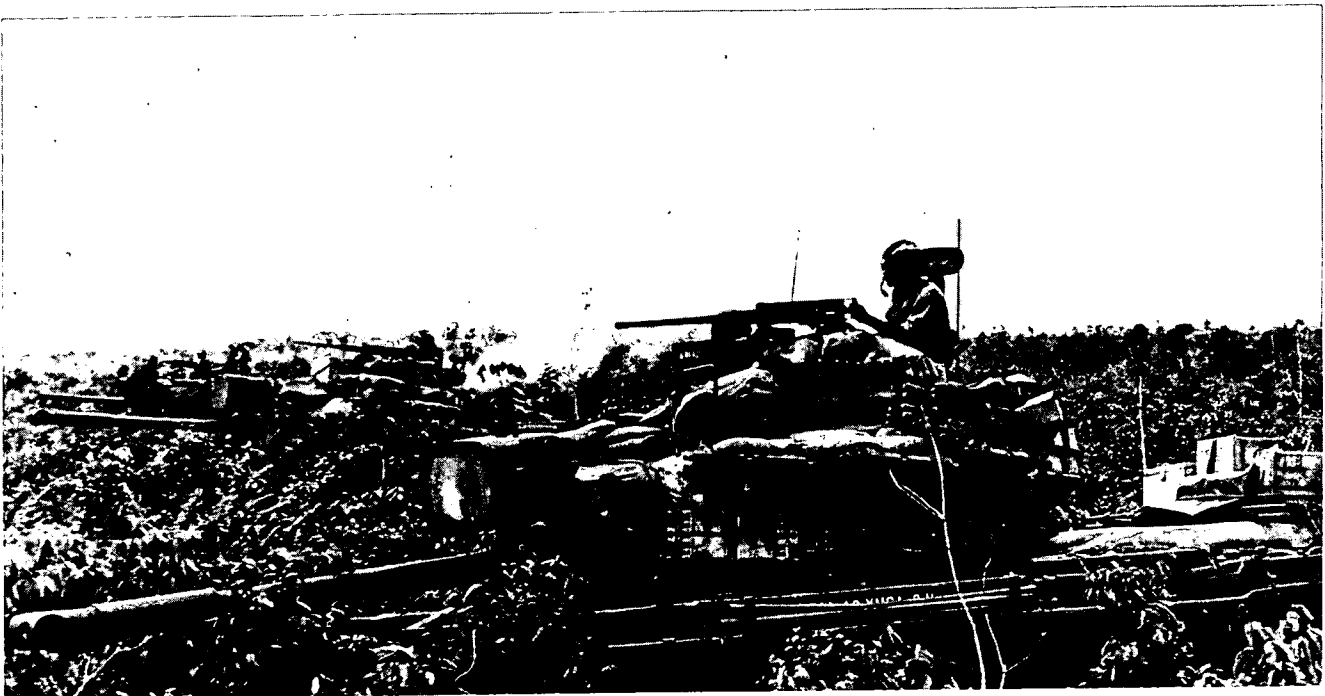
כלי נשק של החי"ר

דברים רבים נכתבו על אודות כלי הנשק, ישנים כחדשים. האקדח האוטומטי למחצה מקוטר 0.45" הוא העתיק ביותר; שונאים אותו מפאת משקלו ואוהבים אותו בגלל עוצמת ההרג שלו. המרגמה בת 60 מ"מ שניה לו מבחינת הוותק; גילה מעל 30 שנה. הנחתים מעדיפים אותה על פני המרגמה החדשה יותר בת 81 מ"מ אשר בשימוש הצבא. רבים משבחים את משגר הרימונים "M-79"; הנחתים מתגאים במיוחד ברובה הצלפים החדש שלהם, שהוא גירסה צבאית של רובה ה"רמינגטון

האויב, כוונותיו ומיקומו. מפקד שידוע שלושה נושאים אלו, יש לו יתרון גדול על פני האויב. צבאות חזקים מן האמריקנים הובסו בעבר בגלל מודיעין חלש.

בראשית דרכם של האמריקנים בויאט-נאם הם סמכו על המצאות טכניות ועל נוהלים ולא על בני אדם. אמריקנים מעטים בלבד מדברים ויאט-נאמית טובה די הצורך כדי לחקור שבוי או אזרח. האמריקנים השאירו את כל אלו לצבא הדרום ויאט-נאמי, וזה מילא את משימתו על הצד הגרוע ביותר. השבויים עונו ולעיתים אף הוצאו להורג, אך כל מידע בעל ערך לא נלמד מהם. רשתות המודיעין שהוקמו על ידי שלטונות דרום ויאט-נאם בקרב התורשים נפלו בהרבה ביעילותם מאלו של האויב.

אך גם בתחום זה חלים שינויים הדרגתיים. סגל המודיעין של צבא ארה"ב ושל חיל הנחתים האמריקני נטל לידיה את הטיפול באויב שנשבה על ידו. חלפו הימים של יחס אכזרי; השבויים מקבלים טיפול רפואי, מזון משובח, שמירת נקיות ומיטה לכל אחד. הופסק הנוהג של כבילת השבויים. החקירות מנוהלות בעדינות ובאופן מדעי על-ידי אנשים שאומנו במיוחד לכך. השיטה החדשה נותנת אותותיה. מספר העוברים למחנה האמריקני מקרב הצפוניים והויאט-קונג מוכיח זאת.

המדיניות האמריקנית באסיה

רס"נ חיים

לפני למעלה משנה, ב-20 בינואר 1969, החל ריצ'רד ניקסון לכהן כנשיאה ה-36 של ארה"ב. עם עלייתו לשלטון, עורר הממשל הרפובליקני החדש גל של ניחור-שים באשר לתפיסתה האסטרטגית העתידה של המעצמה החזקה ביותר בעולם. ההערכות והתחזיות בקשר לכך, היו שונות ומנוגדות מבירה לבירה. לרבים גרמה הצלחתו של ניקסון אכזבה, אצל אחרים נולדו תקוות; אך כולם שותפים היו בדבר אחד — בציפיה למדיניות אסיאנית חדשה.

שנות השישים שחלפו — גדושים היו אירועים. ממשר ברלין ופרשת קובה ועד לפלישה הסובייטית לצ'כיה, לא פסקו שתי מעצמות-העל לנהל תחרות אכזרית ברכישת עמדות השפעה בעולם. משחקן העיקרי התנהל מאחורי הקלעים — במלחמות המקומיות שמילאו עשור זה: סין-הודו, הודו-פקיסטאן, אינדונזיה-מלא-זיה, תימן, קונגו, קפריסין, מרוקו-אלג'יריה, ישראל-ערב וביאפרא-ניגריה. אך התערבותם הישירה של הסובייטים וה-אמריקנים הצטמצמה לשני מאבקים אלימים ואדירים, הקשורים זה בזה קשר הדוק ורב-משמעי — הסכסוך הסיני-סובייטי ומלחמת ויאט-נאם. שני מאבקים אלה נערכים באסיה, ולתוצאותיהם תהיינה בוודאי השלכות מרחיקות-לכת לגבי עתידה וגורלה של יבשת זו.

ארה"ב — שהתערבותה באסיה היא תולדה של מלחמת-העולם האחרונה — היתה המעצמה המערבית הראשונה שפעלה נגד סכנת התפשטותו של הקומוניזם הסיני: היא תמכה בצבא הלאומי של צ'אנג-קיי-שק נגד הכוחות הקומוניסטיים בסין, השתלבה בהגנת דרום-קוריאה ולאוס מפני אותם קומוניסטים, וסיימה בהתערבות צבאית ישירה במלחמת ויאט-נאם. במשך כל התקופה הזאת בחנה ואשינגטון את האיום הקומוניסטי על אסיה מנקודת ראות צבאית וניסתה — כפתרון לבלימת "ההתפשטות הקומוניסטית" — להפגין נוכחות צבאית מרתיעה ותוקפנית, ולעמוד לימין המשטרים שהיו תלויים במערב, ושקיומם נשען בחלקו הגדול על כידונים אמריקניים.

באותה עת התרחב הקרע בין הסינים לסובייטים שהפך לסכסוך גלוי, ואף גלש לעתים תכופות, לתקריות גבול אלימות. ברה"מ, כמעצמת-על, לא מוכנה לשאת את נוכחותה של סין ששואפת להיות שוות-זכויות לה במחנה הקומוניסטי ומחוצה לו. בקרמלין גבר החשש נוכח מגמות ההתבדלות האידיאולוגית וההתפשטות הסינית למרחבי יבשת אסיה, העלולה לחשוף אותה מדרום ליריב חזק ומבוסס, שיש לו דרישות טריטוריאליות גם לגבי השטחים הנתונים לשליטה סובייטית.

ויאט-נאם הפכה למוקד שסביבו נוצר המשחק המשולש ואשינגטון-פקין-מוסקבה. ברה"מ הזרימה להאנוי כמויות גדולות של נשק וחמושים, וכן "רעיונות" אחדים להפעלת לחצים כלפי דרום. סין עודדה אותה למלחמה עממית. ארה"ב תמכה בסייגון והתחייבה להגן עליה בעתיד. היתה זו תקופת ממשלו של ג'ון קנדי, שאחרי בלימת התנופה החתרנית של הסובייטים ביבשת אמריקה, ע"י קריאת התגר בקובה באוקטובר 1962, שאף לחדר את הקרע בפנים המחנה הקומוניסטי עצמו: שיגורם של 15 אלף יועצים אמריקניים לדרום ויאט-נאם היה צעד ראשון בכיוון זה. היה זה, אולי, מהלך נבון, אך מכאן ועד להתערבותם של למעלה מחצי מיליון חיילים אמריקניים במלחמה בלתי-פוסקת נגד מדינה קטנה, משתנה ערכו של המהלך.

הסכסוך הסיני-סובייטי אמנם החרף, אך גם אחדותו של הגוש המערבי התערערה. לברה"מ נגרמו אמנם קשיים כלכליים והתערערה יוקרתה, אך לעומת זאת הח-

מירו המאבקים הפנימיים בארה"ב. תורת "התגובה הגמישה" של מקנמארה — וגירתו התקיפה של הנשיא ג'ונסון — יצרו, אמנם, תנאים נוחים לתנופה מדינית אמריקנית חסרת-תקדים במסגרת המאבק הבין-מעצמתי, אך האבדות בנפש — רבבות חיילים וקצינים שנפלו בוויאט-נאם — וכן הזדעזעותה של דעת הקהל העולמית והאמריקנית נוכח מלחמה בלתי-מאוזנת, השמיטו מידי הדמוקרטים את הבסיס לתקופת נשיאות נוספת.

★

עם היבחרו לנשיא, היתה לריצ'רד ניקסון עמדת מוצא נוחה לטיפול בזירה האסיאנית. הוא היה נשיא חדש. נציגה של מפלגה אחרת, ומעל לכל: יוקרתו האישית לא היתה מעורבת במלחמת ויאט-נאם, השוחקת את משאביה החומריים והרוחניים של ארה"ב. הישגיה של ארצו בשטחי הטכנולוגיה והמדע הוסיפו לו עוצמה: הוא נשיא של מדינה שאזרחיה היו חלוצי האנושות על פני הירח. זאת ועוד: מנהיגי מדינות ידידותיות וגם יריבות הביעו נכונות להידבר עם הממשל האמריקני החדש. בחודשים הראשונים של השנה החולפת, נראה היה שחלפה אורחת העייפות והעצבנות, שאפיינה את הממשל האמריקני הקודם, ואת מקומה תפסה בבית הלבן גישה רגועה, המצטיינת בקור-רוח מדיני ובתכנון פוליטי שקול ומחושב. חבורת היועצים המקיפה את הנשיא — ובראשם הפרופסור היהודי מהארזרד, הנרי קסינג'ר — סייעה רבות ליצירתה של תדמית זו. "תיקי העבודה" הוכנו מחדש, לאחר שנותחו מרכיביהם של מכלול מערכת היחסים הבין-לאומיים, ועובדו "ניירות עבודה" לכל אחת מן הסוגיות המעסיקות את מחלקת המדינה (משרד החוץ) והבית הלבן במישור מדיניות החוץ. באשר לשיטת הגישה: ניקסון הצהיר כי לא ישוב עוד לתקופת העימות, ויעדיף את "עידן ההידברות"; דבר זה יש בו כדי להצביע על תמורה שחלה בתפיסה האמריקנית, עוד בתקופת ג'ונסון: עתה נבחן "האיום הקומוניסטי" מנקודת ראות של "מאבק בין-מעצמתי" ומתוך גישה מדינית ולא צבאית.

האינטרסים החיוניים של ארה"ב באסיה לא השתנו, אבל תמורה ניכרת חלה בנתונים המדיניים של הזירה, כאשר ה-

קבה, יצר מעין ערבות "לביטחון ה-אסיאני":

● אם היו לסין העממית שאיפות להתפשטות, הרי שהן לא באו לידי ביטוי מעשי, או שהן נבלמו, כתוצאה מהלחץ הדו-מעצמתי — ברה"מ מצד אחד וארה"ב מן הצד האחר. יתר על כן, מחשש השפעות אנרכיסטיות-מאואיסטיות בלתי-רצויות, העדיפו הסובייטים לבלום את תהליך ההתרחשות המהפכנית ביבשת אסיה, שצבעיה נטו לצהוב יותר מאשר לאדום.

● ברה"מ הועסקה בבעיות חמורות — נוסף על סכסוכיה עם סין — שאימו להעמיד בסכנה את שליטתה באירופה המזרחית, אם לא את משטרה הרדיקלי הפנימי. גם עיסוקה של מוסקבה במשבר המזרח-תיכוני האפיל על יכולתה להגביר את תנופת חדירתה למדינות אסיה הקשורות במערב או "הבלתי-מזדהות".

● ארה"ב רכשה את אינדונזיה ללא מאמץ מיוחד. אולם, הסתבכותה הצבאית במלחמת ויאט-נאם, ללא יכולת הכרעה, הפכה את כל התערבותה הישירה ביבשת האסיאנית לבלתי-נסבלת — בעיני הבוחר האמריקני — ופגעה ביוקרתה של ארה"ב בקרב מדינות אירופה המערבית ומדינות אחרות בעולם.

ריצ'רד ניקסון, כקודמיו, אינו מוכן לוותר על "הניצחון" האמריקני באסיה. אולם, נוכח מצב זה הציע לו יועצו הראשי, האסטרטג קסינג'ר, דרך לפעולה מדינית-מדעית ראויה לציון: הוא הציע לזנוח את גישת הממשל הקודם, שהעדיף "להציג תדמית של ניצחון כדי להציל את המפלה", ולנקוט דרך הפוכה, דהיינו "להציג תדמית של מפלה כדי להציל את הניצחון". זוהי דרך-ביניים, בין השתתפות פעילה וישירה במלחמה לבין נסיגה מלאה. המסכנת את מאחזה האסטרטגי של ארה"ב ביבשת אסיה. עוצבה "תכנית עבודה" שעילרה הפגת המתח, ויצירת אוריה רגועה בזירה — ודווקא כך ניתן ל"רכך את האויב". במסגרת תכנית זו ניתן, מצד אחד, לדלל את עוצמתו של המשלוח האמריקני בוויאט-נאם, בלי לערער את מאזן הכוחות המקומי, ומצד שני, לפתוח במערכת הסברה מדינית המכוונת ליצור לארה"ב תדמית של מעצמת-על החותרת לשלום. התכנית שמה דגש על

התפתחות המצב בזירה עצמה, ולא על קידום שיחות פריז, משום שבמקרה הטוב ביותר תלויה הצלחת השיחות בכניעתו של אחד המחנות. למעשה, מאוחר יותר, כשדממה רוחו של הרציימין, איבדו שירות אלה את ערכן הממשי. לבסוף, מעבר לכל ההמלצות לפעולה אמריקנית ישירה, הציעה "תכנית העבודה" לבנות במהירות צבא מקומי בדרום ויאט-נאם, כדי שיוכל לשאת לבדו במשימות ההגנה הפיזית של גבולות ארצו.

ברור היה למתכננים, שהחלטת הממשל — להוציא חלק מכוחות חיל-המשלוח האמריקני מויאט-נאם — תיתקל בהתנגדות חריפה של "הניצים" מבפנים הרואים בכל צעד מסוג זה עידוד להמשך "החוצפה הקומוניסטית". ניכסון עצמו סבר שהחלטה כזו עלולה להתקבל באי אמון מצד היריב, שימהר להציגה כ"תמרון מכוער המערים על כוונותיו האמיתיות של ה-אימפריאליזם האמריקני, שרוצה בהמשך המלחמה ואף בהגברתה". עם זאת ידע ניכסון כי במדיניות יש ערך מכריע לעובדות ולא למלים, בעיקר לגבי האמריקנים, המתמירים להיות "מציאותיים", ולראות בתהליכים מדיניים "עובדות חיים". לכן אימץ הבית הלבן את עיקרי התכנית המוצעת ועיבד את צורת הצגתה: מאחרי הסיסמה ל"עידון ההידברות" הפיץ הממשל מספר רעיונות מדיניים לבעיות מוקד ער-למיות: אירופה, פירוק החימוש, המזרח התיכון, שיתוף-פעולה מדעי ועוד. ניכסון גם יצא למסע באירופה המערבית, וכשחזר, מוכן היה להירתם לדו-שיח עם הרוי-סים, ולהתעצויות בפורום של ארבע המעצמות הגדולות למציאת פתרון מדיני למשבר המזרח-תיכוני. הוא אף יום מחדש דו-שיח עם מוסקבה בנושא הגבלת החימוש האסטרטגי. למהלכים אלה, הקשורים זה בזה קשר הדוק, היתה מגמה כפולה: מצד אחד, לבחון את כוונותיו של היריב העיקרי, ברה"מ, ואת מגמותיו, ומצד שני, ליצור אווירה מתאימה להוצאת "תכנית העבודה" האסיאנית אל הפועל.

★

כבר ב-7 אפריל 1969, כחודשיים וחצי אחרי חילופי המשמרות בבית הלבן, רמז שר החוץ, ויליאם רוג'רס, על קיומה של "תכנית שלום" — אך סירב לגלות פרטים. ב-14 מאי 1969 הגיע תורו של ניכסון להציג את עיקרי ה"תכנית" בנאום דרמטי: פינוי הדדי של הכוחות הזרים

בויאט-נאם, קיום משטר של הפסקת אש, שעליו תפקח ועדה בין-לאומית; ומתן חופש להגדרה עצמית לעם הדרום ויאט-נאמי. הנשיא הבהיר את השקפותיו באשר ל"ויאט-נאמיזציה" של מלחמת ויאט-נאם. חודש לאחר מכן, ב-8 ביוני, עת נפגשו במידוויי נשיא ארה"ב והגנרל טי, ראש-ממשלת דרום ויאט-נאם — ובעקבות התחייבות אמריקנית מחודשת, שניתנה לא-חרון, נמסר לראשונה בפומבי על פינויים הקרוב של 25 אלף חיילים אמריקנים מויאט-נאם. יומיים לאחר מכן, ב-10 ביוני, הגיב הויאט-קונג בהקימו "ממשלה מהפכנית זמנית" — רמז לכך שאין בכוונתם ל"הפריע" לפינוי האמריקני, ומכך משתמע רגיעה, לפחות זמנית, של המבצעים הצבאיים.

כבר בשלב המכין, יכול היה ניכסון לרשום לזכותו הצלחה ראשונית: על אף ההסתייגויות השונות, נוצר בזירה הבין-לאומית הרושם כי הממשל הרפובליקני נכון ללכת לקראת הפרשה של הקיפאון שאפף את שיחות פריז, והשגת פתרון בדרכי שלום. בזירה הויאט-נאמית הורג-שה ירידה ניכרת בפעילות הצבאית, וגם היריב החל לקוות. לגיאפ וחבריו, המצי-סיינים בקור-רוח מדיני ואורך-רוח אסטרטגי, לא היה מה להפסיד במיתון זמני של הלחץ הצבאי. מה עוד — כלשונו של גיאפ — שאין להאנוי "עניין להרוג את האמריקנים אלא להוציאם מויאט-נאם". מאידך גיסא, מעבר לשאלת המלחמה ב-ויאט-נאם, עומדת בעינה בעיית המאחז האסטרטגי של ארה"ב ביבשת אסיה. דאגת המדינות באיזור נוכח "הסכנה הסינית" ניצבה במלוא חריפותה, בעיקר נוכח השלכותיה האפשריות של הנסיגה האמריקנית. די היה בהוצאתם של כמה אלפי חיילים אמריקנים מויאט-נאם כדי לעורר בבירות העולם, ובמיוחד בבירות האס-אניות, גל של ניחושים על אודות עתידה של היבשת. מדינות האיזור שוב לא עסקו בסגייט השלום או המלחמה בויאט-נאם, אלא בשאלה מה צפוי להן "אחרי ויאט-נאם". ראשי המדינות הלא-קומוניסטיות באסיה — שאך אתמול עמדו מן הצד וצף פזל לעבר הסינים — התדפקו על דלתות הבית הלבן ומחלקת המדינה בואשינגטון בועקה להצילם. ההצהרות הבלתי-זהירות שהשמיע ליאוניד ברז'נייב, בוועידה הער-למית השלישית של המפלגות הקומוניסטיות, ב-6 ביוני 1968, על אודות "הביט-

חון המשותף האסיאני" אך הגבירו את חששותיהם. היתה זו התפתחות רצויה לואשינגטון, אף שאולי בלתי-צפויה, משום שהיא זיכתה את הממשל האמריקני ב-הישג מדיני חשוב. ארה"ב הפכה להיות מבוקשת באסיה, ולמעשה נוצרה אורה חיובית לפתיחת מגעים בין ארה"ב ובין כל אחת מהמדינות החשובות של היבשת. על רקע זה החל ביצועו של המהלך השני ב"תכנית העבודה": מסעו של הנשיא, מיום 26 ביולי ועד 1 באוגוסט, ב-6 מדינות אסיאניות; במהלכו של מסע זה צריך היה ניכסון לבחון את הקרקע לקראת השלב של "אחרי ויאט-נאם", דהיינו: כיצד ניתן יהיה לשמור על מעמדה של ארה"ב ועל מאחזיה באסיה תוך כדי דילול כוחותיה המזוינים.

הצלחתו של המסע הובטחה מראש; די היה שניכסון יבקר בסייגון, לשם לא העזו להגיע קודמיו הדמוקרטים, כדי למשוך אליו את תשומת לבו של דעת הקהל האמריקנית והעולמית כאחת. יתר על כן, הכללתה של בוקרסט בלוח הביקורים ב-מסגרת מסע זה, היתה, למעשה, קריאת תגר הן על ברה"מ והן על סין העממית; שתיהן צריכות היו להתבטא בהירות קפ-דנית, משום שתגובה חריפה מדי — או פושרת מדי — עלולה היתה להשפיע על ארה"ב להקשיח את עמדתה באסיה, או על המדינות האסיאניות, להדק ביתר-שאת את יחסיהן עם ואשינגטון. דווקא זהירותן של שתי המעצמות הקומוניסטיות הקנתה לניכסון יוקרה, ואיפשרה לו לנהל את שיחותיו מתוך עמדת כוח — גם משום שימים אחדים לפני כן נחתו שני האמרי-קנים הראשונים, כחלוצי האנושות כולה, על פני הירח.

בפגישותיו עם מנהיגים שונים במסגרת מסעו, הכיר הנשיא מקרוב את בעיותיה הסבוכות של אסיה הגדולה, המאוכלסת ביותר ממחצית תושבי תבל.

בסייגון מצא ניכסון מנהיגות זועמת ומוד-אגת; אמנם ברור היה לדרום ויאט-נאם מראש שיבוא יום בו יצטרכו כוחותיה לשאת בעול המשימות הבטחוניות, אולם, ככל שהעמיקה התערבותם של הכוחות המזוינים האמריקניים במלחמה, כך הצ-טמצם ביטחוננו העצמי של המשטר. על הנשיא היה לשכנע את הקבוצה השלטת בסייגון שאין בכוונת ארה"ב "להפקיר את העם הדרום ויאט-נאמי", אך המשך התמיי-כה האמריקנית קשור במידת יכולתו של

עם זה "להוכיח" כי הוא מסוגל להגן על עצמו. פרט לשאלת המלחמה, העסיקה את סייגון גם הבעיה הכלכלית, שתיווצר כתור-צאה מפניוויים ההדרגתי של מאות אלפי החיילים האמריקניים. בלי להבטיח דבר, יצא ניכסון מדרום ויאט-נאם, כשהוא משוכנע שעתיד המשטר שם תלוי יותר בפיתרון הולם של הבעיה הכלכלית, מאשר בשאלה הצבאית, החמורה כשלעצמה.

מנילה משמשת כמקום מושבו של הבנק האסיאני לפיתוח, שהוא מעין אגף המב-צעים של חדירת ארה"ב ליבשת אסיה והתבססותה הכלכלית-אסטרטגית בה. מכאן שדרישותיהם הצבאיות והכלכליות של הפיליפינים חייבות לזכות ביחס מיו-חד. מערכת החינוך בפיליפינים קשורה הדוקות במערכת מוסדות ההשכלה הא-מריקניים, והבורגנות הזעירה שם שואפת ל"דרך החיים האמריקנית"; ואף-על-פי-כן הולכים וגוברים רגשות האנטי-אמריקניים, בעיקר בקרב המשכילים. ואשינגטון נש-ענת בפיליפינים על שכבת בעלי האחר-זות ואילי ההון הפרטי, והללו אינם ממה-רים להשקיע את כספם במפעלים חיוניים לפיתוחה של המדינה. אולם, הבסיסים האמריקניים מכניסים לפיליפינים מעל ל-200 מיליון דולר לשנה, ופניוויים, ואפילו באופן חלקי, עלול לגרום לזעזוע כלכלי חמור; תוקפם של הסכמי ההעדפה במכסים יפוג ב-1974 וספק אם עד אז תוכל התע-שיה המקומית הצעירה לעמוד בתחרות חופשית עם תעשיות אחרות — בעיקר היפנית. ביקורו של ניכסון במנילה המ-חיש עבורו את הסכנה של זעזוע כלכלי במדינה, שבוודאי יצעידה בכיוון המהפכ-ני, בעיקר אם ילווה הדבר בפניווי הבסי-סים האמריקניים.

מנהיגי תאילנד ידועים ב"גמישות" רעיו-נית ומדינית, אך גישושיהם בפקין וב-מוסקבה לא ניקו את ה"כתם" של היותם רתומים ל"עגלה המלחמתית של האימפרי-אליום האמריקני". הלחץ הקומוניסטי גר-בר מבפנים: כוחות הגרילה הקומוניס-טיים פעילים מאוד בקרב השכבות הדלות של העם — גם בשל רבי-גוניותם האת-נית — ושולטים למעשה על אזורים נר-חבים בקרבת הגבול עם ויאט-נאם ולאוס. עתידה המדיני של בנקוק תלוי בעתידה של הודו-סין כולה, ובמיוחד בזה של ש-נתה, לאוס, העומדת בפני סכנת התמור-טטות נוכח לחצם של הכוחות השמאל-ניים. כושר עמידתו של השלטון תלוי,

איפוא, בנוכחות צבאית אמריקנית באיזור ובמדינה, ובסיוע הכלכלי שמעניקה ארה"ב.

אינדונזיה הכניעה את הקומוניסטים בלי להזדקק לחיילים אמריקניים; אולם, למ-רות אדמתה העשירה במרבצי נחושת, נפט ואוצרות טבע אחרים, נחוצות לג'קרטה השקעות העולות בהרבה על כושר תפוז-קתה בהווה. לתכניות הפיתוח האינפר-סטרוקטורליות, שנועדו לבצר את בסיס השלטון של הכת הצבאית, ולסילוק חובר-תיה של המדינה, בעיקר מתקופת המשטר הקודם, דרוש ממון רב. הריבוי הטבעי מחייב יצירת מקומות עבודה ופיתוח מש-קי להתישבות חדשה. בפני ניכסון ניצבת שאלה קשה לפתרון: הדיקטטורה הצבאית פירסמה, אמנם, חוקים נוחים ביותר למ-שיכת השקעות הון אמריקניות, אך בעלי ההון בארה"ב אינם מוכנים להזרים את כספיהם למדינה בלא שתערוב ממשלתם ליציבותו של המשטר החדש. פירושה של התחייבות ניכסון לזאת הוא נכונות להת-ערבות צבאית במקרה הצורך, דבר שנוגד את תפיסתו האסטרטגית.

יחיא ח'אן — שתפש את מקומו של איוב ח'אן בפקיסטאן — מצטיין בסגולותיו לקיים יחסי רעות הדוקים עם פקין, מוס-קבה וואשינגטון, בעת ובעונה אחת. פקיס-טאן חברה בשתי בריתות צבאיות מער-ביות — "ברית-המרכז" ו"ברית דרום מערב-אסיה" — אך אין היא פעילה במס-גרתן, ועדיין נתונה היא לאמברגו של נשק מצד ארה"ב, בשל סכסוכה עם הודו. מאידך גיסא, מקבלת פקיסטאן מסין הע-ממית מטוסי "מיג 19", טנקים טי-54 וציוד צבאי אחר. פקין אף בונה לפקיס-טאן את התשלובת התעשייתית בטקסלה וגם סוללת את הכביש שיחברה עם חבל צ'ינקיאנג שבסין. ברה"מ מצדה פתחה לזכות פקיסטאן אשראי שנתי בסך 200 מיליון דולר. לעומתן, משתתפת ארה"ב בקונסורציום המערבי של חצי ביליון דולר לביצור החלק השנתי של תכנית החומש הפקיסטאנית ומגישה לה, מדי שנה, סיוע בצורת מענק של כ-50 מיליון דולר. אף-על-פי-כן, הועמד ניכסון בעת ביקורו בלאהור מול זרקור של סחיטה — אם רו-צה הוא שתהיה פקיסטאן בעתיד חברה בבריתות הצבאיות המערביות.

בניו-דלהי חש ניכסון מה טעמו של חיזור בו-זמנית, אחר שתי מדינות יריבות. למ-רות שכנותה עם סין ו"איומיה", נאלצת

ארה"ב להמשיך את מדיניות האמברגו על הנשק להודו — בשל סכסוכה של זו עם פקיסטאן. עתידה המדיני של הודו — כתוצאה מהזעזועים הפוקדים את מפלגת הקונגרס השלטת, ונוכח הלחצים הסיניים והפקיסטאניים — מדאיג את ואשינגטון. הפיתוח התעשייתי שם צועד אמנם בכי וון ה"קפיטליסטי", הרצוי לארה"ב, אך הדרישות לסיוע הן כה גדולות, שאפילו ארה"ב אינה מסוגלת לעמוד בהן, בעיקר משום שהיא חייבת לאזן את הסיוע הכל-כלי המוגש על-ידה להודו לזה שהיא נדרשת לתת לפקיסטאן. מאידך גיסא, "נדיבותה" של ברה"מ השואפת להשיג לעצמה מאח-זים צבאיים-ימיים בהודו, הופכת אותה ליעד חיוני במאבק הבין-מעצמתי על עמדות ההשפעה ביבשת הגדולה.

★

כלפי חוץ, היתה למסעו של ניכסון ביבשת אסיה הצלחה בלתי-רגילה. הביקורים המוצלחים שערך ויליאם רוג'רס, שר החוץ של ארה"ב במקביל השלימו למעשה את המעגל האסיאני (למרות הניסיון להתנקש בחייו בטוקיו). אחרי הכנת הקרקע לקראת המסע, ביצע ניכסון "חריש" עמוק במדינות שבהן ביקר. עם זאת, נתבררו לממשל הרפובליקני הקשיים העומדים בפני ארה"ב בבואה ל"נטוע" לעצמה מאחזים ביבשת. לבית הלבן ברור עתה, שקל יותר עבורו להניף דגל לאומי על הירח, מאשר לנטוע בעמים האסיאניים אמון ביציבות ערבונה של ארה"ב לביטחונם — כאשר, מצד אחד, היא חפצה לדלל את כוחותיה המרחביים, ומצד שני, אין ביכולתו של הממשל למלא את דרישותיהן של המדינות לסיוע כלכלי. "תכנית העבודה" של הנרי קסינג'ר, וחבר עוז-ריו, שמה דגש על הצורך בסיוע כלכלי למדינות אסיה ובבניית צבאות מקומיים, שיהיו מסוגלים לשאת בעצמם בתפקידי השיטור להבטחת יציבות השליטים הלא-קומוניסטיים, כדי שבדרך זו ייחלש, או אף ייעלם כליל, הצורך בהסתבכות צבאית אמריקנית חדשה. תורה זו שהיא בבחינת "לעולם לא-עוד ויאט-נאם" מקובלת על הנשיא, שכן יודע הוא כי יהיה זה לארה"ב יקר פחות ומכובד יותר לסייע לכלכלת ידידה מאשר לשגר אליהם חילות משלוח לדיכוי התמרדויות בלתי-פוסקות. יחד עם זה אין ניכסון אטום לחלוטין לדעתם של ראשי הפנטגון, ה-

סוברים שאפילו יעלה בידי ארה"ב — דבר שאינו מתקבל על הדעת — לספק את כל דרישותיהן של מדינות אסיה לסיוע כלכלי, הרי שאין כלל ודאות כי הסיוע אכן ישמש את המטרות שלמענן יוזרם. אדרבא, מסתברת יותר האפשרות של התעצמות צבאית מקבילה, וכתוצאה מכך — התפתחות מלחמות מקומיות, שתנוצלנה על-ידי המעצמות הקומוניסטיות.

ניכסון בחר בדרך ביניים, בין הגשת סיוע כלכלי וצבאי מסיבי לבין התערבות צבאית ישירה. דרך זו, אף כי היא עונה חלקית גם לבעלי הגישה המדינית-מדעית וגם לנושאי התפיסה הצבאית-מדינית, מעוררת את התנגדותם של שני הצדדים — שנוטים לראות את "חצי הכוס הריקה" במדיניותו של הנשיא. אף-על-פי-כן, נראה כי "קמצנותם" של חברי הקונגרס בכל הנוגע לאישור תקציבים לסיוע חוץ, ומשקלה הכבד של קבוצת הלחץ המייצגת את התשלובת התעשייתית הצבאית-מדעית, מאלצים את הבית-הלבן להמשיך במדיניות האסיאנית הישנה של ארה"ב. אמנם, דעת הקהל האמריקנית צועדת בכיוון ה-שני, והצלחת ה"מורטוריום" מ-15 אוקטובר 1969 שבו השתתפו מליונים אחדים של אמריקנים שקראו לצאת מויאט-נאם — תעיד על כך. אך הרוב הדומם בארה"ב ממשיך עדיין לתת את קולותיו לאחת משתי המפלגות העיקריות, הדימוקרטית והרפובליקנית, שעל מנגנוניהן שולטים אנשי הכלכלה והתעשייה, ואלה מעדיפים להזרים סכומים ניכרים להמשך המלחמה בויאט-נאם לשם "בלימת סכנת ההתפשטות הקומוניסטית", מאשר להושיט סכומים זעומים בהרבה, כדי לצמצם את הצורך בהתערבות אמריקנית ישירה.

על כן, קשה לשער שריצ'רד ניכסון יצליח לפרוץ את מעגל הקסמים של המדיניות האסיאנית של ארה"ב, אלא אם כן יחולו שינויים מהותיים במערכת היחסים הבין-לאומיים — דבר שאינו סביר בטווח הקרוב.

אמנם, מרבית עתה לדבר על תמורות בחברה האמריקנית; ספק הוא אם ניתן לצפות שינויים מהותיים ביחסי הכוחות הפנימיים בארה"ב בשנים הקרובות. אולם, אם יחולו שינויים מעין אלה, הרי ישפיעו ללא-ספק על כל מערכת היחסים הבין-לאומיים — בהיות ארה"ב המעצמה החזקה ביותר בעולם.

עובד על־פי מקורות שונים
על־ידי ד"ר גד תדמור

תגובות בשעת חירום

שימוש הולך וגובר בכלי נשק מודרניים — העלולים לגרום לפגיעה המונית בקרב הכוחות המזוינים ובקרב אוכלוסיות הערים הצפופות — יביא עמו, בוודאי, מידה רבה של חרדה, פחד ובהלה. במלחמה כזאת יש לצפות לתגובות נפשיות רבות וחרירות, כשם שיש לצפות לקרבנות בנפש וברכוש. דוגמאות מאלפות לצורת התנהגות קולקטיבית, שמאפיינת מצבי חירום, מספקת לנו מלחמת העולם השנייה. אפיוזדה אחת אף זכתה לכינוי "יום שלישי המטורף".

היה זה ב-5 בדצמבר 1944, כאשר כוחות של בעלות הברית שטפו בהתקדמותם את חופי בלגיה, ושיחררו את בריסל ואנט-וורפן. כמה מן היחידות הצבאיות הקטנות כבר "השיקו" בגבולה של הולנד. מפאת שידורים מבולבלים של רדיו לונדון, פרחו שמועות באויר, וסופר מפה לאוזן על שחרור דורדרסט ורוטרדם, ועל התקרבות בעלות הברית. דגלי הלאום הונפו אל-על, והילדים רקדו ברחובות. הכובשים הנאציים, שניתקו את קוי התקשורת, הושפעו אף הם מן השמועות, ובאותו יום פתחו בנסיגה מבוהלת לעבר הגבול הגרמני. למשך יום אחד היתה הולנד בתי-חורין. הבוגדים ומשפטי הפעולה החלו אף הם לברוח בבהלה, והמחתרת ההולנדית לא חסכה ידה מפעולות נקם.

למרבה הצער, חדלו הכוחות הגרמניים מנסיגתם: הם עמדו על טעותם, מיהרו להתארגן מחדש, ולאחר יומיים — חזרו למקומם. שמחת השחרור נמיגה. אנשי ה-ס.ס. פתחו בפעולות גמול נגד האזרחים, שהקדימו לחוג את יום השחרור. חנויות פוצצו ופעולות נקם והוצאות להורג חזרו ביתר שאת.

תגובות נפשיות חריפות בקרב הכוחות המזוינים עלולות, איפוא, לגרום לבהלה רבתי וכתוצאה מכך לאנדרלמוסיה, לאי-ביצוע פקודות ולכישלון מלא של הפעילות הצבאית.

ניסיון העבר — במקרים של אסונות-טבע המוניים — מצביע על כך, שההפרעות הנפשיות האופייניות, הנגרמות על-ידי חבלה נפשית הינן תגובות אמוציונליות חריפות, שעלולות להימשך שעות, ימים או שבועות; אלא, שלא כמחלות נפש כרוניות, הן בנות חלוף. אעפ"כ, גם בני-אדם, שסובלים מהפרעות נפשיות חולפות, עלולים להוות, בשעת חירום, בעיה רפואית חמורה. הם אף עלולים להיות נטל חמור

ומכשיל לכל מאמץ של שיקום. מכשול כזה עשוי להיווצר כתוצאה משני גורמים: א. התנהגות אפסית, התנהגות בלתי-מושמעת, או פעילות יתר — אשר יטילו עול נוסף על פעולות ההצלה.

ב. מעמסת יתר: יצירת עומס נוסף על צירי הפינוי והשירותים הרפואיים העמורים בלאו הכי.

מונחים

חשיבות רבה נודעת לזיהוי מוקדם של הפגיעות הפסיכולוגיות. אמנם, אנשים רבים עלולים לגלות סימני פחד ותשישות, להיות אומללים או להרגיש שלא בנוח; אולם, הם לא יודקו לעזרה. עם זאת, אנשים רבים מסוגלים, בשעת חירום — חרף האימה התוקפת אותם — למאמץ גופני עליון ולמעשי הקרבה וגבורה מעל ומעבר להתנהגותם היום-יומית, וזאת בהיותם מיועזים על-ידי רגשות פחד, זעם או אהבה.

הפרעות נפשיות, שנגרמות בשעת חירום, מוגדרות כ"תגובות מתח מקיפה בעקבות פגיעה". לא קל להסביר מונח ארוך זה ללא מידע נוסף; על כן, יהיה צורך להשתמש במונח קל יותר כדי להקל על ההבנה. אלא, שאין די ב"מתח שם" בלבד. קל למצוא מלים עשירות במשמעות אמר-ציונלית, ולתאר בעזרתן הפרעות פסיכיות. מלים כגון: "פגיעה מוחית", "פסיכונירוזה" ו"פניקה" זכו לשימוש נרחב. אולם, יש להעדיף הסבר, שיהיה מקובל עלינו מבחינה תרבותית, ויישמע כהסבר מדעי — כי קשה לנו לשאת את הבלתי-ידוע ואת שאינו מוגדר. רצוי שנאמין, כי אנו מבינים מה קורה לנו, וזאת מנסיגות לעשות על-ידי תיאור הבלתי-ידוע במונחים של משהו מוכר. דבר זה מאפשר לנו לנקוט צעדי התגוננות כלשהם. משהצחנו לרכז את הגירויים המעוררים בנו חרדה ולמקד אותם סביב צירים מוכרים, הרי עשינו לשיכוכם של המתח והאימה.

לרוע המזל, מרמזים מרבית השמות האלה על מגבלה פיזית או רוחנית אשר סיכויי ההתגברות עליה אינם טובים. השמות אף עלולים לסייע להפוך את ההפרעות הפסיכולוגיות למדבקות; מספר גדל והולך של אנשים עלולים להרגיש, כי נוח יותר להיגייב בהתנהגות מופרעת מאשר להמשיך במאבק הקשה והמסוכן, ולהישאר חבר פעיל ומועיל בקבוצה.

קלסיפיקציה

קלסיפיקציה שימושית של הצורות השונות, ש"תשישות של שעת חירום" מופיעה בהן, יכולה להיות מבוססת על דרגת החרדה של מצב בהשוואה להתנהגות נורמלית או תכליתית.

תגובות נורמליות של שעת חירום: רבים מבין הנקלעים לשעת חירום חשים באורח זמני הרגשות חריפות של אי-נוחות והפרעות בפונקציות הגופניות, שאינן גורמות לחוסר כושר. תגובות אלו שכיחות ויש לצפות להן במצב חירום, אם כי הרגשה דומה היתה נחשבת לבלתי-נורמלית במצב רגיל. קבוצה זו אינה נזקקת לטיפול מיוחד, משום שתגובותיה יכולות להיחשב כתגובות נורמליות למתח חיצוני חמור. בקבוצה ממוצעת יגלה מיעוט את רוב הסימפטומים שיימנו להלן, אחרים יגלו סימפטומים מעטים או שלא יגלו כל סימפטומים. התגובות הבלתי-יכולות להיחשב כתגובות חירום נורמליות:

א. מתח שרירים מוגבר: מתיחות של שרירי הבטן — או שרירים אחרים — "קיפאון" רגעי של פעילות כל השרירים, רעד חזק לפרקים של כל אברי הגוף — או חלקם — רעד חלש יותר, אבל קבוע יותר, בדרך כלל של הידיים, קשיי דיבור זמניים, וחזרה לדפוס של גמגום שהיה קיים בעבר.

ב. תגובות גופניות מוגברות: הזעה בכפות הרגליים והידיים, חוסר תיאבון, או אפילו הרגשת בחילה, מלווה לעיתים בהקאות — בעיקר עם ראיית גופות מעוותות — הרגשה בלתי-נוחה באיזור הבטן, שלשולים, השתנה תכופה, דפיקות לב מהירות, סחרחורת וקשיים בנשימה.

ג. גילויים פסיכולוגיים: רגישות מוגברת לרעש — במיוחד לרעש של מטוסים או ליריות — דריכות, נטיה לרגזנות, אדישות חולפת — או תגובה של אדם המום — חוסר-אונים זמני, פסיביות עם תלות והיענות יתר להשפעה, עצבות, טינה, דחף לברוח, דאגת-יתר זמנית לעצמו — או לקיומו — קושי להתחיל, תשישות, מצב של שחרון קל מלווה בצחוק — או לחץ של דיבור — רגשנות, דמעות ואישקט.

בשעת האסון, ובעיקר מייד לאחר הפגיעה, עלולים האנשים, שמעורבים בו, לה-

יות בלתי-מסוגלים לנוע, או לחשוב, או לדאוג לאחרים. התנהגות כזאת נחשבת לבלתי-נורמלית רק כאשר היא ממושכת. מרבית האנשים אינם מאבדים כלל את הריסון, אלא הוא רק "רדום". אנשים אלה כבר עושים בכך מאמצי הסתגלות עצומים. הם זקוקים פשוט לזמן כדי לארגן את הנתונים מן הסביבה, להחליט החלטות או לפעול.

תשישות של שעת חירום

הניסיון שנצטבר בפגיעות אורזיות במלחמה קונבנציונלית, לרבות הפצצת ערים ומלחמת קרקע, מצביע על שיעור של 10—25 מקרי תשישות לכל 100 מקרים של פגיעה פיזית.

כ-50%—70% ממקרי התשישות יהיו מן הטיפוס הקל. אם תינתן להם עזרה-ראשונה-פסיכולוגית נאותה, יוכלו כמעט כולם להתגבר על המגבלה שלהם עוד במ-קום-הפגיעה, או קרוב אליו. 30%—40% ממקרי התשישות עלולים לגלות הפרעות ממושכות יותר, אך עדיין לא חריפות. רבים מאלה יגיבו באורח חיובי לעזרה-ראשונה-פסיכולוגית. רק אחוז אחד עד שלושה ממקרי התשישות הללו יהיו חריפים במידה כזאת, שיזדקקו לטיפול ממורשך יותר. עובדה ידועה היא, שצבאות לוחמים ואוכלוסיות אורזיות, הנתונים במצב של מתח חוזר ונשנה, לומדים לנקוט צורות של הסתגלות יעילות ביותר.

1. תשישות שעת חירום — קלה

זוהי הצורה השכיחה ביותר של הפרעה פסיכיאטרית, המקיפה בין 50% ל-70% מן המקרים של תשישות שעת חירום. אני-שים בטגוריה זו אינם שונים כלפי חוץ מאנשים שתגובותיהם נורמליות. אין הם חולים או מוגבלים במיוחד, אך הם לא הצליחו לעבור ממצב של דאגה-עצמית למצב של דאגה לזולת. ניתן להבחין ב-כמה תת-טיפוסים:

א. הטיפוס המגלה סימפטומים במקרים מסוימים יתארגנו רגשות סובייקטיביים ויוצגו כסינדרום של מחלה; למשל: פגיעות קלות, או כויות, עלולות להיות מוקד לדאגה מופרזת לגוף.

ב. הטיפוס המגלה חוסר-אונים. כאן, רגשות של יאוש וחוסר תקווה באים

לידי ביטוי בקלות, מלווים ברמעות או בתביעות לעזרה; יתכן גם שתתגלה כאן אדישות קלה בלית פעילות שגרתית או חסרת תכלית שאיננה הולמת את המצב. טיפוס זה מגלה חוסר יכולת "לצאת מן המצב" ולגלות עניין מספיק בזולת, כדי לקחת חלק בפעילות מועילה.

ג. הטיפוס המגלה פעילות יתר. אנשים אלה מפגינים חוסר-מנוחה, מדברים יתר על המידה, מפיצים שמעות, ואינם מסוגלים להתרכז, או להשלים עבודה כלשהי. תנועותיהם אימפולסיביות, החלטותיהם אינן שקולות, והתנהגותם עלולה להפריע לעבודה הדרושה.

2. תשישות שעת חירום — מתונה

קטגוריה זו כוללת את אלה ש"נראים" חולים או נפגעים. פגיעה בכושר התקשורת המלולית היא שמאפשרת להבחין בינם לבין מקרי התשישות הקלה. הם מהווים קבוצה שניה בגודלה של הפרעות פסיכיאטריות בשעת חירום. בין תת הטיפוסים השונים נוכל למנות את הטיפוסים הבאים:

א. הטיפוס המרוגש. אנשים אלה מגלים סימנים מובהקים של חרדה ומתח-חות, וכן רעד מתמיד, דיבור חנוק, הזעה, תגובת בהלה לרעש מכל סוג שהוא, חוסר שינה, אי-יכולת לנוח וחוסר תיאבון. נראה, שהם סובלים ממנה גדושה של פחד, ולמרות שחלף כבר האיום המיידי, הרי עדיין מתנהגים הם כאילו היו נתונים במצב מסוכן.

ב. דיכאון תגובתי. קטגוריה זו כוללת אנשים, שנתקפו בדיכאון בשל פגיעה בידיד או בקרוב, והם מגלים פיגור בדיבור ובפעולה, ונראים כאבודים בצער. הם, אך לעתים רחוקות בלבד הם שופכים דמעות. נראה, כי אנשים אלה תופסים את אשר קרה והם המומים מן האסון.

ג. תגובה היסטורית. אין הפוונה כאן למושג הנפוץ — אנשים נרגשים יתר על המידה, אשר איבדו כביכול את השליטה על עצמם — אלא לאנשים הסובלים מאבדן זיכרון, חרשות פסיכולוגיות, עיוורון, אבדן הקול או שיתוק בגפיהם (אלה האחרונים יכולים להיות מזורזים על-ידי פגיעה קלה או הדף אויר). אנשים כאלה אינם מגלים חרדה — או מגלים

חרדה מועטת בלבד — מציגים מעין אדישות סבילה, והם זקוקים לעזרה כדי לסלק את הסימפטומים. לאחר עזרה הופכת האדישות לביטוי של מתיחות מהולה ב-זעם, אנשים, שמגלים סימפטומים היסטריים, סובלים לכאורה מהגבלות "מכובדות", המשחררות אותם מן הצורך לשאת באחריות, כדי להתמודד עם המציאות.

ד. הטיפוס ה"המום" או ה"מעורפל". מקרים אלה מגלים אדישות יותר חריפה. הם משיבים לשאלות במלים בנות הברה אחת, וכמעט שאינם עושים מאמץ להתגבר על מצבם. הם נראים נבוכים או שקועים בחויית האסון. לעתים קרובות אין הם מגיבים לגירוי מכאיב, כגון דקירת מחט. הם מגיבים, כאילו עדיין נתונים הם בשלב ההתרחשות, ואינם מסוגלים לתפוס את אשר קרה. אין כל עדות לדמעות, דיכאון או חרדה. חלק מן המקרים הללו הם אנשים, שהיו קבורים מתחת למפולת, אך לא נפגעו פגיעה רצינית.

3. תשישות שעת חירום — חריפה

בקטגוריה זו איבדו האנשים כל קשר עם המציאות. מכל הבחינות המעשיות אבד להם כושרם להידברות רציונלית עם זולתם. גם כאן ניתן למנות כמה תת-קבוצות.

א. הטיפוס הדיסוציאטיבי. אני-שים אלה מגיבים לכל גירוי ללא כל אבחנה ("מנוסה עיוורת"). מגלים בדרך כלל התנהגות מוטורית בלתי-מפוקחת, חסרת תכלית וחסרת כיוון, שעלולה להביא להרס עצמי. תקשורת מלולית אינה אפשרית כלל, למרות שלעתים מושמעות צעקות אינקוהרנטיות.

ב. הטיפוס האילם. אנשים אלה נשארים מחוסרי תנועה, ונטולי דיבור וחסרי תגובה לגירויים. לעתים יכולים הם להיות מובלים כילדים קטנים. באופן כללי, הם מתכנסים בתוך עצמם ומגיבים בצורה אינפנטילית וחסרת ישע.

ג. טיפוס דלוזיוני. אנשים בעלי דלוזיות או אמונות מוטעות, שתוכנן יכול לכלול רגשות אשמה, פחד כי אלהים או השטן רודף אותם, או מחשבות גדולות. אצל הסובלים מדלוזיות מתעוותת מציאות העבר המיידי.

השימוש בסיווג

השימוש המעשי בסיווג של תשישות ב- שעת חירום דורש לזכור כמה עובדות בעלות חשיבות: הקטגוריות המבוססות על דרגת החומרה של התגובה הפסיכולוגית למתח בשעת חירום.

הקטגוריות הינן חלוקות שרירותיות על גבי רצף, החל מן ההתערערו הקלה ביותר בהתנהגות ועד להתערערו החמורה ביותר. המקרים עצמם עשויים ליפול בין הקטגוריות — הקלה, הבינונית והחמורה. מצבים של תשישות בשעת חירום הינם חולפים ועשויים להציג לפנינו תמונה המשתנה תדיר. הגילויים אף הם עשויים להשתנות תוך דקות אחדות. השינוי הוא בדרך כלל, בכיוון של שיפור, לקראת יתר שליטה עצמית, והתנהגות מקובלת יותר בחברה. נוכל לצפות לכך שגם מצב חמור של תשישות בשעת חירום יהפוך למצב מתון או קל תוך שעות אחדות, ובוודאי תוך יום אחד עד שלושה ימים.

ההתנהגות בשעת חירום

הדרך הטובה ביותר לתיאור ההתנהגות בשעת חירום, היא בהתאם לחלוקתה ל- שלבים, לפי הזמן. אנו נבחן את ההתנהגות האופיינית לפני הפגיעה, בזמן הפגיעה, ואחריה; נקשור את הצעדים המעשיים למניעתה של תשישות בשעת חירום ואת דרכי הטיפול בכל שלב ושלב שלה.

1. השלב שלפני הפגיעה

ההתנהגות יעילה במצבי חירום מותנית ביכולתו של האדם לתפוס את הנתונים הרלבנטיים בסביבתו. עליו לארגן נתונים אלה, לשלב את ניסיונו הקודם עם אינפורמציה שדרושה לו לקבלת החלטות ונקיטת פעולה מתאימה. המתח מגביל את שדה התפיסה של האדם, ומעטים הי-אנשים, שמסוגלים לתפוס את הקורה סביבם באורח מדויק בשעת חירום. מרבית האנשים זקוקים להכשרה מוקדמת — כדוגמת תרגול אש ואזעקה — כדי לה-ניעם להתנהגות מהירה ונאותה בשעת חירום.

ההכנה הטובה ביותר להתנהגות נאותה בשעת חירום היא באמצעות חינוך ואימון. החינוך חייב להקיף את טיבם של כלי-הנשק שעשויים להיות מופעלים ואת דרך פעולתם; כמו-כן את שיטות ההגנה היע-לות נגדם.

2. שלב האזהרה

אות של אזהרה עשוי להשפיע על ההת-נהגות בצורה הרסנית או בצורה חיובית — הדבר תלוי בגורמים הבאים: (1) אם נעשו הכנות מתאימות לפעולה הגנתית בשלב שלפני הפגיעה; (2) אם ניתנה הכשרה נאותה לפעולה המתאימה בהפ-סקה של האזהרה; (3) אם אמנם קיימת הפסקה כזו בין האזהרה והפגיעה; (4) אם הועברה האזהרה ביעילות לכל האנשים שעלולים להיפגע.

שלב האזהרה דומה למנגנון הביולוגי של הפחד: הוא מגביר את העירנות ואת ה-כוננות לסילוקה של כל סכנה, שאורבת לנו, בדרך של מאבק או של מנוסה. אר-תות האזהרה יוצרים — בדומה לפחד — הרגשות של אי-נוחות, אך אלה דרושים כדי לגרום להתערערו ולנקיטת פעולה מיידית. חוסר החלטת — או אי-יכולת להגיב לאזהרה — עלולים להגביר את המתיחות, ולהשפיע על ההתנהגות בכיוון של התערערו נוספת. מאידך גיסא, פעו-לה ללא הכרעה באשר לכיוון — או ל-מטרה — וללא הכרת התביעות הקשורות בזמן, עלולה להיות חסרת תועלת, ולהפוך לבהלה חסרת שליטה עצמית.

3. שלב הפגיעה

גירויים חריפים רבים יתרחשו במשך שלב זה. גם כאשר התבססו כבר כהלכה דפוסי התנהגות רצויים — באמצעות תר-גול — עלולה עוצמת הפגיעה מכלי נשק קטלניים להוליד פרק זמן קצר של בלבול שכלי. בתקופת "הלם" זאת יגלו מרבית האנשים סימנים של רעד, נשימה מהירה וכדומה. אולם באמצעות הדרכה נכונה ניתן לקצר את משך הפעילות שאינה מבוקרת, או את זמן השיתוק כתוצאה מהלם. ההדרכה תעזור לכל אדם לפעול במהירות גדולה יותר, ולנקוט אמצעי זהירות.

4. השלב המידי שלאחר הפגיעה

עם הירידה בעוצמת ההרס, שגרמה הפ-גיעה, קיימת שוב האפשרות לחשוב ולפ-עול בצורה עקבית ומאורגנת; ואמנם ה-חורה להתנהגות נורמלית היא חיונית הן לביטחון הפרט, והן לעזרה לאלה, שאינם מסוגלים לפעול — בעקבות פגיעה פיסית או פסיכולוגית.

כל סוגי ההתנהגות — גם הפרימיטיביים וחסרי היעילות שבהם — משקפים ניסיו-

נות של אנשים להסתגל למתח. גם אלה שממשיכים להימצא במצב של שיתוק כתוצאה מהלם, נזקקים למעשה למנגנון שמטרתו להכחיש את מה שאירע ובדרך זו למנוע מהם את הצורך לקחת חלק בעולם מסוכן של תוהו ובוהו. מרבית האנשים מנסים להעריך את האפשרויות השונות לפעולה ומגיעים להסתגלות מצי-אותית כלשהי, אך רבים מהם יהיו נתו-נים מאוד להשפעה. הם מוכנים להישמע לכל עצה כמעט, והם מבקשים עילות ל-התנהגותם בהתנהגות של זולתם. דאגה עצמית אינסטינקטיבית היא תגובה שכי-חה מייד אחרי הפגיעה, וזו מלווה לעתים בחוסר עירנות לאסונם של האחרים. ברם, כעבור זמן קצר, יגלו אנשים רבים מחדש את היכולת לדאוג לאחרים; מאמצי הצלה תוך גילויי גבורה הינם תופעות שכיחות למדי במקרים כאלה.

הניסיון מלמד, שבמצב של פגיעה מצויים בדרך כלל אנשים אחדים, שתופסים במ-הירות את האינפורמציה הדרושה להם לפעולה יעילה, כדי להגן על עצמם ועל זולתם. השלב המידי שלאחר הפגיעה הוא שלב מכריע. כאן, אולי יותר מאשר בכל זמן אחר, עשויה פעולה יעילה להציל חיים, ולצמצם התנהגות בלתי-נורמלית.

5. השלב המאוחר שלאחר הפגיעה

שלב זה מתחיל לאחר שחלפה הסכנה הגלויה של גורם הפגיעה. שוב יכול אדם לעשות מאמצים, תוך ציפייה מדויקת יותר לתוצאותיהם. ככל שפוחתת הסכנה, כן גדלה יכולת השיפוט של האדם. ההת-נהגות מכאן ואילך תהיה מותנית בכמה גורמים:

א. הזמן שיעבור עד שיבינו הכל שהסכנה חלפה.

זמן זה עלול להידחות במעט בשל קשיי התקשורת, או בגלל חוסר אונים ממושך, או מפאת פעילות בלתי-מפוקחת.

ב. ההתנהגות המורשה או המקובלת על-ידי האחרים במצב זה.

אם התנהגות חסרת אונים מביאה להשגת יתרונות ממשיים, כגון: דאגה ותשומת לב, הרי היא עלולה להימשך זמן רב; אם תגובות היסטריות, תלונות על מיחושים גופניים והפרעות אחרות מביאות ליתרו-נות דומים — יתמידו גם הן. בשלב זה חשוב מאוד לא לטפח סימפטומים כאלה, ולא להתיחס אליהם באהדה, אך אין פיר-

שיטות פשוטות — שאינן גוזלות זמן רב

שיטות פשוטות באופן יחסי, שאינן גוזלות זמן, הינן הכרחיות לטיפול. כל תכנית מסובכת לטיפול דורשת זמן ושירותים מיוחדים, ובכך היא סותרת את שני העקרונות שהזכרנו לעיל: חוסר מעשיות ברמה אירכזית, ורמיזה לחולה כי מצבו — בגינו ניתן לו הטיפול — הוא בגדר הפרעה רצינית, או מגבלה חמורה.

ברור, כי ישנם גבולות מציאותיים לאפשרויות הטיפול במקרי תשישות של שעת חירום באיזור ההתרחשות. טיפול מעין זה אינו יכול לסלק חניות טראומטיות שאירעו זמן קצר לפני כן, לשנות תכונות אישיות או את העובדות האכזריות של האסון. האמת היא, שצריך לאפשר לאותו אדם עצמו לשוב ולהתמודד עם המצב החמור והקשה, ולפעול ביעילות. שום אמצעי קסם, תרופות או הסברים פסיכולוגיים של העבר והווה, אינן בכוחם לשנות את המציאות האכזרית, שיש להתמודד איתה. אף-על-פי-כן, ניתן לנקוט גישה אופטימית; ואכן, תוך זמן קצר יחסית יחזרו כמעט כל נפגעי תשישות של שעת חירום להתנהגות מועילה. לפיכך, מטרה מתקבלת על הדעת לטיפול היא החזרת האדם לרמת כושרו שקדמה להתרחשות.

הניסיון מוכיח, כי תקופת מנוחה קצרה מלווה בצעדים להקלת מצוקות של רעב, כאב ומחלה קלה שניתנים מייד במקום, באוירה המרמזת כי מצפים להחלמה מהירה, עשויים להעניק את התנאים הטובים ביותר להתאוששות הכוחות השומנים באדם. נטיעת ביטחון וסוגסטיה על-ידי פעולות — שאינן מלוליות — מהוות אלמנט חשוב בטיפול מעין זה. תרופות מועילות לעתים במנות קטנות, בעיקר כשהן ניתנות יחד עם משקה חם כדי להקל את ההרגשה. בדרך כלל די במשקה בלבד. ראיון קצר עם כל מקרה תשישות של שעת חירום מהווה חלק חשוב בתכנית פשוטה זו. אפילו יהיה משך הראיון קצר — חמש או עשר דקות — זמן זה שייך לחולה ואין לחלק אותו עם עיסוקים אחרים. במשך הראיון מעודדים את החולה לספר את סיפור האסון מנקודת ראותו שלו, כדי לאפשר לו לפרוק את המטען האמוציונלי הקשור בחניה כגון חרדה ודיכאון. פריקת רגשות אלה, שמונעים לעתים את יצירת הקשר עם המצב המכ-

טיבית בפעילותה של קבוצתו. האשפוז, לעומת זאת, עלול להדגיש ולטפח את אי-יכולתו להסתגל.

ג. פעילות יעילה היא התרופה הטובה ביותר להשפעות המערערות של פחד, דיכאון ואדישות.

ד. פעילות יעילה מאפשרת שיטות טיפול פשוטות וקצרות. שיטות כאלה מצליחות בשלב בו טרם נתגבשה תגובתם של מקרי התשישות. בשלב מוקדם זה הם ניתנים בנקל להשפעה באמצעי סוגסטיה או אפילו לחצים חיצוניים פשוטים.

ה. פעילות יעילה מונעת את מקרי התשישות הללו מלהוות מעמסה על צינורות הפינוי הרפואיים ומוסדות האשפוז העמוסים בלאו הכי.

ו. פעילות יעילה עשויה להפחית את שיעור מקרי התשישות בשעת חירום על-ידי הבהרה לכל הקבוצה כי הפרעה זו היא זמנית מטבעה.

הציפיה

אנשים שסובלים מתשישות של שעת חירום הם חסרי אונים והססניים, נוטים לבהור בצורות ההתנהגות המצופה מהם, ול-אמץ לעצמם את התפקיד או ההסתגלות, אשר נראים להם מהתנהגותם של אחרים. אנשים אשר כרעו תחת נטל ההתרחשויות החיצוניות מגלים לעתים קרובות חוסר יכולת לקבל אינפורמציה ולהעבירה לאחרים. הקשר הפגום עם העולם החיצוני מתגלה בהתעסקות בענייני עצמם, בהתכחשות למצב האסון — או בנסיגה ממנו — או בהשהיה זמנית של מילוי תפקידים של בני-אדם מבוגרים. האמירה בלבד, לאדם שסובל מהלם, אדישות או התרגשות יתר, כי הכל בסדר, שחלפה הסכנה, לא תועיל בשעה שאדם אינו מסוגל לתקשר מלולית. לעומת זאת, בשורות לא מלוליות, שמועברות באמצעות יחס — או פעולות — עשויות לחזור בהדרגה דרך החיץ, שמונע תקשורת. ברם, אם הרגשותיו של החולה, התנהגותו ודיווחו על מה שהתרחש יתקבלו בשלום, כמגבלה זמנית אשר מצפים להחלמה מהירה ממנה, הרי ניתן יהיה לקוות לשיפור קיצוני תוך שעות מספר. פעילות מכוונת תחת פיקוח תאשר את הציפיות להחלמה מהירה.

רוש הדבר שיש לנהוג בקשיחות כלפי האנשים שמגלים אותם. מפקדים או מטפלים חייבים לעמוד על כך, שהאנשים שסובלים מהפרעות, ישתתפו בעבודת ה-הצלה, וכן לעזור להם לפתח דאגה ליתר חברי הקבוצה.

ג. הסטנדרטים של התנהגות, שמקובלים על האדם בן התרבות.

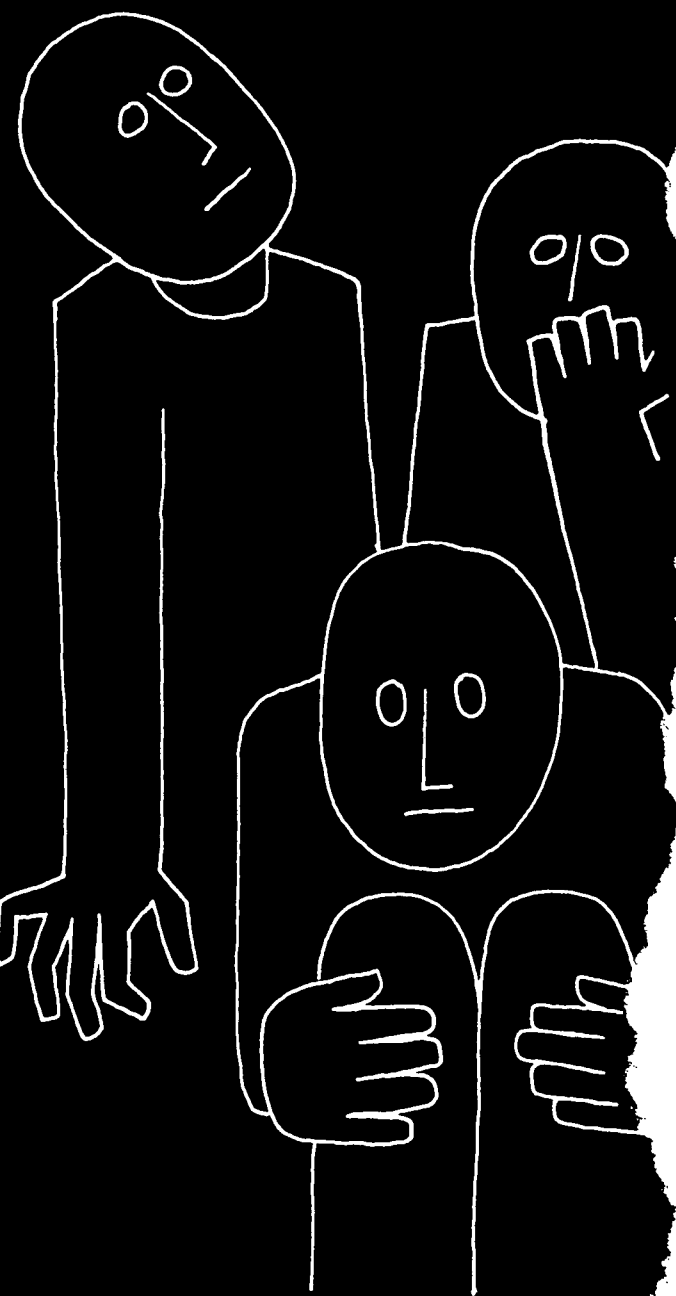
ישנם אנשים, שמניעים היחיד הוא האינטרס העצמי. אנשים אלה יפעלו בדרך התואמת ביותר את צורכיהם, והתנהגותם עשויה לכלול יסודות, שאינם מועילים לקבוצה. ברם, מרבית האנשים מושפעים מן הערכים התרבותיים המקובלים. בתרבות המערבית, כוללים ערכים אלה חובה לעזור לזולת בשעת מצוקה; ואמנם, אנשים שנתונים בסכנה משותפת נוטים להתאחד למטרות של הגנה הדדית. במשך תקופה זאת מתפתחים קשרים רגשיים, נופלות מחיצות בין אנשים, ונעלמות דעות קדומות. הזדהות עם הקבוצה, תופעה שכיחה בין חיילים בשעת הקרב — ובין אזרחים החשופים להפצצות — עוזרת למציאת דרכי פעולה קונסטרוקטיביות בשעות מתיחות כתוצאה מאסון. לכל אדם, כמעט, יש פוטנציאל הזדהות קבוצתית; הזדהות זו ניתן להגדיל על-ידי הכשרה קבוצתית והכנה למאמץ הגנתי משותף. הכשרה יכולה גם לעזור להחדרת יחס של דאגה ונכונות לעזור לזולת בשעת מצוקה.

אירכוז

עדיף להביא את אמצעי הטיפול אל המקרים שסובלים מתשישות של שעת חירום, מאשר להביאם לבית-החולים. במסגרת האירכוזית, הטיפול ניתן במהירות האפשרית ובקרבת מקום לזירת ההתרחשות. הניסיון, שנצטבר בתקופת המלחמה, מראה, שניתן לצפות ליתרונות הבאים כ-תוצאה ממדיניות של אירכוז:

הטיפול בדין שינתן כבר בשלב הפלואידי טרם גיבושה של התמונה הקלינית של תשישות בשעת חירום, בטרם יהיה סיפק בידי הזמן לגבש את המצב הזמני לדפוס התנהגותי כרוני.

ב. הטיפול במקום מעניק הזדמנות נאותה לאדם המום, שסובל מפחד ופועל בצורה בלתי-מועילה, לחזור ולזכות באיזון אמוציונלי ע"י שיבה להשתתפות קונסטרוק-

איב, עוזרת לחולה לחדש את הקשר שלו עם הסביבה. לאחר מכן שוב יהיה מסוגל לקבל מידע ויוכל לחשוב על טובתם של אחרים ולהשתתף במאמץ השיקום. עבודה מכוונת תחת פיקוח היא השלב האחרון בטיפול הקצר. אפשר להטיל מייד עבודה על האנשים שהחלימו. עם נקיטת פעילות תכליתית וקבלת אחריות מצד היחיד לקבוצתו, מגיע הטיפול לסיומו.

רישום ומיון

כל מקרי הפגיעה, שסובלים מפגיעה, מכויות או מחבלה נפשית, חייבים בזיהוי מידי לגבי שמם, כתובתם או הארגון שהם קשורים בו, סוג הפגיעה וחומרתה ומקום הימצאם בשעת האסון. המיון מאפשר לקבל החלטות מהירות לגבי סוג הטיפול והצורך בפניו. במקרים רבים ניתן לשחרר נפגעים מסויימים, שמסוגלים לקבל אחריות ולדאוג לעצמם. על-ידי ניהול סלקטיבי, ניתן להקדיש תשומת לב רבה יותר לאלה שזקוקים לטיפול מיוחד. אין להרחיק את המקרים הקלים ממקום ההתרחשות יותר משהדבר דרוש. יש לחזור ולהדגיש כי רבים מהם עשויים להבריא במהרה תוך מתן טיפול מינימלי, אך טיפול מינימלי זה חייב להינתן במועד מוקדם, על מנת שיהיה בעל ערך ממשי. המקרים החמורים והממורכבים יותר תובעים טיפול מיוחד.

בית-החולים הפסיכיאטרי

זהו הדרג הסופי של הטיפול הפסיכיאטרי. בית-חולים — בדרך כלל פסיכיאטרי — המצוי במרחק מה מאיזור הפגיעה, יהיה מיועד לקליטת המקרים של מחלות נפש. המאושפזים בדרג זה יכללו את החולים שסובלים מתשישות של שעת חירום בצורתה החמורה ביותר ואשר התנהגותם האלימה גרמה לקשיים במרכז הסעד. כמו כן יאושפזו המקרים הקשים המעטים אשר לא הראו סימני שיפור כעבור שלושה ימים.

ב' עמידרור

נשקו המודרני של החי"ר

דעות המחבר אינן מן המקובלות בקרב אנשי-צבא, ועשויות ודאי לעורר תגובות קוראים, שהמערכת תשמח לפרסמן.

הנשק האישי והמקלע הם אמצעי הלחימה הבסיסיים של הפרט, ושל יחידת החי"ר הקטנה. הם מהווים שני מרכיבים בשלמות הטכני-טקטית. הנשק האישי נעשה זה מכבר אוטומטי, והמקלע — במערב — "אחיד" או "אחוד". המקלע האחיד הראשון היה ה"מ"ג 34" שנבנה בשנת 1934; עיקר החידוש, אם כן, אינו בשטח הטכנולוגי, אלא נעוץ הוא בעוצמת הפוטנציאל הטקטי וברב גויות שטמונים בכל כלי נשק בנפרד, ויותר מכך — בזיווגם.

מאמר זה ינסה להציע דרך למיצוי מעשי מקסימלי של הפוטנציאל הזה: בחירת קטגוריה נכונה של הנשק האישי, ותיפקוד נכון של המקלע האחיד, על השלכותיו הארגוניות.

הבהרת מונחים שימשו בנף המאמר:

"רובה": רובה לא-אוטומטי.
רובה אוטומטי, "רוא"ט": "מ-14" ה"אמריקני, "פ-16" 7.62 מ"מ של נאט"ו. הרוא"ט מחליף את תפקידי הרובה הישן במלואם, וכן חלק ניכר מתפקידי של המקלע הקל ותת-המקלע. "קרבין": רובה קצר, לא-אוטומטי. "רובה סער", "רוס"ר: קרבין אוטו-מטי, יורה תחמושת "קצרה". "מ-16" האמריקני הוא רוס"ר מוצלח, אף שה"קלשניקוב" מפורסם ממנו. ה"רוס"ר מחליף את תת-המקלע, ולט"ווחים קצרים משמש הוא גם במקום הרובה והמקלע הקל.
"מקלע קל": כל מקלע שמופעל מעל דורגל; וגם רוא"ט בעל קנה כבד — המכונה "מקלעון".
הכינויים הרשמיים עלולים להטעות: ישנם רוא"טים המכונים "מיטענים" בהיותם אוטומטיים למחצה; ה"סטרן" כונה קרבין, בעוד שקרבין "מ-2" האמריקני הוא רוס"ר לכל דבר.

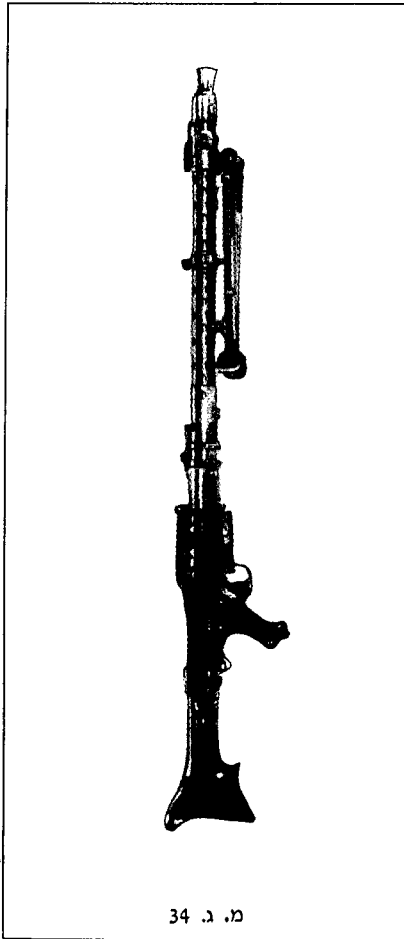
תת-המקלע — נשק שעבר זמנו

במלחמת העולם השנייה — שימשו הרובה והמקלע הקל כנשקו הבסיסי של הפרט, בכיתה ובמחלקה. התמ"ק נוצר כדי לשמש לחי"ר נשק אישי משני, בעיקר עבור מפקדים.

הצבא היחיד, שחרג מכלל זה, היה הצבא האדום. רשמית היה מעמדו של התמ"ק ב"צבא הרוסי כמתואר לעיל, אבל למעשה עלה התמ"ק למעמד של שוויון, וזכה אף לעדיפות ביחס לרובה. הרוסים ספגו מפלות בתחילת המלחמה, ונסיגתם חיבלה באופן חמור בכושר הייצור שלהם. האובדן העצום והפתאומי בנשק קל, וההכרח הדחוף לגייס, לח-

מש ולהטיל לקרב המוני טירונים אילצה את הרוסים להסתמך על תמ"ק "פ.ג.ש.", שיוצר באופן המוני, ושתיפעולו פשוט למדי. הדבקות בתמ"ק לא היתה נחלת הצבא האדום בלבד. יחידות ובודדים מצבאות אחרים, שהורגלו לפעולות נוסח קומנדו — בהן הרבו להשתמש בתמ"ק האוטומטי ולא ברובה — לא הבחינו בין לבין לוחמה רגילה; לכן, גם בלוחמה רגילה, סירבו להיפרד מן ה"תמ"ק" ומן הטקטיקה האופיינית לו, למרות יעילותן הקטנה יחסית. נחיתות התמ"ק, כנשק קצר טווח, מצטמצמת או מתבטלת רק בתנאי ראות קשים, ומכאן — בין היתר — גם נטייתם המופרזת של אנשים ויחידות מסוג זה ללוחמת לילה, אף כאשר הנסיבות מצריכות לוחמת יום, או בשעה שלרשותם אמצעים — כטנקים, מטוסים, ארטילריה — שעושים לוחמת יום, על אותו יעד, לכדאית ולמהירה יותר.

מעמדו של התמ"ק בקרבות הגיוגל של מלחמת העולם השנייה הוא בעל עניין רב יותר: הנשק האישי העיקרי בשלושה הצבאות ש"לחמו בגיוגל — היפני, האמריקני והבריטי — היה הרובה. המקלע הקל והמקלע הבינוני שימשו לכיסוי באש, בכל הטווחים. התמ"ק לא תפס מקום חשוב בלוחמת ה"גיוגל. לרשות צבאות ארה"ב ובריטניה עמדו תמ"קים אחדים, שפשוט וזול היה לייצרם

מ. ג. 34

מאשר ליצור את רובי השירות. אף-על-פי-כן הוסיפו האמריקנים קרבינים לרובי ה"גאר-אנד", והבריטים קיצצו את רובה השירות ל"קרבין הגיוגל" ("לי-אנפילד", סימן 5). גם כיום אין התמ"ק משמש את הלוחמים בגיוגל, לא בצבאות הסדירים ולא בכוחות הגרילה, שחופשיים לבחור את נשקם.

ברור מכך, שהתמ"ק לא היה מעולם אלא תחליף חלקי וארעי, ועל כן, ברגע בו החלו לייצר את הנשק האישי האוטומטי — רוא"ט או רוס"ר — **אבד לתמ"ק עצם הטעם ל-קיומו**, והוא חדל לשמש כנשק עיקרי בכל יחידות החי"ר של הצבאות המודרניים.

כיום משמש התמ"ק רק תחליף רבי-עוצמה לאקדה, ואילו הנשק האישי קיים בשתי קטגוריות בלבד: רוא"ט ורוס"ר. נבדוק שתי קטגוריות אלו על-ידי תיאור כיתות החי"ר שחמושות בהן.

הדוגמה הרוסית

נשקו האישי הבלעדי של החייל הרוסי הוא רוס"ר "קלשניקוב". ה"קלשניקוב" יורה כדורים קצרים בקוטר 7.62 מ"מ ומגיע — באש בודדת — לטווח יעיל של 300 מטר. כדי לחפות על נחיתות זו נזקקת הכיתה הרורית למקלע **אורגני**, אך גם זה יורה את תחמושת הרוס"ר, ולכן אין הוא מגיע לטווח יעיל גדול מ-600 מטרים.

מגבלותיו הטכני-טקטיות של הרוס"ר כופות על הפרט והיחידה הקטנה — המשתמשים בו כנשק אישי עיקרי — טקטיקות, שעדיין קרובות יתר על המידה לאלו שלהן מתאים התמ"ק.

הדוגמה המערבית

הגרמנים — ולא הרוסים — מייצגים באופן עקבי ביותר את התפיסה שמעדיפה "כיסוי באש" על-ידי נשק חי"ר. ה"קלשניקוב" רי-תחמושתו אינם אלא פיתוחו של רעיון גרמני משלהי מלחמת העולם השנייה. הגרמנים עצמם בחרו ברוא"ט "G-3", האוטומטי, שלא ככלי הנשק האנלוגיסקסיים היורשים אש או-טומטית למחצה (ראה בטבלה).

הרוא"ט הגרמני — ככל בני סוגו המערביים — יורה תחמושת מקליבר 7.62 מ"מ נאט"ו ועל כן מסוגלים החייל והיחידה הגרמניים לשאת כל מה שמסוגלים הרוסים ואף יעלו על אלה האחרונים בטווח. הרוא"ט, כנשק אישי **אחוד** (מקלעון, רובה ותמ"ק בכפיפה אחת) מקנה לחי"ר הגרמני עדיפות בטווח, ולכן גם בתכונות הטקטיות של רב-גויות וגמישות.

היתרון הממשי היחיד של הרוסים: משקל התחמושת; אולם, ההזדקקות למקלע כי-תתי אורגני כבד, באופן יחסי, מפחיתה את יתרון המשקל הכולל. הרוס"ר זקוק לתחמושת רבה יותר מן הרוא"ט, כדי להשיג אותה תוצאה בירי על כל המטרות שמצויות בקצה הטווח היעיל שלו.

שאר חילות הרגלים המערביים מצויידים — כחי"ר הגרמני — ברוא"ט ובמקלע אחיד שיורשים תחמושת מקליבר 7.62 מ"מ נאט"ו. הדוגמה האמריקנית מאלפת במיוחד: אף-

השפעת המקלע האחיד על הנשק האישי?

הרוא"ט יורה תחמושת מקליבר 7.62 מ"מ נאט"ו ואילו הרוס"ר לסוגיו — תחמושת קלה יותר, שהיא חלשה מדי לשימוש במקלע בינוני, אפילו לדעת חסידי הרוס"רים. לכן, **אחידות התחמושת הקלה תובעת שהרוא"ט ישמש כנשק אישי**. מלבד הסיבה הטקטית — שתוזכר בהמשך — מעדיפים את זיווג ה"רוא"ט למקלע האחיד גם מבחינה כלכלית וגם מבחינה לוגיסטית.

לאחר מלחמת העולם השנייה פותחו במערב כמה סוגי נשק ותחמושת לאומיים, אבל לקחי המלחמה היו חד-משמעיים: חיוני שתהיה תחמושת **אחידה** לכל צבאות הברית, וכמו כן שתהיה תחמושת **אחידה** בתוך כל צבא בנפרד (כלומר, שתחליף את כל סוגי התחמושת). הוסכם שיהא זה כדור 7.62 מ"מ בינוני — להבדילו מכדור 7.62 מ"מ ארוך, בצבאות הרוסי והאמריקני — שהפך ל"נאט"ו". מן הבחינה הצבאית הכוללת חשור בה האחדות התחמושת במידה כזו, שדי בה כדי להכריע לטובת הרוא"ט אפילו היה נחות כלשהו מן הרוס"ר; אלא שהרוא"ט אף עולה על הרוס"ר, ובעיקר בזירתנו.

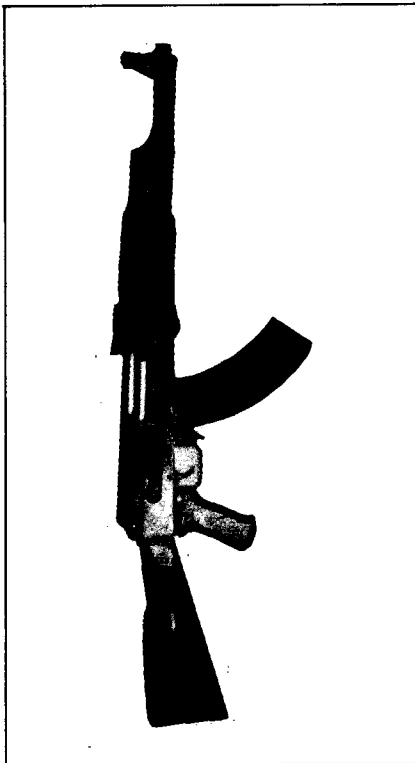
המקלע האחיד והרוס"ר

הרוס"ר משמש נשק אישי תקני רק בצבא הרוסי. הרוסים ביקשו לשמור על אחידות התחמושת בדרגים הנמוכים, ולכן יכלו לפי צות על נחיתות הרוס"ר רק באמצעות מקלע-קל כיתתי שיורה תחמושת רוס"ר: "ר.פ.ד." או "ר.פ.ק." (ראה בטבלה). אבל תחמושת 7.62 מ"מ קצרה אינה יכולה לש"רת את המקלע הבינוני; על כן הוכנס לשירות המקלע הפלוגתי ה"ר.פ.ג.—46" והמקלע הבינוני — קרקעי או רכוב — הוא ה"גוריו"ר נוב" לדגמיו, ושניהם יורים תחמושת 7.62 מ"מ ארוכה. עקב העדפת התחמושת הקצרה והרוס"ר נאלצים הרוסים להשתמש בשלושה מקלעים בגודל, ובשני סוגי תחמושת בסיסיים. השוואה בין ה"מ-16" ותחמושת לבין ה"קלשניקוב" ותחמושתו מצביעה על עדיפות ברורה לכלי האמריקני. למרות זאת נחשבת תחמושת מקליבר 5.56 מ"מ כחלשה מדי לשימוש של מקלע, אף בג'ונגל, ולכן משתמשים גם בויאט-נאם במקלע "מ-60", שז"ר כדורים מקליבר 7.62 מ"מ נאט"ו. על-ידי כך מופרת אחידות התחמושת כבר בכיתה ובמחלקה, אבל יחידות אלו משתמשות במקלע חזק מזה של הרוסים.

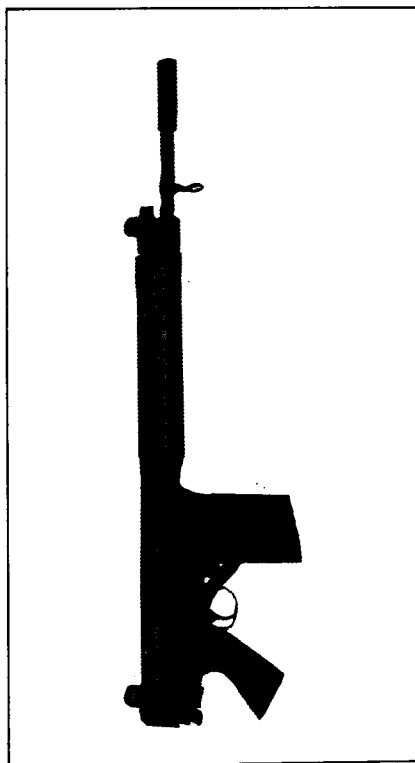
השפעת הרוא"ט על המקלע האחיד

יש להוסיף כי רק הרוא"ט מאפשר למצות באופן מלא את הפוטנציאל הטקטי שטמון במקלע האחיד; כלומר, להפעילו כמקלע בינוני.

הנשק האישי, לכל סוגיו, נועד לפעול נגד מטרות שטח צרות או מטרות נקודה. ה"כיסוי באש" — למרחק, לעומק ובכל הטווחים — הוא מתפקידיו של המקלע וב-עיקר המקלע הבינוני המזון בסרט והמוצב על חצובה.

קלשניקוב 7.62 מ"מ

פ.ג. 7.62 מ"מ

על-פי, שכבר במלחמת העולם השנייה היה לארה"ב רוס"ר יעיל (קרביין "מ-2"), הם דבקו ברובה "גאראנד" (השווה בטבלה). כיום משמש הרוא"ט "מ-14" כנשק תקני בצבא ארה"ב למרות שבידי האמריקנים מצוי ה"רוס"ר המוצלח מכולם, "מ-16", שמשמש כנשק אישי עיקרי בויאט-נאם. הבריטים, הדבקים מכולם בקליעה מדויקת וארוכת טווח, מפעילים רוא"ט "פ.ג." גם בזירות ג'ונגל.

טווחי הלחימה של החי"ר

יתרונן של הרוס"ר על הרוא"ט במשקל אינו שקול לחסרונן המכריע: החולשה של תחמושתו הקלה, שמחייבת להילחם ברוס"ר — גם בזה שיורה תחמושת מקליבר 5.56 מ"מ — בטווחים הנופלים מטווחי הלחימה ב-עיקר בזירה פתוחה וחשופה כזירתנו. מבין כלי הנשק האישי משיג טווחים אלה רק הרוא"ט.

הטווח בו ילחם החי"ר נקבע בעיקרו על-פי שני גורמים **אובייקטיביים**: יכולת האבחנה בתנאי שטח וראות נתונים, ויכולת החייל לפגוע במטרה באמצעות כלי נשק נתון. הכר שר השני אינו מפותח, בדרך כלל, כראשון, ועל כן — קובע הוא — על פי רוב, את הטווח. במקלעון (רוא"ט על דורגל) — שהוא הנשק האישי הכבד ביותר — יכול חייל מאומן לפגוע במטרה קטנה (אדם או קבוצה קטנה) ממרחק של כ-800 מטרים; ברוא"ט — מ-600 מטרים. יעילות הטווח של המקלעון והרוא"ט מוגבלת בגלל תכונות הנשק ובשל היכולת האישית ולא בגלל תחמושת; לעומת זאת, הסיבה לנחיתות הטווח היעיל של המקלע, שיורה תחמושת רוס"ר (600 מטרים), ושל הרוס"ר עצמו (300 מטרים באש בודדת) היא חולשת התחמושת. לכן, צמצום טווח הלחימה של רוב החי"ר ל-300 מטרים בלבד, היא קביעה שרירותית של "טווח דוקטריני", במקום קביעת "טווח אובייקטיבי", וכל מטרתה של קביעה זו לא באה אלא כדי להצדיק לאחר מעשה בחירה מוקדמת בתחמושת קלה וברוס"ר כנשק אישי.

אמנם יש לרוס"ר יתרונות אחדים — גם בזירה שאינה ג'ונגל — בצורות קרב מסוגה של לחימת לילה ביעד מבוצר. אולם, בכל מקרה עונה הרוא"ט לפחות למינימום הד-רישות, מה שאין לומר על הרוס"ר ותחמושתו — כפי שהם מצויים כיום.

המקלע האחיד

אחידות הכלי והתחמושת

למקלע ה"אחיד" שלוש בחינות המייחדות אותו: אחידות הכלי והתחמושת; השפעת הגומלין בינו לבין הנשק האישי; תיפקודו ומסגרת תפעולו. דגמיו הנפוצים: "מ.א.ג.", "מ-60" אמריקני ו"מ-ג-42" גרמני. כל אלה מוזנים בסרט וניתנים לתפעול מעל דורגל צמוד או מעל חצובה (ראה בטבלה). המקלע ה"אחיד" הוא גם "אחוד": הוא מחליף את המקלעים שיורים תחמושת רובה (הקל, ה-בינוני והמותקן).

אישי רק בתנאי ג'ונגל, והוא יירש את ה"רוא"ט גם בשאר הזירות רק אם תפותח תח"מושת "קצרה" שתתאים גם למקלע בינוני, ואם יישמרו יתרונות הרוס"ר ביחס לרוא"ט. **המקלע האחיד:** הרוא"ט ביטל את תפקידו של המקלע הקל. בכך מאפשר הרוא"ט להשתמש בכל הרמות במקלע בינוני בלבד. המקלעים האחידים ימצאו אורגנית במחלקה, אבל מספרם בה יהיה כמספר הכיתות והם יתגברו אותן בשעת הצורך. המקלעים יופעלו, בכל הרמות, על-ידי "חוליות מקלע בינוני" שלמות ועצמאיות (3—4 אנשים). הדבר לא יפגע באפשרות הפעלתו של המקלע האחיד כמקלע קל, ואף יסייע בכך. כמעט לא הוזכרו המקלעים ברמות העל-מחלקתיות. אולם, ניתן יהיה להוציא מסקנות החלטיות בנושאים שנידונו רק לאחר בדיקת כל הבחינות שלהם — מתוכן יש לציין במיוחד את דרישות ההתאמה של יחידת החי"ר ללחימה כיחידת חרמ"ש. אולם, אני מניח שהמסקנות הסופיות ביחס לנשק האישי ולמקלע האחיד לא יהיו שונות מאלו שצינתי, משום שהללו ממצות את המירב הטקטי מן הנתונים הקיימים של הכלים.

לחוליית המקלע הקל, וברור כי יידרש צי-רופו לחוליית המקלע האחיד, שהיא חוליית מקלע בינוני. מן החוליה ייתבע גם לנוע בין הכיתה למחלקה. חוליית מקלע בינוני בת שלושה לוחמים היא המינימלית בגודלה; צמצום משקלם של המקלע והתחמושת יאפשרו לחוליה לשאת כ-1000 כדורים (בארגזי פעולה). איש צוות רביעי יוסיף לה עוד כ-500 כדורים.

תפעול המקלע האחיד במסגרת חוליות של-מות ועצמאיות ישחרר את הכיתה המס-תערת מן הצורך לאלתר את החיפוי, ובעיקר מהעמסת רובאיה בחגורות כדורים למקלע.

סיכום

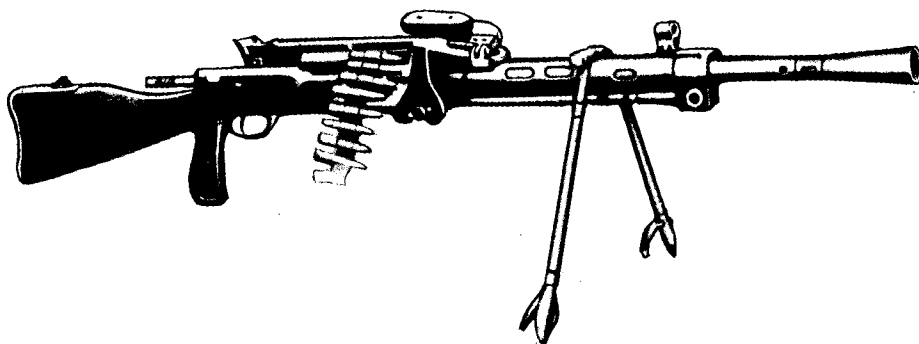
הנשק האישי: הרוא"ט הוא סוג הנשק האישי המשתלם ביותר לחי"ר, בנסיבות הטכנולוגיות הקיימות — בעיקר בתנאי זי-רתנו. עליונותו על הרוס"ר מתבטאת בעדי-פותו בטווח ובהתאמתו הרבה יותר — מכל הבחינות: כלכלית, לוגיסטית וטקטית — לשמש כבן זוג למקלע האחיד. עקב נחיתותו בשני תחומים אלה, ישמש הרוס"ר כנשק

מתמיד נזקקו הכיתה והמחלקה לאש מק-לעים יעילה, אותה יכול לספק מקלע בינוני. רק חולשת הנשק האישי הישן הפריעה: הרובה והתמ"ק לא כיסו באש אוטומטית יעילה את הטווח הבינוני והארוך; לכך נדרש מקלע תקני, שיימצא עם הרובאים כנשק האישי ממש. ברור שלא ניתן להציב או להפעיל מקלע כזה כמקלע בינוני, אלא צריך להפעילו על גבי דורגל, כלומר, כמקלע קל. כיוון שהיו גם מקלעים קלים מוזנים בסרט, יש לראות את הדורגל, כגורם המכריע אם יהיה המקלע "קל". הדורגל מגביל את אפ-שרויות מתן האש, עד שאין כמעט שוני בעוצמת האש בין הזנה מסרט או הזנה מ-מחסנית. הרוא"ט — שהוא מעין מקלע קל — ביטל את הצורך במקלע הקל, בין כלי-נשקן של הכיתה ושל המחלקה.

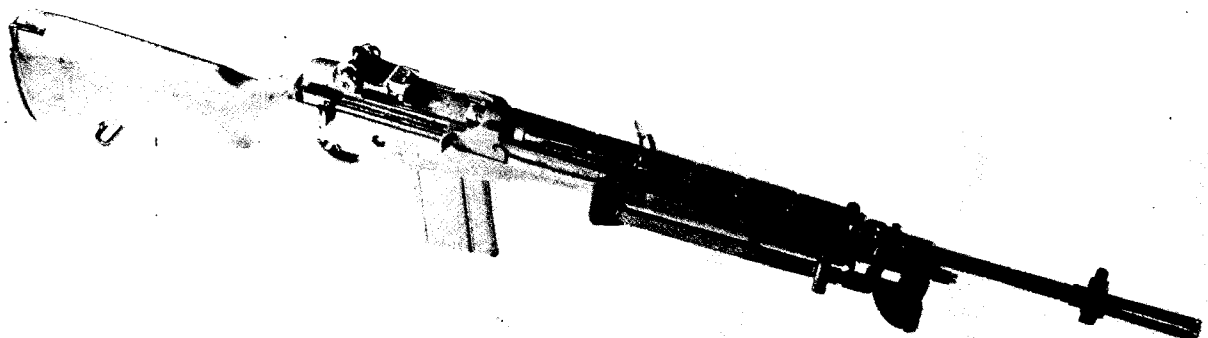
"חוליות מקלע בינוני" בכל הרמות

המקלע האחיד — כמקלע הקל — דורש שני מפעילים לפחות: מקלען ונושא תחמושת, שמסייע גם בהזנה. בצבאות רבים נוסף מפקד

ר.פ.ד. 7.62 מ"מ

14-N

טבלת תכונות תחמושות

7.62 מ"מ נאטו	7.62 מ"מ קצרה	9 מ"מ	5.56 מ"מ אמריקני	
24	16.5	12	11.5	משקל כללי (גר')
71	56	30	57	אורך כללי (מ"מ)
9.3	7.9	7.5	3.6	משקל קליע (גר')
840	730	430	990	מהירות לוע (מ/ט)
8	13	45	7	שיא מסלול 200 מ'
42	75	—	42	שיא מסלול 400 מ'
115	240	—	115	שיא מסלול 600 מ'

מקור: "מגמות פיתוח תחמושת לנק"ל", סא"ל עוזי, "מערכות" קפ"ט, עמ' 50. (הפער היחסי, ביכולת חדירה ובדיקוק, שבין 7.62 נאט"ו ל-5.56, גדל הרבה — לטובת הראשונה — אחרי 600 מ' ראה: "משפחת סטונר", קפיטן ג'ונסון, "מערכות" קפ"ח).

טוחים יעילים

התחמושת	קרבין/רוס"ר	רובה/רוא"ט	מקלע קל	מקלע בינוני
7.92 מ"מ	—	600 מ'	1000 מ'	3500—4000 מ'
7.62 מ"מ נאט"ו	—	600 מ'	800 מ' למקלעון 1000 מ' למקלע	3000—3500 מ'
7.62 מ"מ רוסי קצר	300—350 מ' (קרבין)	—	600 מ'	—
5.56/0.223 מ"מ	300—350 מ'	—	600 מ'	—

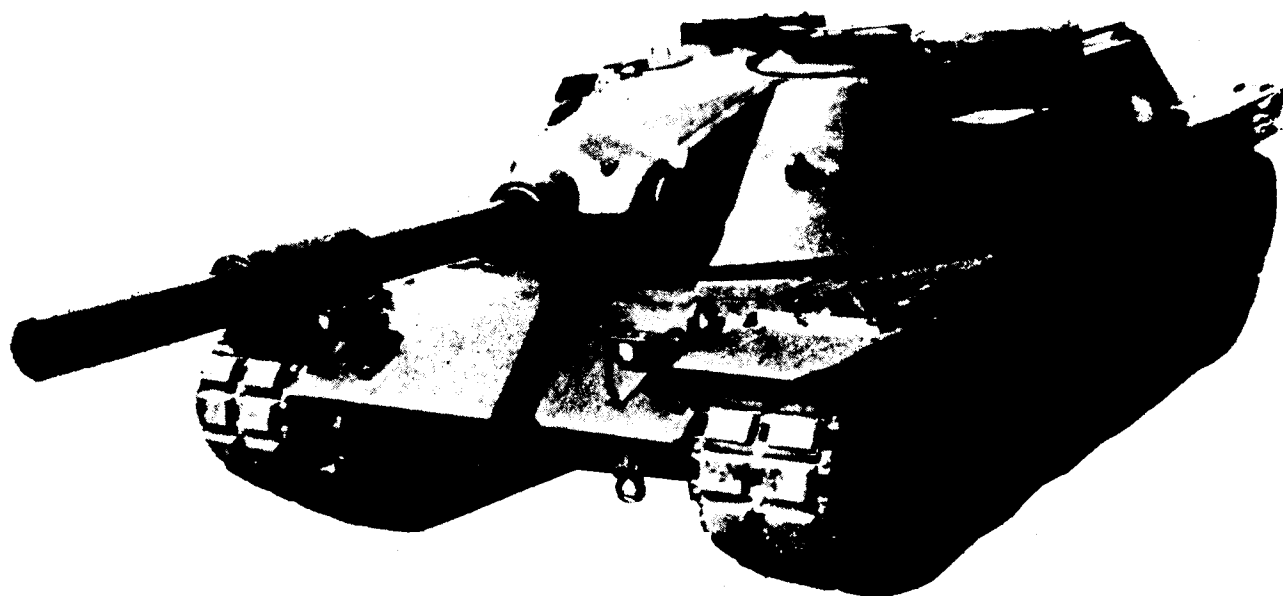
טבלת נתוני הנשק הקל

סוג	הכלי	משקל (ק"ג)	תחמושת	אופן הזנה	הערות
רובים	לי אנמילד, סימן 3 גארננד, M—1	3.9 טעון 4.3 טעון	0.303" 0.30" לרובה	בריה, 10 מטען, 8	רובה בריטי ישן רובה אמריקני ישן
מקלעי מחסנית ברו		11.0 טעון 9.5 טעון 8.7 טעון 6.2 טעון	0.303" 0.30" לרובה 7.62 מ"מ רוסי קצר 7.62 מ"מ רוסי קצר	מחסנית, 30 מחסנית, 20 תוף, 100 מחסנית, 40	בריטי ישן אמריקני ישן רוסי מקלעון קלשניקוב
רוא"טים	מ-14 CETME, G—3 פ. נה, נאט"ו	4.7 טעון 5.1 טעון 4.7 טעון	7.62 מ"מ נאט"ו 7.62 מ"מ נאט"ו 7.62 מ"מ נאט"ו	מחסנית, 20 מחסנית, 20 מחסנית, 20	אמריקני גרמני בלגי, בצבאות רבים
רוס"רים	קרבין מ-2 AK—47, קלשניקוב מ-16	2.6 טעון 4.8 טעון 3.3 טעון	0.30" לקרבין 7.62 מ"מ רוסי קצר 5.56/0.223 מ"מ	מחסנית, 30 מחסנית, 30 מחסנית, 20/30	אמריקני ישן רוסי אמריקני
קרבין	S.K.S. סמיונוב	3.9 טעון	7.62 מ"מ רוסי קצר	מטען, 10	רוסי
תמ"קים	עוזי פ.פ.ש.	4.0 טעון 5.2 טעון	9 מ"מ 7.62 מ"מ, לאקדח	מחסנית, 25 תוף, 71	רוסי ישן
מקלעי סרט	מ"ג 42 מ-60 מ.א.ג. ר.פ. 46 גוריונוב	11.0 10.5 11.8 12.9 13.5	7.92 מ"מ 7.62 מ"מ נאט"ו 7.62 מ"מ נאט"ו 7.62 מ"מ רוסי ארוך 7.62 מ"מ רוסי ארוך	א"פ א"פ א"פ א"פ א"פ	גרמני מודל ממלחמת העולם השנייה אחיד, אמריקני אחיד בלגי, בצבאות רבים מקלע פלוגתי רוסי, על דורגל מקלע בינוני. חצובה קלה/עגלה.
	0.30" מקורר אויר ויקס	13.9 18.9 (עם מים)	0.30" לרובה 0.303"	א"פ א"פ	אמריקני ישן מקלע בינוני בריטי ישן

"מב"ט 70"

רס"נ א' ש'

בעשור האחרון עדים אנו לפיתוחם של טנקי קרב כ"צ'יפטיין" הבריטי, ה"מק"ס-30" הצרפתי, ה"ליאופרד" הגרמני, ה"מ-60" האמריקני ואחרים. שיקולים כלכליים מצביעים על כדאיות שיתוף הפעולה בין מדינות מבחינות רבות: ההוצאות למחקר ופיתוח; הרמה הטכנולוגית; כושר הארגון והתעשייה; החיסכון באחזקת טנקים אחידים. אכן, היו ניסיונות אחדים לשיתוף פעולה; דוגמה לכך הוא ה"ליאופרד", שתחילתו בניסיון צרפתי-גרמני משותף.

אולם, שיקולים מדיניים, ותורת לחימה שונה, פער טכנולוגי עצום — בעיקר בין ארה"ב לבין מדינות אירופה — וכן שיקולי יוקרה — לא סייעו לשיתוף כולל של מדינות מערב-אירופה וארה"ב לפיתוחו של טנק מערכה עיקרי ולייצורו. המדינה היחידה, שהרשתה לעצמה לשתף פעולה עם ארה"ב, הייתה גרמניה — שמצבה הכלכלי הוא נוח, יחסית.

לידת ה"מ-ב.ט"

משרד ההגנה של ארה"ב וצבאה היו ערים לכל מחקר ופיתוח בינלאומי בנושא הטנקים. בשנת 1962 גילתה גרמניה התעניינות בפיתוח טנק מערכה עיקרי חדש, וב-1 באוגוסט 1963 — לאחר משאומתן שנמשך כשנה — חתמו על הסכם בדבר תכנון טנק מערכה עיקרי וייצורו: ה"מ.ב.ט 70", שיענה על צרכי שנות השבעים.

בתכנית זו השקיעו האמריקנים את רמתם הטכנולוגית הגבוהה, והגרמנים — את הידע והכשרון הטכני שלהם, פרי ניסיונם הרב בתפעול טנקים.

מהנדסים, מומחי-שריון ובעלי-עסקים משתי הארצות בחנו ובדקו עשרות דגמי טנקים — על מערכותיהם — בתנאי קרב מדומים. בהלך הבדיקות והמחקרים הצטמצם מספר הדגמים לחמישה. חמישה דגמים אלה הורו עמדם לבדיקות אינטנסיביות יותר בפני מומחי חים, עד שנבחר דגם משולב, שמבטיח את רוב הדרישות הצבאיות. צוותים של גרמנים ואמריקנים פעלו במשותף ברוב שלבי הפיתוח. שוני השפה ושיטות המדידה השונות גרמו קשיים; התעשייה בכל ארץ דבקה בשיטות שלה, אף שאלה לא תאמו תמיד את הדרישות ליעילות שיטת הייצור. רוב הבעיות — שהיו שנויות במחלוקת בין מומחי המדינות — נפתרו.

לאחר סיכומי המחקר והניתוחים, אושר הדגם הראשון, והחל השלב השני — ייצור 8 דגמים בכל מדינה. כשהושלם בניינם של הדגמים, נמסרו אלה שיוצרו בגרמניה לבדיקה וניסוי בארה"ב, וכן להיפך.

באוקטובר 1967 הוצג הדגם הראשון של הטנק הגרמני-אמריקני, ה"מ.ב.ט. 70", בפני אנשי משרד הביטחון ונספחים צבאיים, גם באוגוסבורג (גרמניה) וגם בואשינגטון.

בארה"ב הוצג הטנק והתקבל כטנק המהיר והמשוכלל ביותר בעולם, אשר מאפשר למפקדו לעבור מירי פגזים רגילים לירי טילים מונחים על-ידי לחיצה על כפתור, מסוגל

לנוע מתחת לפני המים, להנמיך ולהגביה את צלליתו; הטנק מוגן מפני התקפה רדיראקטיבית ומסוגל לשהות זמן ממושך בקרבת פיצוץ גרעיני.

התרשמות המשקיפים בגרמניה לא הייתה חיובית כל כך; אחרי 30 דקות של ניסוי-דרך, עלה עשן מהטנק, ושלוש אנשי הצוות קפצו מתוכו והפעילו מטפים (כנראה, ניזוק שסתום במערכת ההידראולית). את הטנק אי-אפשר היה להפעיל להמשך ההצגה, וטנק תובה, ללא צריח, המשיך אותה במקומו. לא התקלה הטכנית שעלולה לקרות לכל כלי טכני מורכב — גרמה להתרשמות השלילית; לפי הערכות ראשוניות של הגרמנים יעלה ייצורם של 1500 טנקים "מ.ב.ט. 70" כ-750 מיליון דולר — דהיינו, כחצי מיליון דולר ליחידה. בינתיים, הסתבר, כי מחיר טנק אחד יעלה יותר ממיליון דולר.

בעקבות הניסוי והפרסומים הביעו חברים אחדים בממשלת בון מורת רוח על המחיר הגבוה של הוצאות הפיתוח, שעולה פי 2 על הוצאות פיתוחו של הטנק הגרמני, "ליאופרד". היו בגרמניה מומחים שטענו, כי ה"ליאופרד" יוכל לבצע את המשימות הצבאיות שיידרשו בשנות ה-70 וכי ההוצאות על ה"מ.ב.ט. 70" אינן כדאיות. היו שהרזו חיקוק לכת, וטענו שה"מ.ב.ט. 70" — על כל הסיבוך במנגנון החימוש שלו — יהיה בצבא כעין "סטארפיטר", ולכן עדיף לפתח את ה"ליאופרד", ולהכניס בו את השכלולים החדשים — ולא לעבור לטנק חדש.

* ה"סטארפיטר" — דגם מטוס קרב מתוצרת ארה"ב שרכשה גרמניה, ואשר אירעו בו יותר מ-100 תאונות קטלניות בחיל-האוויר הגרמני — המער.

תכונות ה"מ-ב.ט. 70"

האם ההוצאות מוצדקות? האם הרצון לייצר מערכת אש, שהיא החדשה ביותר בתחום תכנון טנקים מצדיקה הוצאות כה גבוהות? בבואנו לבחון ולהעריך אובייקטיבית את ה"מ.ב.ט. 70", יש לשאול באיזו מידה יהיה הטנק יעיל בשדה הקרב. כיוון שהטנק עדיין לא עבר טבילת-אש, ניתן רק להשוותו לנתר-

נים של טנקי הקרב המודרניים שבנמצא, כגון: קליבר תותח, משקל, מהירות ועוד. גישה זו ערכה מוגבל, כיוון שהטנק אינו רק הצטברות של מרכיבים אינדיבידואליים אלא מערכת מורכבת של יסודות משלימים בעלי השפעה הדדית.

עוצמת אש

נבחון, תחילה, את עוצמת האש של הטנק. ידוע שקנה המידה ליעילות של טנק הוא כושרו להשמיד מטרות מסוגים שונים בשדה הקרב, כאשר הקשה במטרות היא, ללא ספק, טנק האויב. כדי להשמיד טנקי אויב צריך חימוש הטנק לפגוע, לחדור ולגרום נזק קטלני וכל זה בטווחים המגיעים ל-3000 מטר. ואמנם ב"מ.ב.ט. 70" יש תותח בן 152 מ"מ, שירה תחמושת קונבנציונאלית וטילים מונחים מסוג "שילילה" כאחת. תותח דר-תכליתי זה הוא פרי ניגודי אינטרסים והבדלי תפיסה לגבי טווח התותח ושאר הדרישות של שני השותפים בתכנון. הגישה האמריקנית, שמוצגת על-ידי הטילים המונחים "נט", גורסת, שהטילים משחררים מן הצורך בידעת הטווח, ובמהירות לוע התחלתית גבוהה, כיוון שאפשר לכוון אותם תוך כדי מעופם. אין טווחם תלוי במהירות ההתחלתית, ואין קושי להעסיק בהם מטרות מרוחקות. בגלל תפיסה זו הותאמה לטנק החדש מערכת טילי "שילילה", שמצויה גם בטנק הסיורי האמריקני "שרידן".

הגישה הגרמנית אומרת, לעומת-זאת, שטווח הטיל המונחה גדול במידה ניכרת מן הטווח שבו ניתן לגלות טנק אויב ולכן יעיל לוחו של התותח גדולה יותר. הנשק שיופעל נגד אויב בעל עדיפות כמותית בשדות-הקרב של אירופה חייב להיות מהיר ירי, ואסור שטנק ישתתף זמן ממושך במקומו על-מנת לכוון את הטיל במעופו הארוך. טענות נוספות של הגרמנים נגד טילים, מקורן בעובדות הבאות: 50 אחוזים מטנקי האויב יתגלו בשטח אירופי טיפוסי בטווח הנופל מ-1,000 מטר, 25 אחוזים יתגלו בטווח מ-1,000 מטר עד 2,000 מטר, ועוד כ-19 אחוזים יתגלו בטווח מ-2,000 עד 3,000 מטר. רק כ-6 אחוזים מטנקי האויב יתגלו בטווח העולה על 3,000 מטר. לכן, אין הגרמנים רואים כל טעם בהשקעת סכומים כה גדולים

טבלת השוואה של החימוש בטנקים המודרניים של היום

חימוש	"מ.ב.ט. 70"	"ליאופרד"	"צ'יפטיין"	"מק"ס-30"	"מ-60"	"ט-62"
קוטר התותח	152	105 מ"מ	120 מ"מ	105 מ"מ	105 מ"מ	115 מ"מ
נשק נוסף	תותח 20 מ"מ ו-0.3"	0.3"	0.3"	0.3"	0.5"	מקלע רוסי
יצוב	יש	יש	יש	אין	אין	יש
מספר פגזים	מעורב עם טילים	60	53	50	55	40

"מ.ב.ט. 70" — מבט מן הצד

בטילים, ומעדיפים להרכיב בטנק החדש תותח בן 120 מ"מ.

אחר ויכוחים ארוכים בין שתי תפיסות אלה, הוחלט, בשלב זה, לצורך הניסויים, על התקנת תותח דורתכליתי בקוטר 152 מ"מ, המסוגל לירות גם תחמושת רגילה וגם טילים. מערכת בקרת האש מיוצבת בשני המישורים ומאפשרת ירי בתנועה. הטיל מבוקר אוטומטית ומונחה על-ידי ציוד אלקטרוני, שנמצא בתוך הטנק. כושר הפגיעה של הטיל — כבר בירי ראשון למטרות ניירות וניידות כאחד — הוא גבוה מאוד. התותחן שומר על-כך שהצלב — המופיע על פני העדשה של הטלסקופ, יהיה על המטרה והטיל מונחה אוטומטית במסלול הנכון. מערכת הירי תקנה ל-"מ.ב.ט. 70" יכולת לחימה לילית מצויינת. המערכת מאחדת בתוכה המצאות ושכלולים שונים לראיית יום ולילה, לחישובים בליסטיים ולביקורת, ומאפשרת לצוות להגיע לשיגים מעולים.

כדי להשיג יעילות מקסימלית בפגיעות, ממויך הטנק במד"טווח "לייזר", שהוא מדויק בהרבה מכל מערכת מדידה אחרת שמשמשת לתפקיד זה. מד"טווח מונע גם כל אפשרות של טעות אופטית שקיימת במערכת אופטית רגילה. אותה מערכת עצמה של המפקד, משמשת גם למערכת הירי המשנית — תותח 20 מ"מ מהיר בעל צידוד. התותח אמנם מורכב על הצריח, אך נמצא בתוך צריחון מתרומם בעל צידוד עצמאי. הוא מבוקר על-ידי המפקד או התותחן נגד מטרות קרקע או מטרות אוויר. המערכת המשיגת כוללת גם מקלע-מקביל 7.62 מ"מ, וכן מטילי רימונים להגנה מקרוב, בעיקר נגד חי"ר.

ל-"מ.ב.ט. 70" מערכת טעינה אוטומטית לפגזים, דבר המהווה שיפור לגבי מערכות שמצויות בטנקים אחרים, ומאפשר לצוות תפעול יעיל ונוח. לטנק אפשרות להגביה ולתנועת את עצמו בעזרת מערכת זחלים, קפרי צים ומרכובים, דבר שמקנה לו יתרון בולט; בשעה שהוא תופס עמדת אש מאחורי גבעה או מסתור בשדה תבואה, הוא יכול להגביה

רבי-דלקיים. המנוע, שפותח על-ידי האמריקנים, הוא מסוג "קונטיננטל"; עשוי מתכת קלה ובעל קירור אוויר, והספקו — 1475 כ"ס. ואילו המנוע, שפותח על-ידי הגרמנים, הוא מסוג "דיימלר בנץ" בעל קירור מים, לכן הוא כבד יותר. מן האמריקני והספקו — 1500 כ"ס.

ההספק הגבוה של המנוע, כ-30 כ"ס לטונה, והניצולת הגבוהה שלו, האריכו את טווח הנסיעה של הטנק — ללא תדלוק מחדש — עד ל-650 ק"מ במהירות של 65—70 קמ"ש. מערכת התמסורת ב-"מ.ב.ט. 70" גרמנית, ויש בה ארבעה הילוכים קדמיים וארבעה הילוכים אחוריים המאפשרים לטנק לנוע במהירויות שוות בשני הכיוונים. החלפת ההילוכים היא חשמלית או ידנית, לפי רצון הנהג. מערכת ההגה של הטנק הידראולית, ומבטיחה יעילות מקסימלית בנהיגה בכל המהירויות. המנוע והתמסורות של ה-"מ.ב.ט. 70" מאפשרים לו לזנק בעליה — ממצב תנוחה — בקלות יחסית.

מערכת הזחלים, הקפיצים והמרכובים של הטנק, היא חדישה ומסובכת מבחינת אחדות קה; יש בה מערכת קפיצים הידרופניאומטית שמאפשרת להגביר ולהנמיך את הטנק בהפרשי גובה של 60 ס"מ, ואף להגביה רק צד אחד של הטנק, בהתאם לתנאי הקרקע.

הטנק יהיה מסוגל לחצות מים בעומק של 2.55 מטרים ללא הכנות מוקדמות, ועם שנוקל יכול לנסוע במים בעומק של 5.50 מטרים. משקל הטנק 46 טונות ורוחבו — 3.51 מטרים.

תכונות אלה של "מ.ב.ט. 70" תאפשרנה לו ניידות גבוהה בשטחי קרקע מגוונים, מעל גשרים ובמעבר תעלות ואגמים.

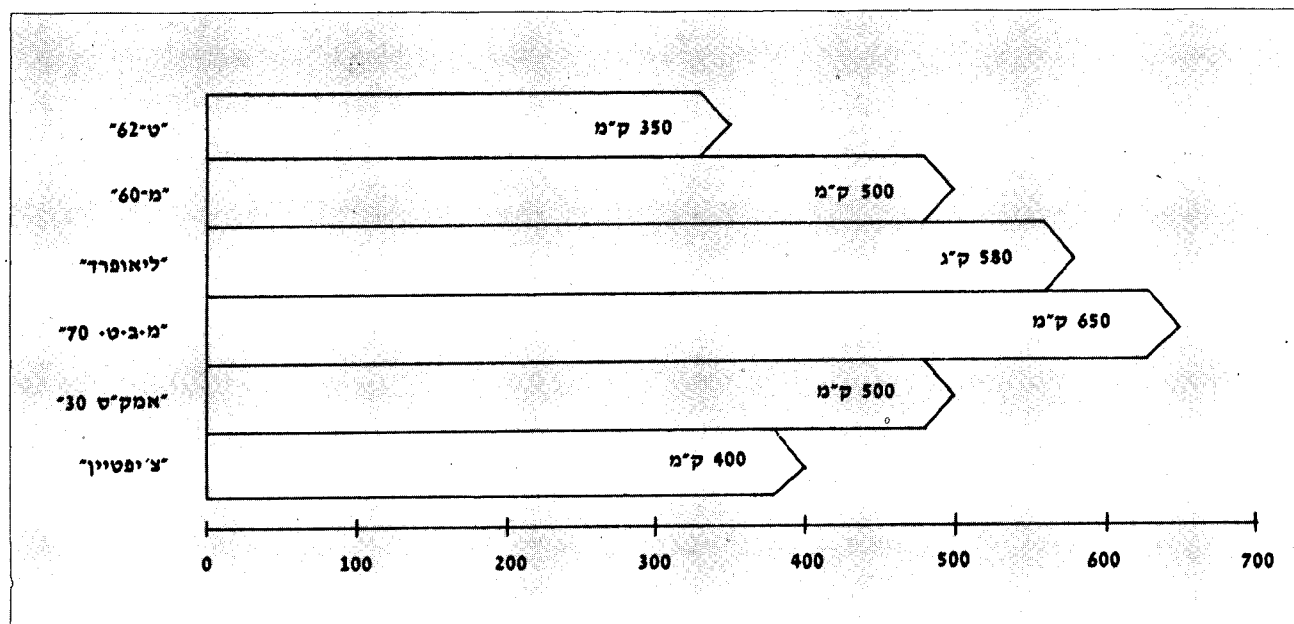
עצמו, לירות ולהנמיך עצמו, בלי שייאלץ לשנות את עמדתו.

ניידות

נוסף לחימוש יעיל, זקוק הטנק המודרני לניידות גבוהה, שתאפשר לו לנצל היטב את מבנה הקרקע, ותנועה מהירה על פני-שטח משתנים — לטווחי פעולה ארוכים, ללא צורך בתדלוק מחדש. התכונה הראשונה — של מהירות הטנק — מושפעת מיחס עוצמת מספר כוחות הסוס לכל טונה. טווח פעולתו של הטנק מושפע מסוג המנוע. אין ספק, כי המעבר ממנועי בנזין למנועים רבי-דלקיים הביא להארכת טווח הפעולה של טנקים מודרניים, שיוצרו לאחרונה. ב-"מ.ב.ט. 70" פיתחו הן האמריקנים והן הגרמנים מנועים

טבלת השוואה של הניידות בטנקים המודרניים של היום

ניידות	"מ.ב.ט. 70"	"לאופרד"	"צ'יפטאין"	"אמק"ס 30"	"מ-60"	"טרי-62"
מהירות מקסימלית (קמ"ש)	70	65	40	65	51	50
משקל (טונות)	46	40	53	36	48	36
הספק מנוע (כ"ס)	1500	830	650	720	650	570
כ"ס לטונה	30	21	12	20	14	15.6
כושר מעבר תעלה	2.80 מ'	2.90 מ'	3.15 מ'	2.90 מ'	2.66 מ'	2.70 מ'
כושר טיפוס מדרגה	1.10 מ'	1.15 מ'	0.91 מ'	0.93 מ'	0.91 מ'	0.80 מ'
רוחב זחל	0-64 מ'	0-55 מ'	0.61 מ'	0.57 מ'	0.60 מ'	0.58 מ'
התקן צלילה	יש	יש	אין	יש	יש	יש

טווח הפעולה ללא תדלוק בטנקים המודרניים של היום

פות וכל אחת מהן תפתח את הטנק לפי השקפתה היא. הם יצלו את החלקים שהורו כיחו את עצמם כיעילים, כגון התובה, מערכת הקפיצים ההידרופונומיים והזחלים, מערכת ההגנה האב"כ וחלקים עיקריים של הצריח.

האמריקנים ירכזו את מאמציהם בשיכלול התותח הדו-תכליתי. לשם כך עליהם להשיג אמינות ודיוק קליעה סבירים בטיל ה"שילייה", ולנסות להוילו (מחירו כעת כ-3000 דולר). גם בתחמושת הקונבנציונלית לא התגברו עדיין על רגישותו של התרמיל המתכלה, לעזועים ולרטיבות. תרמיל זה אינו נשרף בשלמות, שרידים ממנו נשארים בבית הבליעה של התותח. יתר הבעיות, כגון הטעינה האוטומטית וייצוב מערכת בקרת האש לשם ירי מדויק בשעת תנועה, גם הן בעיות קשות, אך ניתנות לפתרון.

לאחר שהתברר שהגרמנים זנחו את תכנית פיתוחו של ה"ליאופרד", ולא יכניסו בו שינויים מרחיקי לכת, כגון תותח יותר גדול או בקרת אש משוכללת בעזרת ייצוב הצריח, החליטו לנצל את הניסיון הנרכש בתכנון ה"מ.ב.ט. 70" ולפתח אותו לפי השקפתם לגבי הצרכים הטקטיים של לוחמת השריון במרחב האירופי. הם גם מקוים להוילו במידה רבה על ידי ויתור על הטעינה האוטומטית, והחלפת התותח הדו-תכליתי בתותח קונבנציונלי רב-עוצמה בן 120 מ"מ וכדומה. הם רוצים להשלים עד 1971 10 אבטיפוסים של הטנק; ועד 1975 הם מקוים לייצר אותו באופן סדרתי, כדי להחליף את הטנקים "פטון 48".

והלחות. אלה מאפשרים לו לפעול — גם כשהוא אטום לגמרי — במשך זמן ממושך יותר מאשר כל כלי אחר. מיקומו של הנהג בצריח מהווה הישג ראשון במעלה של האמריקנים והגרמנים; הנהג יושב במושב מסתובב לשמאלו של המפקד, ופונה תמיד בכיוון הנסיעה, ללא התחשבות בכיוון הצריח.

מגרעות ה"מ-ב.ט. 70"

כתוצאה מחידושי הטכנולוגיה של "מ.ב.ט. 70" ישנן בו בחינות אחדות שהן מהוות מגרעות — אף שלכאורה אינן נראות כאלה — למשל: מחיר הטנק, אך גם אם יתגברו על בעיית המחיר עומדת בעינה בעיית האיוש המסובכת בגלל הזמן הממושך הנדרש להכשרת הצוותים, הרמה הגבוהה שנדרשת מהם, והיקף האחזקה הרחב, שמתבטא בכוח האדם שצורך כל טנק.

כבר היום נראה, שכל מפעילי ה"מ.ב.ט. 70" יצטרכו להיות — לפחות — בוגרי בתי-ספר טכניים, בעלי השכלה והבנה טכנית גבוהה מאד; אימוניהם יהיו, כנראה, ממושכים ויקרים יותר מהמקובל לגבי שריונאים. יש שמשוים דרישה זו לגבי אנשי צוות הטנק לדרישה המקובלת כיום לגבי המועמדים לטיס. ספק רב אם הפוטנציאל האזרחי יוכל לספק לצבא כלשהו כוח אדם מובחר בהיקף כה גדול, כפי שגייסות משוריינים דורשים מכל צבא מודרני.

פיתוח עצמאי בארה"ב וגרמניה

ב-20 לינואר 1970 החליטו הגרמנים והאמריקנים, לאחר 7 שנים של עבודה משותפת על פרויקט ה"מ.ב.ט. 70", לפרק את השות

הגנה ב"מ-ב.ט. 70"

נוסף ליעילות החימוש והניידות של הטנק, נודעת חשיבות מרובה לכושר ההישרדות בשדה הקרב. מקובל על הכל, שאין היום שום שריון, ומעולם לא היה שריון כזה שמסוגל לעמוד בפני כל הקלעים. עובי השריון בטנקים השונים נובע מהדרישות שמציבים המתכננים. רוב הטנקים המודרניים מתוכננים כך, שיוכלו לעמוד בפני קליעי נשק קל ובינוני, וכן בפני פגזי ארטילריה מכל הקליברים. אולם, גם אם רבה חשיבותו של השריון, הרי ודאי שעוביו אינו נתון בלעדי לקביעת סיכויו של טנק בשדה-הקרב. צללית הטנק חשובה לא פחות. ככל שהצללית נמוכה יותר, קטנים סיכויו של הטנק להיפגע מתותחי הטנקים, ומן הטילים נ"ט של האויב. כבר נאמר שה"מ.ב.ט. 70" בנוי כך, שיוכל להנמיך את צלליתו בשעת הצורך עד ל-1.99 מטרים. תכונה זו של הטנק מגדילה את סיכויו הישרדותו, בעיקר בשעת קרבות שריון בשריון.

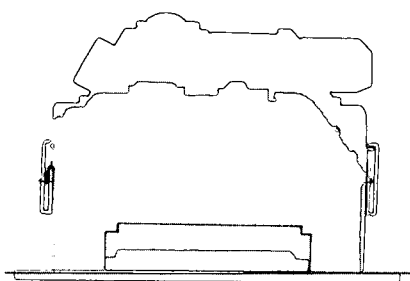
שריון ה"מ.ב.ט. 70" עבה ובנוי בשיפועים גדולים, שמאפשרים לו לעמוד בפני ארטילריה, מקלעים כבדים, נתזים מפגזים של טנקים בקוטר גדול ונשק נ"ט. כמו כן בנוי הטנק כך, שהוא מגן על שלושה אנשי הצוות שמצויים כולם בצריח, מרדיואקטיביות ומזיהום כימי או ביולוגי של האויר. בטנק יש מסנן מרכזי, וכן מערכת אזהרה מפני זיהום מים חיצוניים.

פנים הטנק נוח מאד, ומאפשר לאנשי הצוות הסתגלות מהירה. בטנק מצויות מערכות לטיהור אויר, לחימום ולוויסות הטמפרטורה

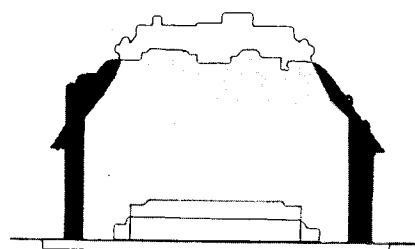

השוואה בין צללית חזיתית של
ה"מ.ב.ט. 70 * לבין צלליות
הטנקים המודרניים של היום

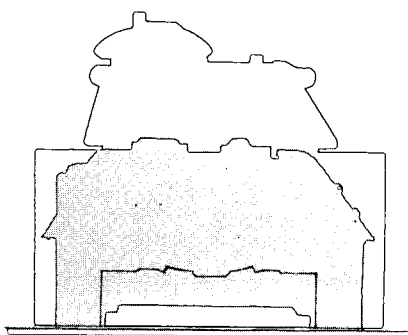
"צ'יפטיין"

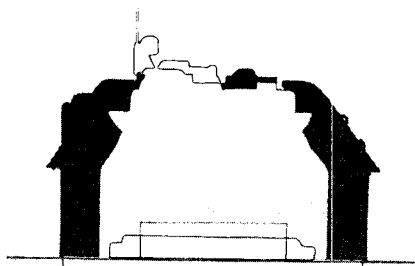
"ליאופרד"

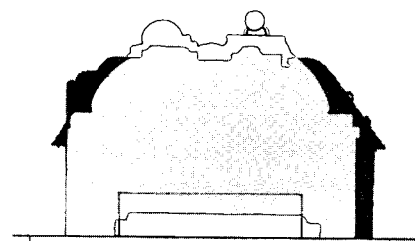
"M-60 A-1"

"אמק"ס 30"

"T-62"

* צללית ה"מ.ב.ט. 70" במצב קריסה.

0.45

או

ה"עוזי"

קפ' ס' אור

ארצות-הברית הוציאה בליווי דולרים כדי להעניק לכוחותיה המזוינים את הנשק והציוד החדישים ביותר בעולם. אולם, לצד הטנקים המשגרים טילים, ולצד החידושים האלקטרוניים המדהימים, קיימת עדיין משפחת נשק, שהשתתה אך במעט בחמישים השנה האחרונות: האקדח בקוטר 0.45 אינץ' וקרבו המאוחר יותר, תת-המקלע M-3. האקדח 0.45 הוא נשקו הישיר של השריונאים בצבא ארה"ב, והוא יורה בו — אחת לשנה — במבחני כשירות: הוא נושא אותו בשמירה, באימונים, בתרגילים — וגם בקרב. אך מה חושב עליו השריונאי? שריונאים אמריקנים רבים אינם רוחשים לו הערכה; ניסיונם בויאט-נאם לימדם, כי עלול להתהוות מצב, בעת לחימה, בו נאלץ צים לנטוש את מעטה הפלדה המגן, על מקלעיו וחימושו העיקרי, ומאותו רגע ואילך תלויים הם בנשק האישי ובמיומנותם להפעילו למען הגנתם והישרדותם בחיים. האם מאומנים השריונאים די הצורך להשתמש ב-0.45?

בניגוד למערכות-נשק אחרות, שתוכננו בהתאם לתכונותיו של המשתמש בהן, מצריך ה-0.45 את התאמת האדם אליו. התאמה זו, המכונה בשם אימון, דורשת אותו משך-זמן שמוקדש לאימונים בתותחנות-טנקים, כדי שיפתח היורה מיומנות, וזאת תקנה לו אמונו בנשקו.

דוגמה לאימון לוקה בחסר ניתן לראות בקורסים לצוערי שריון ובקורסים הבסיסיים לקציני שריון: במבחני כשירות של קליעה

ב-0.45 עומדים רק 10 עד 15 אחוזים מהחניכים.

דוגמה אחרת — שתהיה, אולי, בעלת משמעות רבה יותר — נוגעת לחניכי הקורס המתקדם של קציני-שריון בצבא ארה"ב. למחצית החניכים בקורס ניסיון קרבי ולכולם ותק ממוצע גבוה משש שנים בשירות צבאי, אף-על-פי-כן השיגו 35 אחוזים בלבד תוצאות קליעה חיוביות. מספר זה מבליט מצב שאינו רצוי, שניתן לשנותו רק ע"י אימון ממושך — או על-ידי המצאת נשק משופר, בעל קוטר קטן יותר. קרפועלה זה — הכנסת נשק בעל קוטר קטן יותר — טעון בחינה.

הכדור בקוטר 0.45 תוכנן במיוחד בשביל כלי-נשק מסויים, האקדח M-1911; לטווח של אקדח זה לא נודעה חשיבות מכרעת. אך כיום משתמשים באותו כדור גם בתת-מקלע, אשר לטווח כדוריו, מהירותם ומשקלם נודעת חשיבות רבה. איני מאמין כי נוכל להתקדם בפיתוח מערכת הנשק הקל, הכוללת את נשקם האישי של השריונאים, עד שלא נסלק כדור זה. עם פיתוח המערכת החדשה שאציע להלן יש להביא בחשבון הן את האקדח והן את תת-המקלע, כך שנפיק תועלת מקסימלית משניהם.

קיים כדור שיכול להחליף מייד את ה-0.45 ולספק את דרישות מערכת הנשק: כדור "פרבלום" בן 9 מ"מ, הכדור הנפוץ ביותר בעולם המחמש אקדחים ותת-מקלעים. משקלו הוא כמחצית מזה של ה-0.45 (164 גרם לעומת 327 גרם); מהירות-הלוע שלו גדולה ב-60 אחוזים מזו של ה-0.45 (400 מ"מ/שנייה לעומת 250 מ"מ/שנייה); כוח חדירתו גדול יותר. כדור זה מקובל בכל העולם, ובמיוחד על בעלות-בריתה של ארה"ב בנאט"ו, ואם יתקבל ככדור תקני, תושלם האחדות התת-מוטת של הנשק הקל בנאט"ו, ויצטמצמו במידה רבה בעיות התחזוקה שכורך השימוש בסוגי תחמושת שונים. הכושר הנוסף שיוענק לתת-המקלע יאפשר לבחון מחדש את תקן הציוד של גדוד השריון, במגמה להחליף את הרובים בתת-מקלעים. גם דבר זה עשוי לצמצם את הבעיות הקשורות בתחמושת של הנשק הקל, אשר יותאם, כמרכז, לפעולות בתוך רכב משוריין ומסביבו. אחדים מאנשי יחידות-הסיור והחרמ"ש יהיו חמושים ב"אורח תכליתי יותר אם יצוידו בתת-מקלע מעולה ולא ברובה.

היתרון הגדול ביותר של כדור ה"פרבלום" בן 9 המ"מ טמון בעובדה, שכלי-נשק רבים פותחו בקוטר זה; לפיכך תוקל בעיית התחמושת, וניתן יהיה להימנע מעריכת תכנית נרחבת של מחקר ופיתוח. בשניים מבין כלי-הנשק הקיימים באו לידי ביטוי ההישגים האחרונים בתחום פיתוח הנשק הקל, וכן יושמו בהם על הצד הטוב ביותר תכונותיו של הכדור בן 9 המ"מ — האקדח האוטור-יזי "סמית אנד ואסון" דגם 39, ותת-המקלע הישראלי "עוזי".

האקדח "סמית אנד ואסון" דגם 39 מכיל רבים מן הפיתוחים האחרונים בטכנולוגיה של הנשק הקל. עיקר יתרונו הוא משקלו המוקטן, שהושג הודות לסגסוגת-מתכת, ה-

עושה אותו קל ב-400 גרם מן ה-A-1911 M. בדומה ל-"P-38" הגרמני פועל ה"סמית אנד ואסון" על-פי העיקרון של פער לה כפולה, דהיינו: ניתן לשאת בלא סיכון כדור אחד בבית הבליעה, בלי לנצרו ובלי שקפיץ כלשהו מכווץ; כדי לירות יש ללחוץ על ההדק, ללא צורך בדריכת הפטיש (שהיא פעולה מסורבלת באקדח אוטומטי); לחיצת ההדק מפעילה את הפטיש לשם יריית הכדור הראשון, והמחלק דורך את הפטיש אוטומטית לקראת היריה השנייה. באקדח הוכנסו גם שני אמצעי-בטיחות מצויינים: מפסק המחסנית, המונע יריית הכדור התורן בשעה שהמחסנית שלופה; וההתקן של המחלק, שהוא יזי קטן המוכנס אוטומטית בין פטיש לנוקר עם נצירת הכלי.

תת-המקלע "עוזי" הוא תת-מקלע תקני בצבאות ישראל, הולנד וגרמניה המערבית. תכונותיו הבולטות הן:

- מידתו הקצרה (הודות לסדן הטלסקופי. כשהקת מקופלת 45 ס"מ).
- מיעוט המעצורים (המחסנית נמצאת בתוך בית האחיזה).
- מלחץ המאפשר יריה אוטומטית-למחצה ויריה אוטומטית.

- אחיזה יציבה (זו מונעת פליטת יריה גם כשתת-המקלע אינו נצור).
- טווח גדול מזה של ה-M-3 (300 מטר במקום 200 מטר).

משקלו של ה"עוזי" 3.8 ק"ג; משקל זה דרוש כדי למנוע זעזועים וסטיות של הכלי בשעת יריה אוטומטית. ה"עוזי" נוח לייצור המוני, שכן מיוצר הוא ברובו ממבליטים (שטאנצים). ניסויים שנערכו בו אישרו את ידוקו, אמינותו ונוחות תפעולו. בספרם "הנשק הקל בעולם" קובעים סמית וואסון, כי ה"עוזי" הוא ללא ספק מן הטובים שב"תת-המקלעים שקיימים כיום בעולם.

כלי הנשק בהם דובר (אקדח ותת-מקלע) מדגימים את היתרונות שניתן יהיה להשיג כאשר יהפוך הצבא האמריקאי את כדור ה"פרבלום" בן 9 המ"מ לחימושו התקני.

ממשלת ארה"ב השקיעה מיליוני דולרים במלאי של נשק ותחמושת בקוטר 0.45 על כל הכרוך בייצורם; אולם, אסור שעובדה זו תהיה הבחינה המכרעת לגבי השימוש בעתיד במשפחת ה-0.45. חלקה של ארה"ב במלחמת ויאט-נאם, האפשרות כי מלחמות דומות יחייבו אבטחה מקומית מוגברת, וכמו כן האפשרות של מלחמה כוללת, מצביעים ברורות על הצורך לכלול אקדחים ותת-מקלעים חדשים, תכליתיים ואמינים, במלאי הנשק הקל. הגיעה העת לספק את צורכי ארה"ב בנשק קל במלואם; יש לחדול מן הניסיון לאלתר בעזרת המצוי. דרושה הערכה מחדש של הנשק הקל של השריון, כדי להביא לשינויים, שבכוחם לגבור על הפער בן עשרים השנה בתחום הנשק הקל, שקיים בין צבא ארה"ב לבין אנשי השריון בצבאות זרים אחדים, כולל הצבא הסובייטי.

חיי של איש-שריון עשויים להיות תלויים בנשקו האישי בלבד; אפשרות זו מחייבת לצידד את הלוחמים בנשק הקל הטוב ביותר.

המזרח-התיכון והמערב

פרופ' ברנרד לואיס

ספר זה, שהוא מלאכת-אמנות בכתיבה היסטורית, פותח פתח להבנת בעיות המזרח-התיכון המודרני, ומנתח את השפעת הציביליזציה המערבית על עמי האיסלם. בשני הפרקים הראשונים מגדיר המחבר את המזרח-התיכון כישות היסטורית, גיאוגרפית ותרבותית, ועוקב אחר תהליכי חדירתו של המערב לתוכו, השתלטותו — ונסיגתו. בהמשך הוא סוקר תנועות פוליטיות ואינטלקטואליות במזרח-התיכון בעבר ובהווה, וכן את תפקידן של ארצות המזרח התיכון במדיניות הבין-לאומית. בסיומו נבחנים אחדים מן הגורמים הממשיכים להשפיע על מדיניות המערב במזרח התיכון. במהדורה העברית נוספו לספר שני מאמרים משלימים, שנכתבו ע"י המחבר לאחר מלחמת ששת-הימים, הסוקרים את התהליכים המדיניים באיזור בתקופת המלחמה ולאחריה. כן מקדים את המהדורה העברית מבוא מיוחד שנכתב ע"י המחבר לתרגום העברי:

"עיקרו של ספר זה הוא נוסחן של שש הרצאות, שנשא ב-1963, פורסמו ב-1964, ונדפסו מחדש, תוך שינויים מועטים, ב-1966 וב-1968. חמשת הפרקים הראשונים, הדנים במאורעות העבר, לא שונו. אך את השישי, הדן במצב הבינלאומי בהווה, הדביק בהכרח שטף המאורעות. לפיכך ראינו לנכון להוסיף שניים ממאמרי, העוסקים במשבר 1967 ובהתפתחויות שבעקבותיו. הראשון דן במלחמה, סיבותיה ותוצאותיה; השני — בניסיון להשיג הסדר במזרח התיכון על-ידי מו"מ בין ארבע המעצמות הגדולות.

"עשות ספרים הרבה אין קץ, ולהג הרבה יגעת בשר" (קהלת, י"ב, י"ב) — אלה דבריו של משקיף מן העבר הרחוק בן המזרח-התיכון. הקורא בן-ימינו, המעיין בהרי הספרות על המשבר הערבי-ישראלי, אינו יכול שלא להסכים לכך. אף על פי כן יימצא, אולי, בתחום המחקר האקדמי מזה וההיסטוריה הבלתי-אמצעית של העיתונות והפולמוס מזה, מקום להצגה מקיפה, הן בעומקה והן ברוחבה, של אחת הבחינות החשובות ביותר בתולדות המזרח התיכון במאה השנים האחרונות — מהלך המאורעות, התפשטות הרעיונות, והתמורות במבנים החברתיים, המהווים את מגע המערב והשפעתו במזרח-התיכון, ואת היענותו ואת תגובותיו של המזרח-התיכון להשפעה זו. תקוותי היא, כי באמצעות תרגום עברי זה, ישרת הספר גם את הקורא הישראלי. (מאת פרופ' ברנרד לואיס)

פרופ' ברנרד לואיס, אחד מגדולי המזרחנים בדורנו, משמש פרופסור להיסטוריה של המזרח הקרוב והתיכון באוניברסיטת לונדון, וראש המחלקה להיסטוריה בבית-הספר ללימודי המזרח ואפריקה באוניברסיטה זו.

חבלות ומודיעין

י. ה. קוקרידג'

לעתים רחוקות מזדמן לך סיפור, עובדתי או דימוני, הגדוש בתיאורים לא־יֵאֱמָנו של אומץ־לב והתמדה ושל מזימות פוליטיות, הונאה ובגידה כסיפורו של סו"א — מינהל המבצעים המיוחדים, הוא ארגון המודיעין והחבלה שהקימה בריטניה במלחמת העולם השנייה. ב־1940, לאחר נפילתה של צרפת, הורה צ'רצ'יל להקים את סו"א, ופקד לשאת את המאבק לחירות אל תוך ליבה של אירופה הכבושה בידי הנאצים, על ידי פעולות חבלה וחתיירה. מקימי סו"א היו ברובם חובבנים. בעוד משרד־המלחמה וראשי המודיעין המקצועיים מזלזלים בהם, שלחו הללו ממרכזם ברח' בייקר בלונדון את הסוכנים הראשונים — כולם מתנדבים — אל מעבר התעלה והיס־הצפוני. סוכנים חשאים אלה, גברים ונשים שבאו מכל שכבות החברה, קיבלו אימון יסודי ומפרך בטרם יצאו והצטרפו לקבוצות חשאיות וחימשו אותן בנשק ובחומרי־נפץ שהוצנחו אליהם, והקימו צבאות חשאים אשר נועדו למלא תפקיד בשחרור אירופה מהעריצות הנאצית. במשך עשרים שנה סירבה הממשלה הבריטית להסיר את מעטה הסודיות שאפף את פעולתו של סו"א. לבסוף, לאחר שנות מחקר רבות, ניתן למחבר אישור לפרסום ספרו זה. דפים אלה אינם רק אפוס של גבורה, אלא תרומה חשובה לפרק מעניין בתולדות מלחמת העולם השנייה.

המחבר י. ה. קוקרידג', שירת במלחמה בסו"א והוא מחברם של ספרים אחרים על עבודת מודיעין וריגול.

ברכותינו לצה"ל ליום העצמאות ה־22

אחוד הקבוצות והקיבוצים

*

רח' הירקון 123, תל-אביב טל. 242341

טירת צבי

קבוצת פועלים להתישבות שתופית בע"מ

לצה"ל ולכל בית ישראל — ברכה נאמנה
קבוץ כפר גלעדי — תל חי

מסדה

קבוצת גורדוניה להתישבות שתופית בע"מ
דאר נע עמק הירדן טל. 50212 50213

עלומים

קבוצת בני עקיבא
להתישבות חקלאית שיתופית בע"מ

עמיר

קבוץ השומר הצעיר
להתישבות שיתופית בע"מ

מרכז ארגוני הקניה המושביים
אגודה חקלאית שיתופית בע"מ

אגוד משקי עופות לרביה

רחוב הנמל 59, חיפה. טל. 69214

בחג העצמאות תש"ל

ברכתנו לנשיא המדינה
לראש הממשלה ולחברי הממשלה
לצבא ההגנה לישראל להמוני בית ישראל

לשנת שלום במערכות המדינה,
לביצור עצמאות המדינה, להעמקת השיוון החברתי
לגאולת אחינו באשר הם שם,
לאחדות פועלית יוצרת

ההסתדרות הכללית של העובדים בא"י
תועד הפועל

בית העמק

קבוצת פועלים להתישבות שיתופית

קבוץ גשר

ד-נ. עמק בית-שאן

גשר הזיו

קבוצת פועלים להתישבות שתופית בע"מ
דאר נע גליל מערבי טל. נהריה 5—921734

הזורע

קבוץ השומר הצעיר
דאר הזורע

יד חנה סנש

קבוצת פועלים
להתישבות שתופית חקלאית בע"מ

חולתה

קבוצת פועלים להתישבות שתופית בע"מ

ברכותינו לצה"ל ליום העצמאות ה־22

"ש ל ב"

הקואופרטיב המאוחד להובלה בע"מ

מועצת פועלי תל-אביב

רח' ברנר 5

מכון ישראלי להשכלה בכתב

רח' בארי 14 ת"א, טל. 229131

לשכת המס המרכזית

בית הועד-הפועל

מועצת העובדים של עיריית דימונה

ועד עובדי בנק לאומי

ש ח ם

ארגון חיילים משוחררים
להתישבות שיתופית בע"מ בבית הלל

ועד עובדי בנק הפועלים

עובדי "אתא—כרדאנה"

אגודה שתופית לעזרה הדדית ולחסכון
בקריית אתא בע"מ,
ת.ד. 83

ועד עובדי יכין חק"ל

ח ר י ש בע"מ

תל-אביב, רח' לבונטין 30, טל. 614471

ועד עובדי מבטחים

ועד עובדי שקם

וולטקס צמרון בע"מ

רח' נחלת בנימין 58 ת"א
טל. 9—58107 ת.ד. 2996

**ועד עובדי סקטור הפקידים
של סולל-בונה**

ברכותינו לצה"ל ליום העצמאות ה־22

מסד בע"מ

חברה הדדית להלואות וחסכונות
תל-אביב, שד' רוטשילד 79 טלפון 623306

מלון דבורה

ת"א, רח' בן-יהודה 87, טל. 220234
כשר למהדרין

טלרד

תעשיות אלקטרוניקה בע"מ
ת.ד. 50 לוד

שופרסל

רח' השומר 18 בני ברק

כימיטריד בע"מ — קופל ושות'

חיפה, ת.ד. 4819

גרפיקה בצלאל

בן אביגדור 12, ת"א

חברת ניר בע"מ

שד' רוטשילד 28 ת"א

בנימין פלסקוב

שרות נסיעות ותיירות
רח' אחוזת בית 1 ת"א, טל. 56523

זהר — חברה להנדסה

רח' נחלת בנימין 13, ת"א

שושה

ביח"ר למוצרי מתכת
רח' המסגר 31 ת"א, טל. 6—35935

מפעל מים כפר סבא

אגודה חקלאית בע"מ
ת.ד. 30 טל. 923188 כפר סבא

בתי זיקוק חיפה בע"מ

ת.ד. 4 חיפה, טל. 723221

חברה להנדסה ולתעשיה

שד' רוטשילד 7 ת"א ת.ד. 1191

אסקו — חברה להספקה הנדסית

ת"א, בית הדר ת.ד. 45, טל. 722069

ברכותינו לצה"ל ליום העצמאות ה-22

מפלגת הפועלים המאוחדת המרכז

תל-אביב, רחוב יהודה הלוי 20,
טל. 57171 — 52028

אפרידר חברה לשכון בע"מ

אשקלון-אפרידר מרכז מסחרי,
ת.ד. 5005, טלפון 051-2457
לחיילי צבא הגנה לישראל ולמפקדיו
חזקו ואמצו בחג העצמאות ה-22

הסתדרות המורים

תל-אביב, רחוב ארלוזורוב 93

אחים גולדשטיין

חברה לשכון ופתוח בע"מ רמת גן

קופה מרכזית לתגמולים ופנסיה לפקיד

סוכנות מכוניות לים התיכון בע"מ
רח' יצחק שדה 30 ת"א

ארגון עובדי הפלחה

תל-אביב רח' שינקין 80, טל. 624002—611340

י. גורדון — א. רוגוזין

קבלני בנין בע"מ
רח' יונה הנביא 44 ת"א, טל. 2—50981

"ביטוח חקלאי"

אגודה שיתופית הדדית בע"מ
שד' רוטשילד 97 תל-אביב
טל. 625206, ת.ד. 462

החברה הישראלית לזכוכית בטחון

חיפה, ת.ד. 192 טל. 71361

חברת בידוד בע"מ

רח' השיט 19 מפרץ חיפה

סולתם בע"מ

חיפה ת.ד. 1371

כ.צ.ט. — כימיקלים וציוד טכני בע"מ

טל. 611941

סוביט — סוכנות לביטוח כללי בע"מ

ברכותינו לצה"ל ליום העצמאות ה-22

„הדפוס החדש“ בע"מ

הדפסת עתונים יומיים, כתבי עת,
ספרים, הדפסות צבעוניות, פלקטים
וצרכי משרד מכל הסוגים
מתקבלות עבודות בעברית, יידיש, פולנית,
אנגלית, צרפתית, רומנית וכו'
מחלקה מיוחדת לסידור בערבית
תל-אביב, בית "על המשמר" רח' המסגר,
טל. 31276 ת.ד. 736

לצה"ל

על זרועותיו ושלוחותיו
לחייליו ומפקדיו — ברכה

ככר לוינסקי בע"מ

החברה המקימה את התחנה
המרכזית החדשה של תל-אביב

N. C. R.

שיטות, ציוד ושרותים לעיבוד נתונים!
י. א. מיטווד ובניו בע"מ

הסתדרות הפקידים העבריים בא"י

התאגדות עובדי
האוניברסיטה העברית בירושלים

אורט בע"מ

שד' דוד המלך 39 ת"א

תנובה

תנובה משווקת למעלה מ-73 אחוז מכל
תוצרת המשק החקלאי העברי המעורב

*

המשרד הראשי:

תנובה, מרכז שיתופי לשיווק תוצרת חקלאית
בישראל בע"מ, בית "תנובה", רח' יהודה הלוי 17
ת.ד. 265, טלפון: 59511-7

עירית נתניה

מברכת את צה"ל ואת בני נתניה
המשרתים בכל החילות
בברכת חג שמח
ביום העצמאות ה-22

עירית אשקלון

ת.ד. 9001

עירית צפת

תא דאר 1006 טלפון 30447

מועצה מקומית גני-תקוה

מועצה אזורית מרום הגליל

דאר נע מרום הגליל
טלפונים: 39381/2/3 (067)

שבי ציון

אגודה חקלאית שיתופית בע"מ

רמת הדר

כפר שיתופי להתישבות חקלאית בע"מ
טל. 924201

מועצה מקומית קרית-מוצקין

ברכותינו לצה"ל ליום העצמאות ה־22

הסתדרות העובדים הלאומית

הועד הפועל

תל-אביב

רחוב בכורי העתים 23, טל. 222243

אגודת האינג'נרים והארכיטקטים

בישראל

בית המהנדס

רח' דיזנגוף 200, תל-אביב

בת-קור בע"מ

מקררים (תעשיתיים) וחדרי קירור

חוף שמן, חיפה, טל. 65155

אלקון אחים בע"מ

תל-אביב, רח' המשביר 7

טלפון: 822149

"הידית"

מפעל לחרטות עץ בע"מ

פרדס-חנה טלפון 7170 ת.ד. 45

הנמל החדש בע"מ

חיפה, רח' הנמל 45, טל: 64281

מנעמים ושות' בע"מ

ביח"ר לוופלים וגביעי גלידה

ת.ד. 9199 טל. 727809 מפרץ חיפה

ארז, קרור והנדסה בע"מ

חיפה, טלפון 66549

"פניציה"

מפעלי זכוכית ישראליים בע"מ

חיפה, ת.ד. 168, טל: 723261

המטוויות המאוחדות בישראל

בע"מ

תל-אביב, רח' מוהליבר 12, טל: 51787

ישראל בע"מ — חב' בלגית ישראלית

ת.ד. 577 בית הדר, תל אביב, טל. 2-622661

חברת לויסון בע"מ

תל-אביב, ת.ד. 131

שד' רוטשילד 67 — טל. 623485

שורה בע"מ

חברה קבלנית להנדסה אזרחית ולבנין

מ. קפלן בע"מ

רח' כפר גלעדי 10 ת"א

ברכותינו לצה"ל ליום העצמאות ה-22

ברכה נאמנה
מצ'מפיון מוטורס (ישראל) בע"מ
יבואני המכונית הנאמנה

בנק אפותיקאי כללי
רחוב אחד העם 13, תל-אביב

בנק למסחר בע"מ
רחוב לילנבלום 42, תל-אביב

חברת "ליס" בע"מ
משרד ראשי: חיפה, רח' כיאט 1
טלפון 68364-8 ת.ד. 1312

בנק כרמל למשכנתאות והשקעות בע"מ
חיפה, רח' י. ל. פרץ 32, טל. 64489

פניקיה — ברנד (פ. ב.) בע"מ
מכשירי זכויות מעבדתיים
ירושלים, ת.ד. 580 טל. 56102

אנגלו אפריקן
שיפינג קומפני אוף ישראל בע"מ
רח' אבן גבירול 68, ת"א. טל. 265217-8

אנגל שלמה א. בע"מ — מאפיה
ירושלים — טלפון 55102

אלתא תעשיות אלקטרוניות בע"מ
חברת בת של התעשייה האווירית לישראל בע"מ
אשדוד

מ י מ ק ס בע"מ
תל-אביב, רח' יצחק שדה 38,
טל.: 38220, 31160

לאוחרים בשלח ברכת בוני הבנין

ליום העצמאות ה-22

החברה לבנין ולעבודות ציבוריות
מיסודו של סולל-בונה בע"מ

ברכותינו לצה"ל ליום העצמאות ה'22

כולון גני חמת

טבריה

אגודה צרכנית שיתופית

ככר דיזנגוף 9, תל-אביב — טל. 233231

חברת חנוי טבריה בע"מ

מעוניי הישועה
חמת ליד טבריה

תנובה במחוז ת"א בע"מ

תל-אביב, השוק הסיטונאי החדש, טל. 36911

חרושת חומרי נפץ בע"מ

ת.ד. 1363 — תל-אביב — טל. 624571-2

פרימן בע"מ

תעשית שימורי מזון
רמת-גן, רח' דב, טל: 722191

אוזל — ציטרין — מנדלסברג

קבלני בנין
ככר מלכי ישראל 5 ת"א, טל. 224514

טחנת הקמח של המשביר בע"מ

דרך שלמה 25, תל-אביב
טלפון 822517

בתי יציקה וולקן בע"מ — חיפה

ת.ד. 624, טל. 71304

נון — תעשית שימורים בע"מ

נוה-ים ד.נ. חוף הכרמל

הארגז בע"מ — תעשיות מתכת ועץ

תל אביב, רח' גבורי ישראל 94
טל. 32251 ת.ד. 106

אהלו — מפעל זכרון לברל כצלסון

ד.נ. עמק הירדן — טל. 50328

פאן לון — חברה להנדסה ולבנין בע"מ

בתי-ים — רוטשילד 34

חברת נסיעות ותיירות אופיר

רח' בן יהודה 32, תל-אביב

ברכותינו לצה"ל ליום העצמאות ה-22

פלתורס, פל"ם

המשרד הראשי:

תל-אביב, רחוב אחד העם 28

טלפון 50851

ספן בע"מ

ייצור לוחות בידוד, ציפוי וספנית

ביהח"ר: עמק הירדן, טלפון כנרת 50053/4

משרדים: תל-אביב, רחוב לינקולן 17, טלפון 266151

אלקו בע"מ, מכשירי חשמל

רמת-גן, דרך ז'בוטינסקי 23 — טלפון 727131

"תיא" תמרוקי ישראל בע"מ

תל-אביב, דרך פתח-תקוה 82, טל: 35035

"דלק" לשירותך!

המניע — משאבות ב"עמ

תל-אביב, רח' בית-אלפא 7, טל. 35928

רורברג את קרופץ

קבלנים בע"מ

תל-אביב, רחוב חובבי-ציון 57

טלפון 22-3096

פ. שביט ובניו בע"מ

רחוב אלנבי 39, תל-אביב

תדיראן, תעשיות ישראל

לאלקטרוניקה בע"מ

תל-אביב, רח' אלנבי 113,

טלפון 611966

המלצה
בינלאומית
לשמן
ישראלי

50

בחודש
יכולות
להגיע ב-
12 שנים

עד
14,537.60

והנה העובדות:

חבר „תגמולים“ שהתמיד לחסוך 50 ל"י בחודש במשך 12 שנים צבר סך של 7200 ל"י. מזה קיבל בחזרה 25% לפחות ממס הכנסה, הרי שמכספו שלו חסך 5400 ל"י סכום זה שווה היום בתוספת הרווחים ורווחי הצמדה - 14,537.60 ל"י.

מ"י שצבר 100 ל"י לחודש - לזכותו לא פחות מ-29,075 ל"י וזו רק התחלה!

מי שיתמיד בחסכון של 50 ל"י לחודש, יגיע כעבור 35 שנה לסכום של 69,000 ל"י (נשעליו יש להוסיף עוד רווחי הצמדה).

מ"י שיחסוך 75 ל"י - יגיע ל-103,551 ל"י (ועוד רווחי הצמדה).

ונוסף לאלה:

- פטור מלא ממס הכנסה על הרווחים.
- זכוי בגובה 25% לפחות על סכום הצבירה השנתי.
- ביטוח חיים.
- זכות לקבלת הלוואה.

ומעל לכל:

„תגמולים“ של בנק הפועלים מנכה רק 1% מהצבירה השנתית להוצאותיה ולא מיתרת חשבונך.

ולכן -

כספך שווה יותר ב- בנק הפועלים

14,537.60

כן! ב„תגמולים“ שנ

בנק הפועלים

